

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1. Σ3.42 Φ2.0028

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

Α
Σ
Ο
Λ
Ο
Λ
Γ
Α

ΑΡΙΘΜ. 69-70-71

ΕΤΟΣ 7^{ΟΝ}—1933

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 7

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΛΘΗΝΑΙ

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΞ. ΠΑΛΛΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΕ ΚΟΡΗ

Είσουν των ζωντανων, παιδίμου αβγερινος
το φως σου πριν μας λείψει·
Πέθανες κι' είσαι τώρα εσπερινος
προς των νεκρων τα ύψη.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ

Για τα παλιά μας χρόνια, αγαπητη,
για τα καλάμας χρόνια,
ας πιούμε πάλι μια χεροπιαστοι
για τα παλιάμας χρόνια.

Αγάπη πώς μπορεί παλια να ξεχαστει ;
να λιώσει σαν τα χιόνια ;
Αγάπη πώς μπορεί παλια να ξεχαστει
απ τα καλάμας χρόνια ;

Στις ανθισμενες πύκνες με χαρα
σα διο πετούσαμε τρυγόνια,
Μα αγκάθια τώρα μας ματώνουν κοφτερα
στα γερικάμας χρόνια.

Για τα παλιάμας όμως χρόνια, αγαπητη,
για τα καλάμας χρόνια,
ας πιούμε πάλι μια χεροπιαστοι
για τα παλιάμας χρόνια.

ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΣ
Στον όμο παίρνει το σταμνι
και για νερο παγαίνει
κυπαρισσένια και λιγνη
γοργη χαριτωμενη

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

*Ετησία . . . . Δραχ. 50
*Εξάμηνος 25
*Ετησία εξωτερικού δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

*Εμβάσματα, συνεργασία και
δ,τι άλλο σχετικό με το περιοδικό
στέλνονται στη διεύθυνσι:

Καν *Μαριέτταν Μινώτου*
Δεριγνύ 49 - Αθήναι

Διαφημήσεις: *Ολόκληρος σελις εξωφύλλου δραχ. 350
*Ημίσεια 200

Si prega di prendere nota che l' indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è via Derigny 49. Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιήματα

Μεταφράσματα.— Σε κόρη.— Πρωτοχρονιάτικο.—
Σε φαντασμένη.— Σ' αμάξι γλωσσους.— Μοιρο-
λόγι

Σε μιὰ όνειροπαρμένη . . . . . *Αλέξ. Πάλλη*
*Από τους Ήρακλείδες του Εϋρυπίδη . . . . . *Μυρτιώτισσας*
Ζαφείρια είναι τὰ μάτια σου (Χάϊνε) . . . . . *Δημ. Μ. Σάρου*
Νίκη . . . . . *Μετάφρ. Θ. Βορέα*
All' illustre Sp. De Biasi . . . . . *Αίλας Καρακάλου*
Ξαποστάματα . . . . . *R. Marzochi*
Διήγημα: Σέξ—άπηλ . . . . . *Επτανήσιας*
Σπύρου Μινώτου

Μελέτες

Μουσικά χειρόγραφα του Μαντζάρου . . . . . *Γ. Δαμπελέτ*
Τò Βυζαντινό Θέατρο . . . . . *Μ. Βάλσα*
Τιμάρια εν Ζακύνθω . . . . . *Δ. Χ. Ζώνη*
Τὰ πρώτα έτη του εν Κερκύρα Θεάτρου . . . . . *Ν. Δάσκαρη*
*Επτανήσιακαι άναμνήσεις . . . . . *Α. Σ. Μαράτου*
*Αναλογία (γλωσσολογικά) . . . . . *Μ. Φιλήντα*
*Ιστορικά σημειώματα Ζακύνθου από τὰ Βενετικά
άρχεια . . . . . *Κ. Καιροφύλα*
Τò επίγραμμα στον τάφο της Ίσαβέλλας . . . . . *Α. Ottolini*

Πνευματική Ζωή: Γράμματα στον Άγγελο Σικελιανό για τò «Διδύ-
ραμβο του Ρόδου» των κ. κ. Τσάτσου, Κοστή Παλαμά, Γ. Γρυπάρη,
Samuel Baud—Bony, Ν. Παπα, Άντρεά Χόρβατ, Δημοπούλου, Ε.
Clement.— «Ο Φουτουρισμός στην Αθήνα», του κ. Σπύρου Μινώτου.
Θεατρική Κίνηση: «Εθνικό Θέατρο—Ποπλάρος» Σπύρου Μινώτου.
Βιβλιοκρισις: Άγγελου Σικελιανού: «Ο Διδύραμβος του Ρόδου» από
τόν Τέλλο Άγρα.— Αθηνάς Ταρσούλη: «Μαντώ Μαυρογένους» από την
κ. Μαριέττα Μινώτου.

Νέα βιβλία.— Εφημερίδες και Περιοδικά.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ Δικηγόρος άσκηθείς παρά τῷ κ. Άν. Μάτσει.
Σόλωνος 99.— Αθήναι.— Δεριγνύ 49.

*Έτοιμο για τύπωμα

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

«Ο Ποιητής του Έρωτα και του Θανάτου»

Εἴταν καθάρια τα νερα,
και σκύβοντας να πάρει,
μέσα μ' ακράτητο θωρα
τα κάλλητης καμάρι.

Και λέει : Το κρίμα' ναι βρου
τέτια λαιμα κρουστάλι
του Γιάνη εδω ναν τα χαρει
η χωριανη η αγκάλη.

Κακος βοριας φυσομανα...
ω νια με τόσο νάζι
τήρα το χάρο που περνα
και σ' ερωτοματιάζει.

Αχνη σε λίγο και χλωμη
σιδ στρώμα παραδέρνεις
και το καμαρωτο κορμι
στην αγκαλιά του γέρνεις.

Σ' ΑΜΑΞΙ ΓΛΩΣΣΟΥΣ

Αν ίσως και κατρακυλας
καθως τη γλώσσα της κυρας
εσυ κι' αητους θα ξεπεράσεις.
Μααν είσαι σαπιο σαν αφτη,
κι' αν κουβαλας ένα γατι,
δυο βήματα πριν πας θα σπάσεις.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Φυτέβω μια τρανταφυλλια,
ω νάρθει η άνοιξη ν' ανθίσει,
και στο πλεβρότης μια μηλια,
ω τον καλον να δω καιρο
και το δεντρι που λαχταρω
να μου καρποφορήσει.

Μον ήρθε βαρυχειμώνια,
ω την τρανταφυλλια μην πάρει !
μ' ανέμους και με παγωνια
ω τί βαθια βαθια η πληγη
οταν τη βεήκα μιαν αβγη
κατάξερο κλωνάρι.

Κι' ήρθαν σκουλήκια στη μηλια,
ω μοναχα η μηλια μου μένει ;
στις ρίζες κάνουνε φωλια,
ω λίγο λίγο πιο χλωμη
γέρνει η μηλιάμου μια στιγμή
στο χόμα μαραμένη.

Και τώρα απόμεινα ορφανη,
ω χαροσπάρσχη μητέρα !
διχως τιμόνι και πανι,
ω τώρα πια άλλο δεν ποθω
παρα στον τάφου το βυθο
να αναπαφτω μια μέρα.

Γενάρης 1933

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΟΝΕΙΡΟΠΑΡΜΕΝΗ

Για τή μικρή ζωή μας δέ χροιάζονται
τόσα ὄνειρα κ' ιδέες· τὰ τραγούδια
τῶν ποιητάδων σβύνουν και μαραίνονται,
μπροστά σέ δυο νιοθέριστα λουλούδια.

Ἡ φαντασία σου ἡ τρελλή σέ πλάνεψε,
κι' ἀπό τὰστέρια κύτταξες τή γῆ σου.
Ἄνθρωπος σιδ ταξίδι δέ σ' ἀκλούθησε,
θεϊκὸ δέ βροῆκες ταίρι τῆς ψυχῆς σου.

Ὅσο ψηλά, φτωχή μου, κι' ἂν ἀνέβηκες,
κι' ἂν τόνισες τῆς νίκης τὸν παιᾶνα,
εἶσ' ἕνα στόμα πού πεινᾷ· δὲν τράφηκες
ἀπ' τοῦρανοῦ ὅπως πίστευες, τὸ μᾶνα.

Κι' ὅμως ἐδῶ ποιὸς ξαίρει ἂν δέ σέ πρόσμενε,
κάποιο μικρὸ κι' ὀλόθερμο σπιτάκι,
πέντε ἔξη πεῦκα εὐωδιαστὰ ὀλοτρόγυρα,
μιὰ λάμπα μὲς τῆ νύχτα, κ' ἕνα τζάκι,

και μιὰ καρδιά... τώρα κι' αὐτὴ θ' ἀτόνισε,
θὰ στέρεψ' ὁ παλμὸς πού ἦταν γιὰ σένα.
Ποῦ θ' ἀκουμπήσης ; Πνίγεται μὲς στὸ ἄπειρο,
και κάτω ἐδῶ τὰ πάντα σοῦ εἶναι ξένα !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ (*)

Μακαρία

Ξένοι, νὰ μὴ με πάρετε γιὰ ἀνέντροπη
σὰν ἔξω βγῆκα : πρῶτα αὐτὸ παρακαλῶ.
Κεῖναι γιὰ τὴ γυναῖκα τὸ καλύτερον
ἢ σιωπὴ κῆ φρονημάδα, κῆσυχη
νὰ κάθεται στὸ σπίτι της. Μὰ βγῆκα ἐδῶ
τοὺς στεναγμούς σου, Ἴόλαε, σὰν ἄκουσα,
χωρὶς νὰ εἶμαι ὁ μεγάλος τοῦ σπιτιοῦ μου ἐγώ.
Ἄλλὰ—σὰν εἶμ' ἀρμόδια κάπως, ἐπειδὴ
πάρα πολὺ μὲ γνοιάζει γιὰ τὰ δέροφια μου—
γι' αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου ἐπιθυμῶ
νὰ μάθω μήπως στ' ἄλλα βάσανα κοντὰ
τρῶει τὴν καρδιά σου καμιά νέα συμφορὰ !

Ἴόλαος

Κόρη μου, ἀξίζει ἀπὸ καιρὸ νὰ σ' ἐπαινῶ
ἀπ' ὅλα τοῦ Ἡρακλῆ τὰ τέκνα πλειότερο.
Κεμεῖς θαρρώντας πὼς καλοτελείωσεν
ὁ δρόμος μας, στὸ ἐνάντιο ξαναπέσαμε.
Κελάλησαν οἱ μάντες, ὅπως λέει αὐτός,
στῆς Δήμητρας τὴν κόρη γιὰ νὰ σφάξουμε,
μήτε μοσχάρι, μήτε ταῦρο, ἀλλὰ γενιᾶς
εὐγενικῆς παρθένα, σὰν τὸ θέλουμε
κεμεῖς νὰ ζοῦμε, μὰ κῆ χώρα νὰ εὐτυχεῖ.
Κῆτσι ἀποροῦμε τώρα τί νὰ κάνουμε
κι οὔτε παιδιὰ δικὰ του λέει νὰ σφάξει αὐτός,
οὔτε ἄλλου κανενός. Καὶ δίχως ξάστερα
νὰ μοῦ τὸ πεῖ, μὰ μ' ἔναν τὸν λέει αὐτός :
ἂν κάπως ἀπ' αὐτὰ δε θὰ ξεμπλέξουμε ;
πρέπει νὰ βροῦμε κάποιο ἄλλον τόπον ἡμεῖς,
Αὐτὸς θέλει νὰ σώσει τὴν πατρίδα του.

Μακαρία

Ἔτσι λοιπὸν μποροῦμε νὰ γλυτώσουμε ;

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ἴόλαος

Ἔτσι κι ὅσο γιὰ τ' ἄλλα τὰ πετύχαμε.

Μακαρία

Λοιπὸν μὴν τρέμεις πιά τὸ δόρυ τὸ ἐχθρικό
τῶν Ἀργιῶν καὶ μόνη μου ἐγώ, γέροντα
προτοῦ νὰ λάβω προσταγὴν εἶμ' ἔτοιμη
γιὰ νὰ πεθάνω κι ἀντικρίσω τὴ σφαγὴ.
Καὶ τί θὰ ποῦμε ἂν βρίσκει χώρ' αὐτὴ σωστὸ
κίνδυνο μέγα νὰ φορτώνεται γιὰ ἡμᾶς,
κεμεῖς ποῦ ὁ ἄλλος δίνουμε τὰ βάσανα,
ἐνῶ μποροῦμε γλυτωμένοι νὰ εἴμαστε,
νὰ φεύγουμε ἀπ' τὸ θάνατο ; Δὲ γίνεται.
Γιατὶ καὶ γιὰ περιγέλο θ' ἀξίζαμε
προσπέφτοντας στοὺς θεοὺς νάναστενάζουμε,
κὲνῶ τέτοιος πατέρας μᾶς ἐγέννησε
δειλοὶ κατόπι νὰ φαινόμεσθε· κι' αὐτὰ
πρέπουν ποτὲ σ' ἀνθρώπους μὲ φιλότιμο ;
Κάλλια θαρρῶ—ποῦ νὰ μὴ γένει αὐτὸ ποτὲς—
ἢ πόλη τούτη ἂν θὰ παρθεῖ, νὰ πέσω ἐγώ
στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν μας, κι ἀφοῦ βάσανα
τραβήξω, ἂν κείμαι ἀπὸ πατέρα εὐγενικό,
πάλι νὰ πάω στὸν Ἄδη. Μὰ πῶς νὰ γυρνῶ
ἐδῶ κὲκεῖ, διωγμένη ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ ;
Ντροπὴ δὲν θ' ἄχω τότε σὰ θ' ἀπεῖ κανεῖς :
«Τί ἤρθετε ἐδῶ μὲ κλόνους ἱκετευτικούς,
ἀφοῦ τὴ ζωὴ σας τόσο λογαριάζετε ;
Φευγάτε ! Δὲ βοηθοῦμε τοὺς δειλοὺς ἡμεῖς.»
Ἄλλ' ὅμως οὔτε, κι ἂν χαθοῦν τὰ δέροφια μου
κὲγὼ γλυτώσω, ἐλπίζω νὰ εὐτυχίσω πιά.
—γιατὶ πολλοὶ τοὺς φίλους των ἀρνήθησαν.—
Καὶ ποιὸς νὰ πάρει θὰ ἤθελε γυναῖκα του
μιὰν ἔρμη κόρην ἢ παιδιὰ νὰ ἔχει ἀπὸ ἐμὲ ;
Λοιπὸν δὲν εἶναι κάλλιο νὰ πεθάνω πιά
παρὰ νὰ πάθω τέτοια, ποῦ δὲ μου ἀξίζαν ;
Κι αὐτὰ θ' ἄπρεπαν πλειότερο σ' ἄλλη καμιά,
ποῦ νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ γενιά, καθὼς ἐγώ.
Τώρα ὁδηγήσετέ με, ποῦ τὸ σῶμα μου
πρέπει νὰ πέσει θύμα, στεφανώστε με,
κι ἀρχίστε ἀμέσως τὴ θυσία, ἂν θέλετε.
Νικᾶτε τοὺς ἐχθροὺς μας· τὴ ζωὴ μου ἐγὼ
τὴ δίνω θέλοντάς μου κι ὄχι ἀθέλητα.

Καὶ λέγω πὼς πεθαίνω γιὰ τὰδέρφια μου
καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Γιατὶ βρῆκα ἐγὼ
τὴ ζωὴ περιφρονώντας εὐρεμα λαμπρό :
νάφῃσω τὴ ζωὴ μου πολυξάκουστη.

Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ

Ἄχ ! τὶ νὰ πῶ τὸ μέγα λόγο ἀκούοντας
τῆς κόρης ὅπου θέλει γιὰ τὰδέρφια της
νὰ σκοτωθεῖ ; Ποιὸς τάχα λόγια θ' ἄλεγε
πὶ ἐυγενικά ; ποιὸς τάχα αὐτὰ θὰ τᾶκανε ;

Ἴόλαος

Κόρη, δὲν εἶναι τὸ κεφάλι σου ἀπ' ἄλλοῦ,
μὲν εἶσαι σπέρμα ἀπὸ τῆ θεϊκῆ ψυχὴν
ἐκείνου, τοῦ Ἑρακλῆ· κενῶ τὰ λόγια σου
τὰ καμαρώνω, κλαίγω γιὰ τὴν τύχη σου.
Μὰ θὰ σοῦ πῶ πὶ δίκια πῶς θὰ γένουνταν :
"Ὅλες τὶς ἀδελφές σου θὰ φωνάξω ἐδῶ,
κῆπειτα σ' ὅποια θὰ τῆς ἔπεφτε ὁ λαχνός,
αὐτὴ γιὰ τὴ γενιά της νὰ πεθάνει πιά.
Δὲν εἶναι δίκιο νὰ χαθεῖς δίχως λαχνό.

Μακαρία

Μὲ τὸ λαχνὸ τῆς τύχης δὲν πεθαίνω ἐγὼ·
ἐδῶ δὲν εἶναι χάρη, γέρο· μὴν τὸ λές.
Ἄλλ' ἂν θὰ τὸ δεχθεῖτε καὶ θελήσετε
νὰ μεταχειριστεῖτε ἐμένα πρόθυμη,
δίνω τὴ ζωὴ μου θέλοντας ἐγὼ σ' αὐτούς,
χωρὶς κανεὶς νὰ με ἀναγκάσει.

Ἴόλαος

Ἄλιμονον!

Αὐτός σου ὁ λόγος σου εἶναι εὐγενικώτερος
κι ἀπὸ τὸν πρὶν· κέκεῖνος ἦταν φρόνιμος,
ἀλλὰ περνᾷς τὴν τόλμη μὲ τὴν τόλμη σου,
καὶ μ' ἄλλον λόγο, πὶδ καλόν, τὸ λόγο σου.
Κι ὅμως παιδί μου μῆτε σὲ παρακινῶ,
μῆτε καὶ σ' ἐμποδίζω νὰ θυσιαστεῖς.
Κι ἂν θὰ πεθάνεις, ὄφελεις τὰδέρφια σου.

Μακαρία

Φρόνιμα λές· νὰ μὴ φοβᾷσαι τὸ αἶμα μου
μὴ σὲ μολύνει· θὰ πεθάνω ἐλεύθερα!
Ἔλα κοντά μου, γέροντα· στὰ χέρια σου
νὰ ξεψυχήσω θέλω· πεπλοσκέπασε

τὸ σῶμα μου· καὶ τώρα πάγω ἀτάραχη
στὸ φόβιο ἀγῶνα τῆς σφαγῆς μου, ἂν εἶμαι ἐγὼ,
καθὼς καυχιοῦμαι, κόρη τοῦ πατέρα μου.

Ἴόλαος

Δὲν ἔμπορῶ στὸ θάνατό σου νὰ σταθῶ.

Μακαρία

(δείχνοντας τὸ βασιλιά Δημοφῶντα)

Μὰ παρακάλει τοῦτον νὰ μοῦ βγεῖ ἡ ψυχὴ
στῶν γυναικῶν τὰ χέρια κι ὄχι τῶν ἀντρῶν.

Δημοφώντας

Αὐτὰ θὰ γένουν, ὦ παρθένα δύστηνη,
γιατὶ κενῶ θὰ αἰσθάνουμαι ντροπὴ γι' αὐτό,
νὰ μὴ σοῦ κάνουν τὴν προπούμενη τιμῆ,
γιὰ πολλοὺς λόγους, καὶ γιὰ τὴν ἀντρέια σου
καὶ γιὰ τὸ δίκιο. Ἐσὺ ὅσαι ἡ τολμηρότατη
γυναῖκα ἀπ' ὅσες εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.
Μὰ ἔμπρός! ἂν θέλεις, τούτους καὶ τὸ γέροντα
μὲ τὰ ὑστερνά σου λόγια χαιρετώντας πιά.

Μακαρία (Στὸν Ἴόλαο).

Ἦ γέροντα, σοῦ ἀφήνω γειά, σοῦ ἀφήνω γειά!
καὶ διδαχῆ μου νὰ ἴναι τοῦτα τὰ παιδιὰ
ὅμοια μ' ἐσένα, φρόνιμα στὸ καθετὶ
κι ὄχι ἄλλο παραπάνω : καὶ τοὺς φτάνει αὐτό.
Προσπάθα νὰ τοὺς σώσεις ἀπ' τὸ θάνατο,
πρόθυμος ὄντας. Εἶμαστε παδιά σου ἐμεῖς·
στὰ χέρια τὰ δικά σου ἀναθρεφτήκαμε.
Βλέπεις ἐμὲ τὴν ἡλικία τοῦ γάμου μου
δίνω γι' αὐτὰ καὶ πάγω νὰ θυσιασθῶ.
Κεῖσεῖς ἐδῶ συμμαζωμένα, ἀδέρφια μου,
εὐτυχισμένα νᾶστε μ' ὅλα τὰγαθὰ,
ποὺ τώρα θὰ σφαχτεῖ γι' αὐτὰ ἡ καρδούλα μου!
Τὸ γέροντα, τὴ μάνα τοῦ πατέρα μου
τὴ γοιὰν Ἀλκμήνη, ποῦναι μὲς στὰ δώματα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ξένους μας τιμᾶτε τους.
Κι ἂν πάλι ἐπαλλαχθεῖτε ἀπὸ τὰ βάσανα
καὶ θεοὶ πατέ ἂν σᾶς δώσουν σι' Ἄργος γυρισμό,
καὶ θυμηθεῖτε ἐκείνην ποὺ σᾶς γλύτωσε,
πῶς πρέπει στὴν πατρίδα νὰ τὴν θάψετε.
Μοῦ ἀξίζει δίκια· ἀφοῦ δὲ δεῖλιασα γιὰ ἐσᾶς,

ἀλλὰ γιὰ τὴ γενιά μου θυσιάστηκα.
 Ἀυτὰ θὰ τᾶχω ἀντὶ παιδιῶν καὶ παρθενιάς
 γιὰ θησαυρό, στὸν Ἄδη ἂν εἶναι κάτι τί.
 Ἄμποτες ὅμως νὰ μὴν εἶναι τίποτε.
 Γιατὶ ἂν φροντίδες κέκει κάτου θᾶχουμε
 οἱ μελλοθάνατοι ὅλοι, τότε πιά κέγῶ
 δὲν ξέρω πὺ νὰ πᾶμε· γιατί ὁ θάνατος
 στὰ βάσανα λογιέται μέγα γιαιτρικό.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

Χ Α Ἰ Ν Ε

ΖΑΦΕΙΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Ζαφείρια εἶναι τὰ δυὸ τὰ μάτια σου
 κι' εἶναι γλυκὰ κι' ὄλο γελοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, πὺ κυττάζουνε
 κι' ἀπ' τὴν καρδιά τὸν χαιρετοῦνε.

Διαμάντι εἶναι ἡ καρδιά σου ὀλόφωτο
 πὺ ἀστράφτει καὶ λαμποκοπάει.
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, πὺ τὸν χαιρέται
 κι' ὀλόθερμη γι' αὐτὸν χτυπάει.

Ρουμπίνια εἶνε τὰ δυὸ τὰ χεῖλη σου,
 πὺ πειὸ ὄμορφα δὲ θὰ βρεθοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, ὅπου ὀλόγλυκα
 γι' ἀγάπη πάντα τοῦ μιλοῦνε.

Ἄχ, ἤθελα νὰ τὸν ἐγνώριζα,
 πὺ σοῦχει τὴν καρδιά παρμένη·
 Ἄχ, μέσ' σ' τὸ δάσος ἂν τὸν εὔρισκα—,
 ὅλη ἡ χαρὰ του ἦταν χαμένη.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Γ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ

Μοῦ ἐδόθη πρὸ καιροῦ ἡ εὐκαιρία νὰ ἰδῶ μερικὰ μουσικὰ χειρογράφα τοῦ Νικολάου Μαντζάρου, τῶν ὁποῖων ἀπορῶ πῶς πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ ἦταν εἰς ὅλους μας ἄγνωστος ἢ ὑπαρξίς. Μεταξὺ αὐτῶν ἰδιαιτέρως εἴλκυσαν τὴν προσοχή μου μερικὲς μελωδίες τοῦ συνθέτου τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου—ὅπως π.χ. ἡ γνωστὴ «Φαρμακωμένη»—καθὼς καὶ μερικὰ σονέττα τοῦ Πετράρχη, μελοποιημένα ὅμως ἀπὸ τὸν Μάντζαρο μὲ ἐντελῶς ἀκαδημαϊκὸ—γιὰ νὰ μὴ πῶ σχολαστικὸ—τρόπο, πὺ δὲν ἀνταποκρίνεται διόλου πρὸς τὸ γεμάτο χάρι καὶ δροσιὰ λυρικὸ ποιητικὸ περιεχόμενό τους.

Ἄρκετό μουσικὸν ἐνδιαφέρον βρῆκα ἀκόμα ὅτι ἔχουν μερικὲς παραλλαγὰς ὠρισμένων στροφῶν τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου τοῦ Σολωμοῦ, οἱ ὁποῖες θὰ ἦσαν ἄξιες ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης. Ὅτι ὅμως κατὰ τὴν γνώμη μου μεταξὺ ὅλων τῶν χειρογράφων παρουσιάζει περισσότερον ἐνδιαφέρον εἶνε μιὰ σειρά μαθημάτων ἀρμονίας προωρισμένων γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας στὴν ὁποίαν ὁ Μάντζαρος ἐδίδασκεν ἀνώτερα θεωρητικὰ μαθήματα καὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ μέγας ἐμψυχωτῆς καὶ ὁ ἀκάματος προστάτης. Καὶ λέγω ὅτι τὰ χειρογράφα αὐτὰ παρουσιάζουν τὸ περισσότερον ἐνδιαφέρον, διότι γιὰ μένα ὅτι κυρίως διακρίνει τὴν καλλιτεχνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Μαντζάρου πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἀμφιβόλου ἀξίας δημιουργικὸν του ἔργο στὴ μουσικὴν, εἶνε ἡ ἀξία τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς θεωρητικὸς καὶ ὡς διδάσκαλος πὺ ὀλοψύχως καὶ ἀφιλοκερδῶς ἀφιερῶθηκε στὸ εὐγενικὸν ἔργο νὰ μορφώνη ὅσους ἰδίως ἀπὸ τὴ λαϊκὴ τάξιν εἶχαν ἀληθινὴν ἀγάπην καὶ κλίσιν γιὰ τὴ μουσικὴν.

Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἔφθανεν ὁ Μάντζαρος πολλὰς φορὰς νὰ κἀνη πραγματικὰς θυσίας πὺ τὸν ἀνύψωναν σὲ ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀλτρουϊσμοῦ καὶ εὐγενείας ψυχῆς, ἀρκεῖ νὰ συλλογισθῆ κανεῖς—καθὼς μᾶς λέει στὶς ἱστορικὰς σημειώσεις του ὁ Δε Βιάζης—ὅτι γιὰ νὰ εἰμπορέσῃ κάποτε νὰ διδάξῃ τὴ μουσικὴν, μὲ τὴ σοβαρότητα πὺ αὐτὸς ἤθελε, σ' ἓνα φτωχὸ παιδί πὺ εἶχε πραγματικὸ μουσικὸν ταλέντο, καὶ πὺ, ἐπειδὴ ἐσυντηροῦσε μὲ τὴν ἐργασία του τὴν οἰκογενεῖάν του, δὲν τοῦ ἔμεινε καιρὸς γιὰ τὴ μελέτη πὺ τοῦ ἐχρειάζετο, ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴ συντήρησιν ὅλης τῆς οἰκογενείας του γιὰ νὰ δυνηθῆ τὸ παιδί αὐτὸ νὰ ἀφιερῶθῃ ἐξ ὀλοκλήρου στὶς μουσικὰς μελέτας.

Ὅς μουσικὸς θεωρητικὸς ὁ Μάντζαρος δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὴν ἐποχὴν του συνήθως. Ἀποδεικνύει τοῦτο μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ὅτι πολλοὶ στὴν Ἰταλία τὸν ἔκριναν ἄξιο νὰ διαδεχθῆ στὴ διεύθυνσιν καὶ στὴ

διδασκαλία στὸ Ὁδεῖο Νεαπόλεως τὸ διάσημο Zingarelli. Τὴν ἐκτίμησιν αὐτὴν δὲ τὴν εἶχαν στὴν Ἰταλίαν οἱ εἰδικοί γιὰ τὸ Μάντζαρο κυρίως γιὰ τὸ ὅτι οὗτος ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πειδ βαθεῖς γνώστας ἑνὸς πρακτικοῦ συστήματος διδασκαλίας τῆς ἀρμονίας, τὸ ὁποῖον γιὰ πολλὸν καιρὸν ὑπῆρξεν ἢ βῆσις τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρμονίας καὶ τῆς ἀντιτίξεως στὸ ὠδεῖο τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ ὁποίου δὲν θεωρῶ ὅτι στερεῖται ἐνδιαφέροντος νὰ δώσω συνοπτικῶς μίαν ἰδέαν στὸν ἀναγνώστη στὸ παρὸ σημειωμά μου.

Τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα ἀρμονίας ἀνήκει στὸν παλῆθ θεωρητικὸ Fenaroli, ὁ ὁποῖος σ' αὐτὸ συνένωσεν, ἐταξινόμησεν καὶ ἔδωκε τέλεια μορφή στὰ μαθηήματα τοῦ διασήμου Durante καὶ ἀπετέλεσεν ἓνα εἶδος πρακτικῆς εἰσαγωγῆς στὴν ἀρμονικὴ καὶ ἀντιστικτικὴν ἐπιστήμη, ἢ ὁποῖα ὑπῆρξε γιὰ μακρότατα χρόνια ἐν χρήσει στὰ καλλίτερα Ὁδεῖα τῆς Ἰταλίας καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθησαν σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι μουσουργοὶ ποὺ ἐτίμησαν τὴν σχολὴν τῆς Νεαπόλεως. Ἡ ἐν λόγω πρακτικὴ εἰσαγωγή στὴν ἀρμονικὴν ἐπιστήμη διαιρεῖται εἰς ἕξι μέρη: τὸ πρῶτον εἶνε μίαν ἐκθεσὶς ἀπὸ στοιχειώδεις θεωρητικὰς ἀρχάς, τὸ δεῦτερον εἶνε ἀφιερωμένο στὴ μελέτη τῶν διαφωνιῶν (disonanze), τὸ τρίτον περιλαμβάνει παραδείγματα ὄλων τῶν διαφόρων κινήσεων ποὺ εἴμπορεῖ νὰ κἀνῃ τὸ βαθύτερον μέρος τῆς ἀρμονίας (basso). Στὰ τρία πρῶτα μέρη ὁ μαθητὴς ἔχει μπροστά του ἓνα basso τὸ ὁποῖον συνοδεύεται ἀπὸ ἀριθμοὺς ποὺ ὀρίζουν τὶς συγχορδίας μὲ τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐναρμονισθῇ. Στὸ τέταρτον μέρος οἱ ἀριθμοὶ ἐξαφανίζονται καὶ ἡ προσπάθεια τῆς σκέψεως γίνεται πειδ δύσκολη. Τέλος τὸ πέμπτον καὶ τὸ ἕκτον μέρος περιλαμβάνουν ποικιλώτατα παραδείγματα **κανόνων**, **θεμάτων** καὶ **φουγκῶν** ἀκόμα. Στὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ δυσκολία αὐξάνει ἀκόμα.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα διδασκαλίας τῆς ἀρμονίας, ἐξεταζόμενο μὲ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν, φαίνεται πολὺ φτωχὸ καὶ περιορισμένο. Πρόκειται κυρίως γιὰ μίαν φυσικὴν καὶ λογικὴν ἐναρμόνισιν τῶν κλιμάκων **μειζονος** καὶ **ἐλάσσονος** κατ' ἀνιούσαν καὶ κατιούσαν διεύθυνσιν, λεγόμενη «regola dell'ottava» καὶ χρησιμεύουσα στὸν μαθητὴ ὡς ἓνα εἶδος τυφλοσύρτη ποὺ τοῦ δίνει τὸ κλειδί τῆς πάντοτε μὲ ὅμοιον τρόπο ἐναρμόνισεως κυρίως ὄλων τῶν μελωδικῶν κινήσεων τοῦ βαθυτέρου μέρους τῆς ἀρμονίας (basso) μὲ σχετικὸς κανόνας γιὰ τὶς μετατροπίας (modulazioni), καθυστερήσεις (ritardi), μουσικὰς ἀλύσεις (progressioni) κτλ.

Ἄν εἶνε φτωχὸ καὶ περιορισμένο τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἐναρμόνισεως τοῦ Fenaroli, τὰ (bassi) του ὅμως (τὰ λεγόμενα καὶ partimenti⁽¹⁾ progressisi) ἐξετάζομε ἀπὸ μίαν καθαρῶς μουσικὴν ἄποψιν

Σημ.: Ὁ ὄρος partimento (ἀπὸ τὸ λατινικὸν partiri διαρεῖν, διανέμειν)

—καθὼς μᾶς λέει σὲ μίαν μελέτη του καὶ ὁ παλῆθ γάλλος ἀκαδημαϊκὸς L. Vitet—ἔχουν μίαν ἀναμφισβήτητη αἰσθητικὴν ἀξίαν, ἀντίθετα δὲ πρὸς ἄλλα μουσικὰ θεωρητικὰ συστήματα ποὺ ἀναγκάζουν τὸν μαθητὴ νὰ σπαταλῇ ἄδικα γιὰ χρόνια τὶς μελέτες του, τὸ πνεῦμα του καὶ τοὺς κόπους του, μὲ τὸ νὰ ἐναρμονίζῃ συχνὰ bassi ἀντιμουσικὰ, μὲ συγχορδίας ποὺ ἔχουν μόνον ἀκαδημαϊκὴν ἢ ὄχι σχολαστικὴν ἀξίαν, τὸ σύστημα τοῦ Fenaroli συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος τῶν μαθητῶν τοὺς ὁποῖους εἰσάγει βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς συνθέσεως καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς μορφῆς, καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μουσικοῦ συνθέματος.

Τέτοιο μὲ λίγα λόγια εἶνε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μουσικὸ θεωρητικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ παραπάνω εἶπα, ἐμόρφωσε τοὺς μεγαλειτέρους μουσουργοὺς τῆς σχολῆς τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ Μάντζαρος ὑπῆρξε τέλειος κάτοχος, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν μελέτη τοῦ δημιουργικοῦ του ἔργου—στὸ ὁποῖον συναντᾶται αἰσθητὴ ἢ ἐπίδρασις του—καὶ ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν μουσικῶν χειρογράφων τὰ ὁποῖα προανέφερα, τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ, ἂν ὄχι τὰ τρία τέταρτα, δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ μίαν ἐκθεσὶς μαθημάτων ἀρμονίας, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρμονικοῦ συστήματος τοῦ Fenaroli, καὶ εἶνε ἀνεπτυγμένα εἰς πίνακας μεγάλους καὶ μικροὺς, ὅπου μπρὸς στὰ μάτια τῶν μαθητῶν παρουσιάζονται καλλιγραφικῶς ὅλοι οἱ κανόνες κυρίως τοῦ basso τῆς ἀρμονίας καὶ ὅλες οἱ ἀρμονικὰς συμπτώσεις καὶ ἀρμονικοὶ συνδυασμοὶ ποὺ φαίνονται βγαλμένοι ἀπὸ τὴν regola dell'ottava. Οἱ πίνακες αὗτοι ἦσαν ὡς φαίνεται προωρισμένοι νὰ ἀναρτηθοῦν στοὺς τοίχους τῶν τάξεων θεωρητικῆς διδασκαλίας τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας, γιὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς βοήθημα τὴν ὥραν τῆς διδασκαλίας στὸν Μάντζαρό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀφιερῶσει τὸ μεγαλειότερον μέρος τῶν κόπων του καὶ τῆς ἐνεργητικότητός του στὸ νὰ μορφώῃ μουσικῶς μὲ τὴν γνωστὴν του ἀφιλοκέρδεια κυρίως τὶς λαϊκὰς τάξεις. Ἡ δὲ εὐγενὴς αὐτὴ προσπάθειά του τοῦ νὰ σκορπίσῃ τὰ πλοῦσια μουσικὰ του φῶτα στὸν μουσικῶς τότε ἀμόρφωτον λαόν, καθὼς καὶ ἡ θετικὴ καὶ ὄχι συνήθης μουσικὴ θεωρητικὴ μὲρφοσίς του εἶνε γιὰ μένα, —ὡς καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ σημειώματός μου εἶπα—ὅ,τι κυρίως διέκρινε τὴν καλλιτεχνικὴν του φυσιογνωμίαν, πολὺ περισσότερον ἴσως ἀπὸ τὸ ἀξιόλογο μὲν ἀλλ' ὄχι καὶ τόσον σημαντικὸ δημιουργικὸ του ἔργο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗΝ Ἰταλίαν στὴ μουσικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι τὸ basso συνοδεύεται ἀπὸ ἀριθμοὺς

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΙΝΩΤΟΥ

Σ Ε Ξ - Α Π Η Λ

(Διήγημα)

Περίεργο νᾶναι μελαγχολικὸς ὁ Ἀντρέας! Αὐτὸς ἦταν πάντα κεφάλαιος. Μὰ τί νὰ τὸ κάμει τὸ κέφι! Κατὰ βάθος ἦταν ἕνας πικραμένος ἄνθρωπος. Ὅχι πὼς εἶχε πίκρες, ἀλλὰ πραγματικὴ χαρὰ, ἐσωτερικὴ, δὲν εἶχε ποτέ. Αὐτὴν πού δειχνε τὴ δημιουργοῦσε ὁ ἴδιος. Μιὰν ἐξωτερικὴν χαρὰ πού δὲν εἶχε οὔτε τὸ λόγο της οὔτε τὴ θέση της.

Τὴ χαρὰ τῆς καρδιάς δὲν τὴν ἤξερε κἄν.

Δὲν εἶχε ἐρωτευθεῖ ποτέ! Δὲν εἶχε ὄνειρα, μῆτε ἐνθουσιασμούς.

Συλλογικῶς ἦταν ἐρωτευμένος μὲ ὅλα μαζὶ τὰ τσαχπίνικα κορίτσια, Αὐτὰ ἦταν ἡ προτίμησή του. Μὲ τὴ φαιμελιά του — ἂν εἶχε — δὲν κρόταγε πολλές σχέσεις. Ἦταν ψυχρὸς ἄνθρωπος.

Ἐπάλληλος, τριγύριζε μόνος πότε στὸ ἕνα μέρος καὶ πότε στὸ ἄλλο. Εἶχε καλὴ θέση καὶ ἀρκετὴ περιουσία. Τὴ δουλειά του τὴν ἔκανε καλὰ καὶ ἦταν ἀγαπητὸς στὸν κόσμον. Χαριτιά, πιωτὰ — ὅλα μὲ μέτρο. Διαρκῶς τὸ τοιγάρο στὸ στόμα. Κεῖνο πού τὸν διασκέδαζε πολὺ ἦταν τὰ κορίτσια. Γυναικῶς δὲν ἦταν, ἀλλὰ τοῦ ἄρεσε ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ φλέρτ καὶ τοῦ ἔρωτα, πού δημιουργεῖ γύρω του ὁ ὠραιόκοσμος. Ἡ γυναικῆ ἐξασκοῦσε μιὰν ὠρισμένη γοητεία πάνου του. Ἀλλὰ τὰ θέληγτρα τοῦ ἔρωτα δὲν τὰ δοκίμασε ποτέ. Καλὰ-καλὰ δὲν ἤξερε τί ἀκριβῶς ἦταν. Τὸν ἔβλεπε στὰ μάτια τῶν δεσποινίδων τῆς ἐπαρχίας πού κατὰ τρωγαν τοὺς κομποὺς νέους — τοὺς ξένους ἰδίως —, στὰ λόγια πού ἀντιάλλαγαν μὲ θερμὸ τόνο, στίς προτιμήσεις, στὴν προθυμία καὶ καρδιοχτύπια τους, στὴ λάμψη τῆς χαρᾶς τους, σὰν ἔμπαιναν οἱ ἀγαπημένοι τους, στὸν ἐρωτικὸ ἠλεκτρισμὸ δυὸ καρεκλῶν κοντὰ-κοντὰ, ἢ στὰ τὲτ-ἄ-τὲτ ἑνὸς νέου καὶ μιᾶς νέας, στὴ γωνιά τῆς σάλας. Δὲν ἦταν βέβαια κομπὸς σὰν αὐτούς· νέος ὅμως ἦταν καὶ μάλιστα ξένος.

Σὰν ἄκουγε πὼς ἡ τάδε ἐπαρχία ἔχει τσαχπίνικα κ' ἐλεύθερα κορίτσια, ἔπερνε μετάθεση καὶ τράβαε ἴσια. Γινόταν ἀγαπητὸς, ἔπιανε φίλους, μὰ τὰ κορίτσια τοῦ δείχνονταν ἀδιάφορα. Τὰ κινηγοῦσε τότε. Τοῦ κάκου! Καὶ δὲν τὸν ἔμελλε, δὲν παραπονιόταν γι' αὐτό, δὲ ζητοῦσε στὸν ἑαυτό του τὴν ἐξήγηση.

Τοῦ ἔφτανε νὰ τὰ πειράζει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ ἔμπαζε κάποια. Ἐπῆρχε τὸ μέλλον! Ἴσως ὅμως νὰ μὴ σκεφτότανε οὔτε καὶ αὐτό. Κάτι ὅμως περίμενε πάντα. Περίμενε τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, πού θὰ τοῦ μιλοῦσε μὲ τὸν ἴδιον ἐρωτικὸν τόνον ὅπως στοὺς ἄλλους.

Ἡ καρδιά του ἦταν ἄδεια. Σ' ὅλον αὐτὸ τὸν ὠραιόκοσμον δὲν εἶχε καμιὰ προτίμηση. Σὲ μιὰ ὥρα φλερτάριζε ὅλα γραμμὴ τὰ κορίτσια. Αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη τοῦ ἔρωτα; Ἡ καρδιά του καὶ ἡ ἰδιοσυ-

κρασία του δὲ θὰ τοῦδιναν ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐξώτημα.

Ἦταν κρύος. Τὸν ἔρωτα τὸν ἔβλεπε σὰν ἕνα ἐξωτερικὸ φαινόμενο — σὰν τὸν ἥλιο. Δὲν ἀπογοητευόταν ποτέ. Τὰ πλησίαζε, τὰ πειράζε μὲ ὀλιγόλογα. Πάντα τὰ ἴδια. Τὸ κάθε κορίτσι ἤξερε ἀπὸ πρὶν τί θὰ τοῦ ἔλεγε ὁ Ἀντρέας. Τὰ μάτια του τὰ ἔτρωγαν, ἀλλὰ ἦταν ἀκίνητα.

Δὲν εἶχε τὸ Σὲξ-Ἀπὴλ, ἐπὶ τέλους!

* *

Ὅταν βαρυνόταν τὴν ἐπαρχία γύριζε στὴν Ἀθήνα — στὸ θησαυρὸ τῶν κοριτσιῶν. Βαρυνόταν τὰ τρεξίματα καὶ τὸ κυνήγι. Καθόταν στὰ Χαντεῖα ἢ ἀνέβαινε βαρυνετὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου. Καμιὰ φορὰ προχωροῦσε ὡς τὸ Ζάππειον. Ἀλλὰ καὶ δῶ τὰ ἴδια. Τὰ κομπᾶ, τὰ ἐλεύθερα, τὰ διαβολοκόριτσα τῆς πρωτεύουσας, πού ἔφερνε τὸ καθένα τους μαζὶ ἕναν ὀλόκληρον ἐρωτικὸν κόσμον, περνοῦσαν βιαστικά, δίχως νὰ τὸν προσέχουν, δίχως νὰ δίδουν σημασία στὰ πειράγματά του, στοὺς πόντους του, κρούους κ' αὐτούς, ποῦβγαίναν ἀπὸ τὸ στόμα του, δίχως πνοή, δίχως θέρη, σὰν νὰ παραμιλοῦσε μονάχος.

Καὶ οἱ «χυλόπτες» ἀκόμα δὲν τοῦκάναν ἐντύπωση. Τῷβρισκε φυσικώτατο. Χαμογελοῦσε ἄκακα καὶ ξακολουθοῦσε τὸν περίπατό του, ἀργά, νωχελικά, ἀδιάφορα...

Συνέβη καὶ τὸν πρόσεξεν κάποτε ἕνα κορίτσι, ἀναγκαστικά, στὸ τραῖνο — μιὰ, δυὸ φορὲς, σὰν κατέβαινε στὸν Πειραιᾶ. Καθόταν ἀπέναντί της. Τὴν τρίτη φορὰ ἦταν συντροφευμένο μὲ ἄλλο ἕνα. Τὰ κοιτοῦσε ἄπληστα. Αὐτὲς γελοῦσαν καὶ ἡ μιὰ κουβέντιαζε τὴν ἄλλη δειχνοντάς τον μὲ τὰ μάτια.

— Νέο κουστοῦμι σήμερα... χὰ χὰ, χὰ...

Τί νᾶθελε νὰ πεῖ αὐτό;

— Μὲ γελᾶνε; θέλουν νὰ πιάσουν κουβέντα;

— Νὰ τοὺς μιλήσω; νὰ κάμω τὸ σοβαρό;

Δίσταζε. Τὸ τραῖνο σταμάτησε καὶ τ' ἀκλούθησε. Γύρισαν γιὰ μιὰ στιγμή τὸ κεφάλι τους, ἔσκασαν τὰ γέλοια κ' ἔτρεξαν πηδιχτὰ καὶ χαρούμενα ἔμπρός.

Ὁ Ἀντρέας στάθηκε, τὰ κοίταξε ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ὡς πού χάθηκαν, καὶ προχώρησε πάλιν, ἀργὰ νωχελικά.

Γύριζε ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο κάθε μῆνα. Ἐκεῖ θᾶβρισκε δίχως ἄλλο κανένα νόσιμο κορίτσι, ὅπως ὅλοι οἱ μεπικιάρηδες. Ἐβρισκε πολλὰ καὶ ὡς πού νὰ κλήσει ἢ συμφωνίᾳ γιὰ τὸ δωμάτιο τοῦδιναν μειδιάματα κ' ἐλπίδες ἄφθονες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τᾶχανε ἔβρισκε ἀπὸ τὸ γυροῦν τους πῆγαιναν σὲ κινηματογράφους, σὲ ραντεβού, ποιάς ἔξρεκε τοῦ. Καὶ τῷβρισκε φυσικό. Καμιὰ φορὰ, ἀνεβαίνοντας, τὰ συναντοῦσε. Τοὺς ἔλεγε λόγια γλυκά, «ὑπονοούμενα» γιὰ ἐκδρομὲς καὶ τέτοια. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σπιτονοικοκυρὰ θὰ τοῦκάνε ὑπαιγίμους γιὰ γάμο.

Ἐπῆρασαν ὁμως καὶ κορίτσια πού τὸν πρόσεχαν. Καὶ ὁμορφα μάλιστα. Ἀλλὰ—τὸ δαισιθανόταν—αὐτὸ δὲν ἦταν ἔρωτας. Δὲν ἔβλεπε τὴν λάμψη τοῦ στὰ μάτια τους, στοὺς τρόπους τους. Καλωσύνη μονάχα. Δὲν ἦταν κείνο, πού γύρευε στὰ τσαχπίνικα κορίτσια. Τὴν ζωντάνεια! Αὐτὰ ἦταν ὁμορφα ναί, ἀλλὰ μαζεμένα, νοικοκυρεμένα, σοβαρὰ—τί πλήξη!,—«καλὰ κορίτσια». Ἀπὸ κείνα πού γενιούνται, μεγάλωνουν, μαθαίνουν καλοὺς τρόπους, πιάνο, γιὰ νὰ παντρευτοῦν ἕναν νέο «καθῶς πρέπει», μὲ «σειρά», μὲ «μετρητὰ κατὰ μέρος», στὸν ὁποῖο νὰ δώσουν ζυγισμένη τὴν καρδιά τους, νὰ τοῦ φτιάξουν σπίτι, παιδιά.

Ἔ, αὐτὰ τὰ κορίτσια οὔτε νὰ τ' ἀκούσει ὁ Ἀντρέας! Τάβρισκε μὲ τὴ σειρά του κι' αὐτὸς «ἀδιάφορα». Δὲν ἤθελε καλωσύνη, προστασία αὐτὸς ἤθελε περιπέτειες. Ἀπὸ αὐτὲς πού κάνουν τοὺς νέους εὐτυχημένους, πού τοὺς δονίζουν τὴν καρδιά, καὶ τοὺς βάζουν ὀλόκληρους σὲ δράση. Ἐνῶ τὰ κορίτσια πού τὸν ἤθελαν, αὐτὰ τὰ «καλὰ κορίτσια» ἦταν ἕνα βάρος. Καὶ ἀρκετὰ τοῦ ἦταν βάρος ὁ ἑαυτὸς του. Ἦταν ἔρωτας σερβιρισμένος, ἔτοιμος, πού δὲν τοῦλειπε γιὰ νὰ ὀλοκληρωθεῖ παρὰ τὸ στεφάνι.

Κι αὐτὸς ἤθελε τὰ χάρδια τοῦ τσαχπίνικου κοριτσιοῦ.

Καὶ περιμένε καὶ περιμένε...

* *

Μὰ γιατί λοιπὸν ἦταν μελαγχολικὸς κείνη τὴν ἡμέρα; Μπά, κάθε ἄλλο! Ἦταν, ἀπλῶς, σκεπτικός. Τοῦχαν κάμει πρόταση γάμου μὲ ἕνα ὁμορφο κορίτσι μ' ἀρκετὴ προίκα. Ἄν δὲ μεσολαβοῦσε αὐτὴ ἢ «πρόταση» θάταν ἐνθουσιασμένος. Τὸ κορίτσι ἦταν ὅπως τῶθελε. Νὰ δεχτεῖ τώρα, νὰ μὴ δεχτεῖ; Ἄς ἀφήσει νὰ μιλήσει πρῶτα ὁ δικηγόρος του γιὰ τοὺς ὄρους κι' ἔπειτα βλέπομε. Μιὰ πρόφαση στὸ κάτω κάτω, μίαν ἀφορμὴ γι' ἀναβολή. Δὲ θὰ δεσμεύοταν ἂν μάθαιναν ὁ δικηγόρος του τοὺς ὄρους.

Παντρειά; Μὰ αὐτὸς τέτοιο πράγμα δὲν τὸ σκεφτόταν. Ἦθελε μονάχα νὰ νοιώσει τὴν καρδιά του νὰ κινήθῃ· νὰ τὸ νοιώσει αὐτὸ ἀπὸ ἕνα κορίτσι, πού θὰ τὸν ἔβγαζε ἄθελά του ἀπὸ τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς του, τῆς ζωῆς αὐτῆς δίχως ἔρωτα.

Μετά, μετὰ ἄλλο ζήτημα τί θὰ γινόταν.

Ὁ δικηγόρος τὰ βρῆκε ὅλα ἐν τάξει. Καμιά ἀσυμφωνία. Μιὰ μονάχα: Νὰ μὴν ἀργήσουν τὰ στέφανα. Τὸ εἶδε κι ὁ Ἀντρέας τὸ κορίτσι καὶ πείστηκε. Τσαχπίνικο μὲ ἔξυπνα μαῦρα μάτια, μὲ κορμὴ ζωντανό, εὐγλωττο, μορφωμένο, καλομαθημένο. Ἀλλὰ πάλι διστάζει ὁ Ἀντρέας. Δικηγόρος ὁμως ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, συγγενολοῖ τῆς ἀπὸ τὴν ἄλλη, νίκησαν καὶ δισταγμούς καὶ ἀναβολές.

Κι' ὁ Ἀντρέας βρέθηκε παντρεμένος μὲ τὸ τσαχπίνικο κορίτσι...

* *

Ἀγαπησιάρα ἢ Κικὴ τὸν περιποιόταν, κρεμόταν στὸν λαιμό του, τοῦκανε χίλια χάρδια, μὰ ὁ Ἀντρέας ἔμενε κρύος. Τὰ χάρδια τοῦ φαινόταν βάρος. Ἦταν σὰν συμβατικά, ὑποχρεωμένα. Ἡ καρδιά του δὲν εἶχε ἀλλάξει. Δὲν κινόταν. Ἡ κάθε τρυφερότητα τῆς Κικῆς τοῦ φαινόταν σὰν παρασκευασμένη ἐπίθεση. Δὲν ἔβρισκε τὸν ἑαυτό του ἐνθουσιασμένο. Δὲν ἔνοιωθε τὴν ἐρωτικὴν ἀτμόσφαιρα πού ἔβλεπε στοὺς ἄλλους. Μπορεῖ νᾶχε κι ἀναπτυγμένη περισσότερο τὴ διαίσθηση. Τὰ χάρδια νὰ μὴν ἦταν γνήσια, αὐθόρμητα. Μὰ τ' εἶναι αὐτὰ! Παράπονο κανένα δὲν μποροῦσε νὰ εἶχε στὴν Κικὴ. Γιὰ τίποτα. Καμιά ἀπαίτηση. Καμιά ιδιοτροπία. Σ' ἀνταμοιβὴ τῆς τρυφερότητός της δὲν τοῦ ζητοῦσε οὔτε ἕνα χάρδι!

Φαινόταν σὰν νᾶκαμνε ἡρωϊκὰ τὸ καθῆκον της, δίχως ἀπαίτηση γι' ἀνταπόδοση. Κάποτε, ἀραιά, τοῦλεγε μὲ καλωσύνη, ἐνῶ κρεμόταν στὸ λαιμό του.

— Μὰ ἀγκάλιασέ με, φίλησέ με καὶ σύ! Γέλασε!

Καὶ τῆς χαμογελοῦσε τότε. Μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο ὅταν ὅπως ἔτρωγε τὶς «χυλόπητες».

Στὰ μάτια της δὲν ἔβρισκε τὴν ἀνυπομονησία καμιάς ἀπάντησης, σ' ὅτι τόσον προκλητικὰ τοῦ ζητοῦσε.

Καὶ στὴν ἐντίμ ζωὴ τους δὲν ἦταν περισσότερο διαχυτικὸς ὁ Ἀντρέας. Ἀνταπόδιδε ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἀπὸ ὅτι τὸ χυτὸ ἐκεῖνο κορμὴ εἶχε δικαίωμα.

Ἔτσι ἢ ζωὴ του δὲν ἄλλαξε καὶ πολύ.

Περπατοῦσαν τώρα δυὸ ἀντὶς ἕνας—ἀργά, νοηελικά. Πολυλογᾶς δὲν ἦταν ποτέ. Τὰ λίγα λόγια του τὰ μοίραζε τώρα σ' αὐτὴν καὶ στοὺς φίλους του. Καὶ ἡ ἑξωτερικὴ του ἀκόμα χαρὰ λιγότερευε. Γινόταν ὀλοενὰ σοβαρώτερος. Κοιτοῦσε ἀκόμη τὰ τσαχπίνικα κορίτσια, μὰ δὲν τὰ πείραζε. Δὲ χαμογελοῦσε. Τὰ κοίταζε στὰ μάτια, προσπαθοῦσε νὰ βρεῖ τὸ μυστήριό τους. Δὲν ἦταν σὰν τῆς Κικῆς.

Οὔτε στὸ γάμο του μὲ τὸ ὁμορφο, τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, τὴν Κικὴ, δὲν εἶχε βρεῖ τὴν ἐξήγηση τοῦ φαινομένου—τοῦ ἔρωτα.

Παρακολουθοῦσε τώρα, δίχως σκοπό, πῶς κοιτοῦσε ἢ Κικὴ τοὺς ἄλλους. Κ' ἔβρισκε πῶς τοὺς κοιτοῦσε μὲ διαφορετικὸ μάτι. Ἦταν σοβαρὴ ναί, ἀλλὰ κι ἐκείνη ἢ λάμψη, ἢ ἔκφραση, πού ἔπιανε κάποτε στὰ μάτια της;

Μήπως ζήλευε; Ποτέ. Νὰ βλέπει ὁμως τόσον κοντὰ του, στὴ γυναικία του, κείνο πού ζηταγε μάταια σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ νὰ μὴ ὄχι αὐτὸς, τοῦταν λιγάκι στενόχωρο.

Ὅπως ἀπὸ τότε δὲν εἶχε γάστει τίποτα, ἀπ' ὅτι εἶχε, στὴ νέα του ζωὴ. Δουτικὴ ἢ Κικὴ. Λίγες παρέες κι ὄχι πολλὲς κουβέντες μὲ κανένα μήτε μὲ φίλους τοῦ ἀντρός της. Αὐτοὺς τοὺς ἀπέφευγε. Ἦταν κορτάκηδες κι' ἐπικίνδυνοι. Στὰ μάτια τους διάβαζε ἕνα ἀναιδὲς ἐρωτημα-

τικὸ καὶ προτάσεις προσβλητικῆς. Καὶ ὅμως δὲν ἔκαμε τίποτα γιὰ νὰ πέρνονν τέτοιο θάρος. Ἦταν πολὺ σοβαρὴ, καὶ παρ' ὅλο πού τὸ λιγερὸ κορμί της σκόρπιζε στὴν ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρισμοὺς καὶ τὰ ἔρευνητικὰ καὶ παθητικὰ μάτια της, πολλοὺς ἐνδειασμούς, ἦταν ἀξιοπρεπής.

Δὲν ἔφταιεν αὐτὴ ἂν ἡ παρουσία της προκαλοῦσε, σκανδαλίς. Αὐτὴ ἦταν ἀμεμπτη.

Πάντα ἔβγαине μὲ τὸν ἄντρα της. Μονάχη ἀραιότατα, γιὰ τὴ μάμα της, τὴ μοδίστα, τὸν ὀδοντοῦατρό. Καὶ πάντα θὰ τὸ ἔλεγε ἀπὸ πρὶν τοῦ ἀντρός της.

Ὁ Ἀντρέας ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ συνείθιζε στὴ νέα ζωὴ. Τᾶβρισκε ὅλα φυσικά. Ἀκόμα πὼς παρακοίταζαν τὴν Κικὴ. Φυσικὸ πὼς τὰ χάρδια της δὲν ἦταν ὅπως ὄνειρευόταν νᾶναι, ὅπως θᾶπρεπε νὰ εἶναι, ὅπως ἔβλεπε τῶν ἄλλων τσαχπίνικων κοριτσιῶν νὰ εἶναι. Τὰ δεχόταν ὥστόσο κι ἄρχιζε νὰ τὰ ἀνταποδίδει δειλά, ἄνοστα. Δὲν πήγαινε τώρα μὲ φίλους του. Δὲ ζήλευε—γιατί; — τοῦ ἦταν ὅμως πολὺ ἐνοχλητικὰ τὰ ἐρωτήματα τῶν ματιῶν τους. Τελειώνοντας τὸ γραφεῖο, ἂν ἡ Κικὴ δὲν τὸν περίμενε στὴν πόρτα, τὴν ἔπερνε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ πήγαιναν στὸν κινηματογράφου. Τῆς ἄρεσε πολὺ καὶ ἰδίως οἱ μοντέρνες ταινίες, Δὲν ἐκφραζόταν ποτὲ γιὰ τοὺς ἠθοποιούς. Ἦταν τόσο σοβαρὴ!

Τοῦ φερνόταν πάντα ἡ ἴδια· οὔτε μὲ περισσότερους ἐνθουσιασμούς ἢ θέρη, οὔτε μὲ λιγότερους.

Μονάχα τὰ ὄραϊα της μάτια γινόταν σὲ στιγμὲς ὄνειροπόλα, κι ὅταν εἶχε ἔξοδο, γιὰ τὴ μοδίστα ἢ ἄλλου, ἦταν ἀφηρημένη καὶ νευρική.

Δὲν εἶχε πολλὰς πρωτοβουλίες, παρὰ μονάχα στὸ σπίτι. Ἐνα μικρὸ μπουντοάρ, ἄλλο ἓνα μικρὸ δωμάτιο μὲ κομπὴ βιβλιοθήκη, λίγα καθράκια μουσικῶν, δυὸ-τρία μιμπελό, ἓνας σοφᾶς, λουλούδια, — χαριτωμένα ὅλα, τρέλλα. Τὸ ἴδιο ὅλο τὸ σπίτι.

Ἀνάπνεε ὁμορφιά, γούστο, ἄρωμα νιότης.

Θᾶπρεπε νᾶναι πολὺ εὐτυχισμένος ὁ Ἀντρέας!

Πρωτοβουλία οὔτε γιὰ χορούς. Δὲν τοῦ ἀρνιόταν ὅμως ποτέ, κι ὅταν ἀκόμα τῆς ἀνάγγελε τὴν τελευταία στιγμὴ πὼς εἶχει πάρει εἰσητήρια. Καὶ ἦταν ἓνα καμάρι νὰ συνοδεύει κανεὶς τέτοια ὁμορφιά στὸ χορὸ! Εἶχε κομπῶν τρόπους. Ἡ παντοειά τῆς εἶχε προσθέσει χάμη. Οἱ κινήσεις της ὅλες ἦταν ρυθμικῆς, χαριτωμένες, γλυκῆς.

Χαιρέτησε καὶ κείνο τὸ βράδυ μὲ τὸ κεφάλι ἐλαφρὰ καὶ μ' ἓνα εὐγενικὸ χαμόγελο τοὺς λίγους γνωστούς πού συνάντησαν στὸ χορὸ—σὰν βασίλισσα!

— Σὰ νάχει πίκρα στὴν ψυχὴ της ἡ Κικὴ, δὲ βρίσκεις; — ψιθύρισεν ὁ Κωστής στὸ Φῶτο — κοινὸ φίλο τοῦ Ἀντρέα.

— Μπά! ποιὸς στὸ 'πε; Μπορεῖ νᾶναι κι' εὐχαριστημένη...

— Σὰ δύσκολο! Ἦταν, καϋμένη, ἡ Κικὴ γιὰ τὸν Ἀντρέα;

— Καλοπερνᾶει, ὥστόσο, μαζί του. Τάχει ὅλα. Εἶναι καλός...

— Μὰ ἡ Κικὴ δὲν εἶναι γυναῖκα νὰ πουλιέται. Ἀλλὰ καὶ τότες θὰ χρειαζόταν ὀλόκληρο τὸ βάρο της σὲ χρυσάφι... Πεθαίνει γι' ἀγάπη δὲ τὴ βλέπεις;

— Ποιὸς τὸ ξέρει! Μπορεῖ νᾶναι καὶ κρυφὴ. Γυναῖκα εἶναι...

Ἐνας καβαλλιέρος, οἰκογενειακὸς της φίλος, στάθηκε μπρὸς στὸ τραπέζι τοῦ Ἀντρέα, χαιρέτησε μὲ ὑπόκλιση, φίλησε ἀπαλὰ τὸ χέρι τῆς κυρίας καὶ τὴ σήκωσε γιὰ ἓνα χορὸ.

Ὁ Ἀντρέας ἔμεινε στὸ τραπέζι κυνίζοντας σὰν Τοῦρκος. Παράκολουθοῦσε τὸ ζευγάρι μὲ ἀνοιχτὴν καρδιά. Ναί τοῦ εἶχε ἀνοίξει ἡ καρδιά χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει. Τὴν ἄκουγε νὰ χτυπᾶ ἐπιβλητικά. Σκεφτόταν τώρα ἐγωϊστικά. «Εἶναι δικιά μου, μπορῶ νὰ τὴ φιλήσω, σὰ θέλω, ὅταν θέλω».

Τὸ ζευγάρι χόρευε ἀμεμπτα. Ὁ καβαλλιέρος ἦταν γοητευτικός.

— Δές, δές! — ἔσπρωξε ὁ Κωστής τὸ Φῶτο.

— Χαριτωμένο ζευγάρι... Ταιριάζουν!

— Δὲ βαρύνει! Ἄν ἦταν παντρεμένοι θὰ χώριζαν...

— Ξέρω νὰ πῶ πὼς τοῦ ρίχνονται ὅλες. Καμιὰ γυναῖκα δὲν τοῦ εἶναι δύσκολη. Ἐχει τὸ σὲξ-απὴλ!

— Λὲς νὰ...

Τὸ ζευγάρι περνοῦσε μπροστά τους. Πέρασε μπρὸς κι ἀπὸ τὸν Ἀντρέα. Κι αὐτὸς σκεφτόταν τὸ ἴδιο... Πὼς θᾶθελε νὰ τοῦ μοιάζει! Λιγάκι, τόσο δά, ὄχι γιὰ ὅλες τὶς γυναῖκες, τουλάχιστο γιὰ τὴν Κικὴ. Νὰ τὴν ἔχει καταδικιὰ του. Ναί, μονάχα αὐτῆνε. Νὰ 'οἰώσει τὴν καρδιά της νὰ χτυπᾶ ἀνώμαλα, τὴ φωνὴ της τρεμουλιαστή, τὰ μάτια της παραλυμένα... Ἡ μουσικὴ γινόταν πιὸ ὀργὴ καὶ σὲ λιγάκι τὸ φῶξ σταμάτησε. Μπρὸς στὸ τραπέζι τοῦ Ἀντρέα. Ὁ καβαλλιέρος ἔκαμε πάλιν ὑπόκλιση, φίλησε τὸ χέρι τῆς κυρίας κι ἀπομακρύνθηκε.

Μείνανε μόνοι. Τὴν κοίταξε στὰ μάτια. Ἦταν κουρασμένα, σοβαρά. Τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ψυχρό. Ἦθελε νὰ τῆς πεῖ κάτι μὰ δέλιασε. Σκυθρόπιασε.

Ὁ καβαλλιέρος ποῦχε χορέψει τὴν Κικὴ ξαναπερνοῦσε τώρα μὲ μιὰν ἄλλη. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν ἠλεκτρισμένη ἀπὸ ἀρώματα καὶ πόθο. Καὶ ἡ Κικὴ ἀφηρημένη, νευριασμένη. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ εἶχε πρόβα στὴ μοδίστα.

Τὴ σκοτούρα!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση τῆς Ἰδίας Κορνηλίας Γράκχου ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο κείμενο, θεωρημένη ἀπὸ τὸ συγγραφέα)

Γιὰ τὸ βακχικὸ θέατρο ἔχουμε σχετικῶς πρὸ ἀφθονες πληροφορίες καὶ λεπτομέρειες. Αὐτὴ ἡ παρωδία, ὅπου χλευαζόταν κάθε τί ποῦ εἶχε σχέση μὲ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία, πρωτοφάνηκε στὸ δέκατο αἰῶνα. Ὁ χρονογράφος Κεδρηνὸς ἀγανακτεῖ μὲ τὸ Θεοφύλαχτο, (1) γυιὸ τοῦ βασιλιᾶ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ καὶ ἰδρυτῆ τοῦ εἴδους ποῦ ἔμελλε νὰ φτάσῃ, καὶ γρήγορα νὰ ξεπεράσῃ τὴν ἄκρα ἐλευθερία τῶν μίμων. Τὸ κάθε τι γελοιοποιόταν τὸ ἄσμενο στοιχεῖο ἀνακατώνόταν μὲ τὸ χριστιανικὸ γιὰ τὰ σχηματίζει ἓνα ἀμάλαγμα ἀπὸ ἄχαρες ἀστειότητες ποῦ προλογίζαν τῆς ποιοῦ βρώμικες ἀχρειότητες.

Ὁ Σάβος (2) διηγεῖται πῶς διάφορες Πυθίες μάντισσες ὑποκρινόταν τῆς ὠδίνες τῆς Παναγίας καὶ πῶς ὁ Βάκχος περνοῦσε γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸ Βαπτιστή!!

Τὸ ποῖο περιεργὸ εἶναι ποῦ αὐτὲς ἡ κατάφορες προσβολὲς τῆς δημοσίας ἠθικῆς, ποῦ αὐστηρὰ εἶχε χτυπήσῃ τὸ Κράτος, βρῆκαν ἄσυλλο σ' αὐτοὺς τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας. Ἦταν πατριάρχης αὐτὸς ποῦ ἐγκαινίασε αὐτὰ τὰ «παίγνια». Πατριάρχης πάλι αὐτὸς ποῦ τὰ ὑποστήριξε καλογέροι καὶ παπάδες ποῦ σκάρωσαν αὐτοὶ τὰ δῆθεν δραματικὰ ἔργα. Ἡ ἐκκλησία ποῦ γιὰ ζητήματα δογματικὰ εἶχε στείλῃ τὸν Ἄρειο σὲ χίλιους διαβόλους, αὐτὴ ποῦ μὲ τὴ πρόφαση τῆς ἠθικῆς αὐτοκηρύχτηκε ἔχτρος τοῦ θεάτρου, γύρισε τὸ φύλλο καὶ ἀνεχόταν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς, τὸν ΙΑ' αἰῶνα τέτοια ρεζιλίκια!!! Εὐτυχῶς ἡ δραματικὴ ἐκδηλώσεως τῆς ἐποχῆς δὲ περιοριζόταν σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν θεαμάτων. Κατὰ τὸν Χορίκιο, Γαζαῖο σοφιστῆ, συγγραφέα τῆς

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

(1) Ὁ Θεοφύλαχος ἦταν ὁ ἰδρυτῆς νὰ ποῦμε αὐτῆς τῆς συνήθειας ποῦ ἀκόμα δὲν ἔσβυσε, νὰ βρίζουν δηλαδὴ στὴς γιορτὲς τὸ Θεὸ καὶ τὴ μνήμη τῶν Ἁγίων μὲ ἀρχειολογήματα, γέλια καὶ φωνές, τὴ στιγμή ποῦ ψάλλονταν οἱ θρησκευτικοὶ ὕμνοι. Συγκέντρωσε μιὰ σπεῖρα παλιανθρώπων, τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ, καὶ ἔβαλε ἀρχηγὸ τους κάποιον Εὐθύμη (σὰν νὰ ποῦμε τὸ σημερινὸ μας παπᾶ Ἐφτίμη) ποῦ ἔχρισε καὶ ὅλας ἔφορος τῆς ἐκκλησίας. Ἀνακάτεψε στὴ λειτουργία σατανικοὺς χορούς, βρώμικα ξεφώνηματα, καὶ τραγούδια τῶν σοκακιῶν καὶ τῆς προστυχιάς. (Villemain).

(2) Ἰδιο ἔργο, σελ. 98δ'.

Ἀπολογίας τῶν Μίμων ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ μάθῃ τί ἦταν τὸ θεάτρο κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα, οἱ μῖμοι συνθέτονταν πάνω στὴς περιλήψεις τῶν ἔργων τοῦ Φιλίμονος, τοῦ Μενάνδρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνη. Ἡ ἐπίκαιρος ὑπόθεσις κωμωδίες δὲν ἔλειπαν μολαταῦτα. Τὰ χάλια τῆς κοινωνίας, ἡ προστυχιὲς τῶν τρανῶν τῆς γῆς εἶχαν διακωμωδηθῆ μὲ τὸ παραπάνω ἀπὸ τοὺς τότε συγγραφεῖς. Ὁ Χορίκιος ὑπογραμμίζει τὴν κοινωνικὴ σημασία αὐτῶν τῶν ἔργων ποῦ εἶχαν, φαίνεται, διπλῆ ἐπιρροὴ στὴν εὐνοία τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ὑποτελῶν τους.

Ἔτσι τὰ πρωτότυπα ἔργα δὲν ἔλειψαν, ἀλλὰ δὲν σώθηκαν ὡς σέμας γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ τὰ περιγράψουμε.

Ἀνακεφαλαιώνοντας διαπιστώνουμε πῶς τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τὸ θέατρο καταδιωκόταν διαρκῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πότε φανερά πότε κρυφά, ὡς ποῦ υἰοθετήθηκε ἀπὸ τὴν ἴδια γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς. Κατὰ βάθος ἡ Ἐκκλησία φοβόταν τὸ θέατρο γιὰ τὴν ἐπιδρασὴ του στὸν ὄχλο τὸν ὁποῖο ἤθελε τυφλὸ ὄργανο γιὰ νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ὑπεροχὴ τῆς.

Μολαταῦτα οἱ κανόνες καὶ ἡ διαταγὲς ἐναντίον τῶν θεαμάτων καὶ τῶν θεατρίων μάταια συσσωρεύονταν.

Καρφὶ δὲν καιγόταν τοῦ λαοῦ καὶ ἅμα πρόκειται γιὰ παράσταση ξεχνοῦσε ἀμέσως τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, λογαριάζοντας νὰ μετανοοῦσε ἀργότερα!!

Εἶναι ἐπίσης ὀλοφάνερο πῶς τὸ θέατρο χιλιαναθεματισμένο καὶ βουτηγμένο στὴ ντροπὴ καὶ στὸ ὄνειδος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲ μποροῦσε νὰ ἐξελιχθῆ κανονικά. Ἡ αἴρεση τοῦ Ἀρείου καὶ ἡ ἄλλες αἰρέσεις εἶχανε συνιελέση ἐξαιρετικὰ στὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ θεάτρου ὡς ὄργανου προπαγάνδας καὶ πολεμικῆς. Ἀλλὰ ἡ δραματικὴ τέχνη ὑποδουλωμένη σὲ τέτοιους σκοποὺς δὲν ἔβρισκε τὸ ἰδεῶδες ἔδαφος γιὰ νὰ ξαναβλαστήσῃ στὴν παλιὰ τῆς δόξα. Ἐρχεται ἡ στιγμή ποῦ ὁ Ἄρειος καὶ οἱ ὁμοειδεάτες του βγαίνουν πειὰ ἀπὸ τὴ σκηνή. Ἡ δευτέρη πράξις τῆς ἱστορίας τοῦ θεάτρου στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἀρχίζει μὲ τοὺς εἰκονομάχους, εἰκονοκλάστες, ἢ εἰκονοθλάστες, ποῦ στάθηκαν γιὰ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησία πολὺ σοβαρότερος κίνδυνος ἀπὸ τὶς θεωρίες τῶν παλιῶν αἰρεσιάρχων. Τί ἦταν ἀλήθεια ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἀρείου παραβλημένη μὲ τὴν ἰσχυρὴ ὀλόκληρης δυναστείας αὐτοκρατόρων παντοδύναμων, ποῦ εἶχαν πρόγραμμα σιωπῆ, τὴν κηταστροφὴ «ἀγίων» εἰκόνων, δηλαδὴ εἰδώλων, καὶ τὸ διωγμὸ τῶν παπάδων μὲ τὸν ἴδιο φανατισμὸ ποῦ ἔδειξαν ἐαυτοὶ ὅσα ἦταν στὰ πράγματα; Εἶχε ἔρθῃ καὶ ἡ σειρά τῆς Ἐκκλησίας νὰ σκύβῃ κάτω ἀπὸ τὴ βία Ὁ Θεοφάνης διηγεῖται πῶς καλογέροι καὶ πατριάρχες εἶχαν ἐξουτελιστῆ καὶ βριστῆ δημόσια, στὴ μέση τοῦ Ἰππόδρομου, σὲ στιγμὲς ποῦ ἡ λαϊκὴ λύσσα καὶ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχαν ξεπεράσῃ κάθε ὑπερβολή.

Συζήτηση δὲν ἐπιδέχεται πῶς ἡ στάση τῶν εἰκονομάχων ὠφέλησε τὸ θέατρο ἔμμεσα· ὁ πῶς φανατικὸς διώκτης του ἦταν κατατρεγμένος μὲ τὴ σειρά του καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τὰ χρειάστηκε στὰ σοβαρά. Τὸ πρῶτο ἄμεσο κέρδος τοῦ θεάτρου ἀπὸ τὴ διαγωγή τῶν εἰκονομάχων ἦταν ἡ ἀκρίβωση τῶν κανόνων ἐναντίων τῶν θεαμάτων ἀπὸ τὴ Σύνοδο τοῦ Τρούλλου. Τὸ θέατρο τέλος μποροῦσε νὰ ἐκδηλωθῆ πῶς ἐλεύθερα. Ἡ δραματικὴ παραγωγή δὲ σημαίνει βέβαια πῶς ἀμέσως ἐπέρασε τὴν προηγούμενη. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι κι' εὐκολο νὰ καθορίσωμε τί λογῆς ἀκριβῶς ὑπῆρξε τὸ θέατρο στὰ χρόνια τῶν εἰκονομάχων. Ὁ Σάθας (1) βεβαιώνει πῶς δὲν ἦταν ἠθικώτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν δραμάτων καὶ πῶς οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ ἱππόδρομου εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διερμηνεύουν ρόλους σ' αὐτὲς τῆς παραστάσεις· πολὺ πιθανό. Τὸ λυπηρὸ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση εἶναι ἡ λύσσα τῆς ἀμοιβαίας καταστροφῆς· οἱ εἰκονομάχοι ρίχνουν στὴ φωτιὰ τὰ λειτουργικὰ δράματα καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δύναμης της φέρεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο γιὰ κάθε τί ποῦ θύμιζε αὐτὴ τὴν αἴρεση. Ἔτσι τὰ σχετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέατρο χάθηκαν μὲ ὅλα τ' ἄλλα καὶ ἡ πληροφορίαις ποῦ μᾶς ἔμειναν ἀπὸ πηγὲς ἐνδιαφερόμενες δὲ μποροῦν νὰ ἔχουν κανένα ἀντικειμενικὸ κῦρος.

Ἡ Ἐκκλησία ἴδρυμα ἀνθρώπινο παρ' ὅσο κι' ἂν διατείνεται τὸ ἀντίθετο, κατάδειξε τὴν ἀνθρώπινή της κακομοιριά, μεταχειριζόμενη γιὰ μιὰ ταπεινὴ ἐκδίκηση ἐκεῖνα τὰ μέσα ἀκριβῶς γιὰ τὰ ὁποῖα σκυλόβριζε τοὺς ἀντιπάλους της. Προπηλάκιζε φωνακλάδικα στὴ δημοσία περιφρόνηση κάθε τι ποῦ ἔκρινε σ' αὐτοὺς ἀξιόμημπο, κρύβοντας πάντα μ' ἐπιμέλεια ὅ,τι μποροῦσε τυχαῖα νὰ εἶναι ἀντίθετο στοὺς σκοποὺς της. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἔχη ἐνεργήση κανεὶς πῶς ἀνθρώπινα καὶ λιγώτερο θεῖα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς τὸ θέατρο χρησίμευε γιὰ ὄργανο ἢ γιὰ θῦμα κατὰ τῆς περιστάσεις, τόσο γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀντιπάλους της.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ταραχὴν περίοδο τῶν εἰκονομάχων ἡ θρησκευτικὴς διχόνοια κοπάζουν, τουλάχιστον στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Αὐτοκρατορίας γιὰ ν' ἀρχίσουν λίγο ἀργότερα μὲ τὴ Δύση. Ἡ παπικὴ Ρώμη καὶ τὸ σχίσμα προσφέρουν ἀνοιχτὸ στάδιο στοὺς θιασῶτες τῶν λεπτολογημένων δογματικῶν ἐρμηνειῶν καὶ στὰ δυὸ ἀντιμαχόμενα πεδία. Ἔτσι ἡ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας παράτησε τὸ θέατρο, ποῦ κουτσάστραβὰ φυτοζωοῦσε πάνω στὰ ἀρχαῖα λείψανα, ὡς τὴν ἐκπόρθηση τῆς Πόλης ἀπὸ τὸ Μουχαμέτη. Ἡ τύχη τῶν ἠθοποιῶν ὅμως ἀπὸ καιρὸ εἶχε καλλιερέψη πολὺ. Ἦταν φυσικὴ συνέπεια, ἄσχετα ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ δραματολογίου, τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας ὅπου μπόρεσε νὰ πάρη ἀνάσα ἡ βιομηχανία τοῦ θεάματος.

(1) Ἴδιο ἔργο σελ. 20η

Στὰ χρόνια τῶν Κομνηνῶν, ἂν πρέπη νὰ πιστέψωμε τὸ Θεόδωρο Πρόδρομο καὶ τὸν Ἰωάννη Τζέτζη, οἱ θεατρῖνοι στεκόνταν σὲ μεγαλύτερη ὑπόληψη ἀπὸ τοὺς δασκάλους καὶ καθηγητές. (1)

Παράδοξο κι' αὐτὸ ὅπως ὅλα τ' ἄλλα στὴν περιεργὴ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα, ἐπὶ Δουκᾶδων καὶ Παλαιολόγων, τὸ θέατρο, ὑποστηριζόμενο ἀπὸ τὸ Κράτος κι' ἀγνοούμενο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸ του λίγο πῶς ἄνεση. Ἄλλὰ ἦταν πειὰ πολὺ ἀργά. Δὲν τοῦμεινε καιρὸς νὰ δώση τρανὰ τεκμήρια τῆς δράσης του καὶ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπέρλαμπη ἀρχαία παράδοση. Τὰ πολιτικὰ χάλια τοῦ κράτους ποῦ μαζεύονταν καὶ μίκραινε ὀλοένα σὰν τὴ μαγικὴ περγαμνὴ τοῦ παραμυθιοῦ καὶ ἡ κατάχτηση τῶν Τούρκων καταφέρουν τὸ μοιραῖο χτύπημα. Ὁ λαὸς βουτήχτηκε στὴ σκλαβιά. Μερικοὶ λόγιοι φεύγοντας γιὰ τὴν Ἰταλία, ἔσωσαν μερικὲς στίχες ἀπὸ τὴν ἀναποδογυρισμένη λαμπάδα, ποῦ ξανάναψαν πάλι γιὰ ν' ἀναζωπυρήσουν τὸ πνεῦμα τοῦ νεώτερου θεάτρου.

(Ἐχει συνέχεια)

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Σάθας, ἴδιο ἔργο, σελ. 20στ'.

Ν Η Κ Η

Καὶ νά, ποῦ μοναχὴ μου ξανακέρδισα
τὴ φωτεινὴ ψυχὴ μου ἀπὸ τὰ νύχια
μιας Μοίρας σκοτεινῆς, πολὺ ἀδυσόπητη
τὴν εἶχε καταχτήσει ὡς τὰ μύχια,
μὲ λόγια δολερά, λόγια μηλίχια...

Πάλεψα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου—καὶ τὸν νίκησα.
Καὶ τροπαιοῦχα βγήκα ἀπὸ τὴν πάλη.
Κι' εἶν' ἡ ψυχὴ μου λεύτερη, καὶ πάλευκη,
κι' εἶν' ἡ ψυχὴ μου φωτισμένη πάλι
καὶ νικητήρια—καὶ μεγάλη...

Ὁρθώθηκε μπροστά μου σιδερόστηθο,
τῆς μοίρας μου τὸ φάντασμα καὶ μόνη
χτυπήθηκα μαζί του... καὶ τὸ νίκησα,
σῶμα μὲ σῶμα πάλεψα... Ματώνει
ἀπ' τὸν ἀγῶνα τὸ κορμί, μὰ καὶ πετρώνει!...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΣΕΙΟ

ἀλγίος ὁ οὐρανός, νέφια πυκνότατα
δὲν τὸν σκοπίζουν. Τὰ στρατὶ, λευτερομένο
δίχως ἐμπόδια καὶ γκρεμνοὺς, κ' ἐγὼ περιφάνα
μὲ βῆμα σταθερὸ καὶ φτερομένο
στὸ τέρμα του ἀκούραστα πηγαίνω!...

ΑἴΛΑ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Α. Χ. ΖΩΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ, (*)

Τὴν ἀπαίτησίν της ἡ Λουδοβίκη ἐστήριζεν εἰς τὸ ὅτι τὸ φέου-
δον ἔπρεπε νὰ τηρῆται καὶ νὰ διαβιβάζεται ὑπὸ τοῦ πρωιοτόκου
τῆς οἰκογενείας εἰς τοὺς κληρονόμους, κατ' ἄρρενα ἢ γυναικείαν
γραμμὴν, διαρκῶς, συμφώνως πρὸς τοὺς τιμαριωτικούς νόμους τῆς
Ρωμανίας ἐν πλήρει ἰσχύϊ παρὰ τῷ Βενετικῷ Κράτει, ὅτι κατὰ τὸν
θάνατον τοῦ Νικολάου Καρρέρ, ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ φέουδον ὁ πρω-
τότοκος υἱὸς του δρ. Ἀναστάσιος καὶ ὅτι τοῦτον ἀποθανόντα, διε-
δέχθη εἰς τὸ αὐτὸ φέουδον ἡ μονογενὴς θυγάτηρ του Μαρία Λου-
δοβίκη, ὅτι μέσα ὄχι ἀθῶα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ στερηθῆ ἡ αὐτὴ
ἐκείνου, διότι ὁ Ἀναστάσιος κατέστησε μετόχους τοῦ φεοῦδου τοὺς
ἄλλους ἀδελφούς του, οὐδὲν ἔχοντας δικαίωμα ἐπ' ἐκείνου, καθό-
τι, διηρημένων τῶν κτημάτων, τὸ φέουδον ἐγένετο ἀνεξάρτητον ἐπὶ
βλάβῃ τῆς Μαρίας Λουδοβίκης, ὁ δὲ Ἀναστάσιος εἶχε πωλήσει πρὸς
τὸν Ἰωάννην τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν μερίδιον, καίτοι ἀναπαλλοτρίωτον
καὶ τέλος ὅτι, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀναστασίου, ἐδόθη ἡ εὐκαιρία
εἰς τὴν αὐτὴν Μ. Λουδοβίκην νὰ ἐνασκήσῃ τὰ δικαιωμάτα της.
Ὅθεν καὶ ἐξήτησεν, ὅπως, τῇ βάσει τῶν τιμαριωτικῶν νόμων, ἀπο-
φασισθῆ, ὅτι εἰς τὴν Μαρίαν—Λουδοβίκην, ὡς μονογενῆ θυγατέρα
τοῦ δ)ρος Ἀναστασίου πρεσβυτέραν τῶν ἀδελφῶν της, πρέπει ν'
ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς τὸ ὅλον φέουδον Καρρέρ, ἄλλοτε Μεγαδού-
κα, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ φέουδον οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ διαιρεθῆ ἢ ἀποξε-
νωθῆ, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἔπρεπε ν' ἀφήσουν τὰ τιμαριωτικά
τμήματά των, τῶν ὁποίων εἶχον τὴν κατοχὴν, διαρκουσῶν τῶν εἰρη-
μένων διαιρέσεων καὶ ὅτι ὁ Ἰωάννης—Μαρία Καρρέρ ἔπρεπε ν'
ἀφήσῃ τὰ παρὰ δ)ρος Ἀναστασίου ἀποκτηθέντα.

Οἱ Καρρέρ ἀντικρούοντες τὴν ἀγωγὴν ταύτην, δι' ἐνστάσεώς των
ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1839, ἐξήτησαν τὴν πλήρη ἀπόρριψιν αὐτῆς, καθὸ
ἀδίκου. Ἀλλ' ἡ Μ. Λουδοβίκη ἐπωφελουμένη τῆς ἐκκρεμότητος,
υπέβαλλε πρὸς τὴν Γερουσίαν, τῇ 30 Ν)βρίου 1839, νέαν ἀγωγὴν,
δι' ἧς ἐξήτει ἀντίγραφον τοῦ ἀπὸ 18 Μαρτίου 1804 Διατάγματος
τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας κηρύττουσα συνάμα, ὅτι ἡ ἀπὸ 23 Ὀκτω-
βρίου 1804 περιβολὴ δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐμπόδιον εἰς
τὰ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ φεοῦδου δικαιώματά της. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχει-
ρημά της τοῦτο ἐναυάγησε, διότι, καίτοι τὸ ζητούμενον ἀντίγραφον

τῇ παραχωρήθη, διὰ τῆς ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου 1840 ἀποφάσεως τῆς
Γερουσίας, ἀντεκρούσθη ὅμως εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἀγωγῆς της,
διότι ἡ Γερουσία οὐδὲν ἔδικαιούτο ν' ἀναμιχθῆ ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου.

Διὰ τῆς ἀπὸ 24)26 Ὀκτ. 1840 ἐξωδίκου, προσαχθείσης παρὰ
τοῦ συζύγου καὶ πληρεξουσίου τῆς ἐναγούσης Μ. Λουδοβίκης, παρί-
στατο ὡς ἀστήρικτος, ἡ ἀπὸ 5 Φεβρ. 1620 περιβολὴ τῆς Λουδοβίκης
Λάσκαρη Μεγαδούκα, καθότι ἡ αἰτησίς της προσήχθη τῇ 20 Ἰου-
νίου 1620, ἡ δὲ ἐκθεσίς της Διοικήσεως Ζακύνθου ἀπὸ 21 Ὀκτ.
1620, ἀλλ' οἱ Καρρέρ ὑποβαλόντες νέα ἀντίγραφα ἐξαχθέντα ἐκ
τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας καὶ δι' ἀποδείξαντες διὰ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ
Φέρρου (Τόμ. Α'. — σελ. 250), ὅτι τὸ ἀστικὸν ἔτος ἐν Βενετίᾳ ἤρ-
χιζε τῇ 1 Μαρτίου, μὴνὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Πολιτείας ἐκείνης,
ἠνάγκασαν τὸν Βέγιαν, γυναικείῳ ὀνόματι, νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον
τοῦ Δικαστηρίου τὸ λάθος του, δίδων οὕτω τὴν ἐπισημοτέραν ἀπό-
δειξιν ὅτι ἀνεγνώριζε τὸ ἀδύνατον τῆς περιβολῆς ἐκείνης.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἀμοιβαίων ἐκείνων ἐνστάσεων καὶ ἀγωγῶν
προεβάλλετο τὸ ἐξῆς ἐρώτημα : Ἡ Μαρία Λουδοβίκη Καρρέρ Βέγια
ἠδύνατο ν' ἀξιοῖ οἰονδήποτε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ Φεοῦδου Λάσκαρη Με-
γαδούκα, καταληφθέντος, τῷ 1629, ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Καρρέρ ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο οἱ Καρρέρ ἀπήντησαν, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐπι-
σταμένη ἀπεκλείετο τελείως παντὸς δικαίωματος ἐπὶ τοῦ φεοῦδου
ἐκείνου. — α'.) Διὰ τὴν προσωπικὴν της ἀνικανότητα, — β'.) διὰ τὴν
φύσιν τῆς περιβολῆς, — γ'.) διὰ τοὺς εἰς οὓς στηρίζονται αἱ περιβο-
λαι νόμοι καὶ — δ'.) διὰ τὰς ἐκάστοτε γενομένας ἐπισήμους ἀνα-
γνωρίσεις. Τὴν ἀπάντησιν δ' αὐτῶν ἐστήριζον ἐπὶ τῶν ἐξῆς λόγων :

Ἡ ὑπόθεσις οὕσα καθόλου τιμαριωτικὴ, ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῆ
καὶ κριθῆ κατὰ τοὺς περὶ τιμαρίων ἰσχύοντες νόμους, κατὰ τὰς σχε-
τικὰς συνηθείας καὶ κατὰ τοὺς οἰκογενειακοὺς τίτλους. Ὅτι ἐν τῷ
ἀστικῷ δικαίῳ οὐδὲν ὑπάρχει ἐν προκειμένῳ τὸ σχετικόν, διότι, καί-
τοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐγένοντο οἱ Ἡγέται καὶ διδάσκαλοι
τοῦ μεγίστου μέρους τῶν νεωτέρων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν Ἰδρυ-
μάτων, οὐχ ἦττον ἠγνόουν τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, ἡ δὲ ἱστορία
ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν τιμαρίων δὲν ἀνέρχεται πέραν τοῦ με-
σαίωνος. Ὅτι ὄντως, συμφώνως καὶ πρὸς τὰς ὁμολογίας τῆς ἐπι-
σταμένης, ὅταν οἱ βάρβαροι τοῦ βορρᾶ ἐληλάτησαν τὴν Γαλλίαν καὶ
Ἰταλίαν, τότε οἱ μὲν ἀνώτεροι Ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐκράτησαν δι' ἑαυ-
τοὺς τὴν γῆσάν, τὸν ἄρην καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, εἰς δὲ
τοὺς ὑποτέλους ἀρχηγοὺς ἔδωσαν τὰς ἀστικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον
ἐπιταμίους. Ὅσοι ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐκείνης προκύπτουσι τὰ τιμά-
ρια, διακρινόμενα εἰς—δῶρα,—ὁποῖα ἦσαν τὰ Λουκάτα καὶ Ἐκλε-
κτοράτα καὶ εἰς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνοντο τὰ ὑψιστα δικαιώ-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον τεῦχος.

Οἱ πωλητὲς διαλαλοῦν ὁ καθένας τὸ δικό του.

— Ψάρια τοῦ Φαλήρου! . . .

Στὴ φωνὴ αὐτὴ σὰ νὰ ἤλεχτρίζεται, ἀναπηδάει. Νὰ τρέξει στὸ Φάληρο, στὴ γαλανὴ ἀκρογυαλιὰ πού σπινθυρίζει ἀπὸ τὰ μύρια διαμάντια, πού τῆς ρίχνει ἀπὸ ψηλὰ ἀχιτιδοβολώντας ὁ ἥλιος. Στὴ γελαστὴ κι ὁμορφὴ φύση νὰ λουστεῖ κι αὐτὴ μέσα στὸ ζωογόνο φῶς. Οἱ βάρκες πιὸ κεῖ καλοῦν τοὺς ἐπισκέφτες προκλητικὰ γιὰ ἓνα περίπατο, ὡς τὸ Καλαμάκι...

*
**

— Λουλούδια! Πρασινάδες!

Ἔνα γαιδουράκι κατὰφορτο λουλούδια—κόκκινα λευκά, μῶβ, κίτρινα. Καὶ πλούσιες πρασινάδες! Ὁ δρόμος μוסκομυρίζει.

Δεύτερη φαντασία ξετοπίζει τὴν πρώτη.

Οἱ κάμποι μὲ τίς δροσοπράσινες χλωρασιές τους.

Ἔνας κόσμος ὀλόκληρος περβόλια μὲ πορτοκαλλάνθια, ἀμυγδαλιές. Τὰ πουλιὰ τσιτσιρίζουν ὀλημερνὰ μέσα στὰ δέντρα τους χαρούμενα καὶ γλυκά. ὦ, ἄς ἔτρεχε κι' αὐτὴ ὡς ἐκεῖ!..

*
**

Οἱ φωνές τῶν πωλητῶν πυκνώνονται. Οἱ πιὸ δυνατὲς καταπνίγουν τίς ἄλλες... — Λάχανα ἀγκινάρες, χόρτα τοῦ βουνοῦ...

— Κοτόπουλα, αὐγὰ φρέσκα!...

Τὸ περιβόλι ἀπλώνει ὀλοένα στὴ φαντασία της...

Μιά φάρμα, ἓνας κῆπος μὲ πλούσια λαχανικά, ἓνας ὀρνιθῶνας...

Ἡ ὁμορφὴ ἐξοχικὴ ζωὴ παρουσιάζεται μπροστά της.

Δὲν ἀπομένει παρὰ ν' ἀπλώσει τὸ χέρι της νὰ τᾶχει ὅλα...

*
**

— Ἄγριο κάρβουνοσοο!

Ἀπάνου στὸ κάρρο, φωνάζει ὁ καρβουνιάρης, ἓνα παιδί δεκατέσσερω—δεκαπέντε χρονῶ, μὲ βαθεῖα μπάσσα φωνή!

Τὸ δάσος μὲ τὰ πυκνά του δέντρα τραβᾷ τώρα τὴ φαντασία της σὲ γλυκεῖα νοσταλγία. Ἡ ἀνοιξὴ εἶναι μπροστά!

Νὰ τρέξει θέλει τώρα στὸ βουνὸ μὲ τὰ ψηλόκορμά του δέντρα, νὰ ξαποστάσει στὴ σκιά τους,

*
**

— Καθαρὰ κεράκια... μוסκολίβανο...

Πόσο ταιριάζει τὸ παίνεμα «καθάρ» στὰ κεράκια! Φέρνει ὀλοζώντανη στὸ νοῦ μιὰ θρησκευτικὴν ἀγνότητα. Καὶ ἡ φωνὴ του σεμνὴ, σιγαλή, μοιάζει σὰ νὰ μπαίνει εὐλαβικὰ προσκυνητῆς σὲ μιὰ ἐκκλησιὰ.

Τὰ ταπεινὰ κρυμμένα ξωκκλησιάκια πάνω στὶς ραχοῦλες, μὲ τοὺς ἀπροσποίητους προσκυνητῆς, πού πάθος πραγματικῆς κατάνυξης τραβᾷ πάνω στὰ κατσαβράχα!

— Μεταξωτά, ὠραῖα ἀτλάζια γὰ τίς ἀπόκριες!

Ἔστρεψε μ' ἀποστροφὴ τὸ κεφάλι σὰ νὰ ἤθελε μ' αὐτὴ τὴν κίνηση νὰ στρέφει τὴ σκέψη της, νὰ τὴν κάμει νὰ σταματῆσει ἐπίμονα στὰ προηγούμενα...

Μὰ δὲν μπόρεσε! Ἡ φωνὴ τοῦ πωλητῆ τῶν μεταξωτῶν, τὴν ξύπνησε στὴ πραγματικότητα.

Τσάγια, χοροί, γνωριμιές...

Τὸ ρολοῖ χτύπησε...

Ἦταν ἡ ὠρα τοῦ γραφείου! Ἔπρεπε νὰ βιαστεῖ μάλιστα γιὰ νὰ μὴ φτάσει ἄργά...

Ἀθήνα, Φεβρουάριος τοῦ 33.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ

ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΤΑΦΟ ΤΗΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ

Ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου ἐξὸν ἀπὸ τὸ Leopardi πού κυκλοφορεῖ σύντομα σὲ δυὸ τόμους, ἔχει καταπιαστεῖ ἀπὸ τὸν καιρὸ πού βρισκόταν στὴν Ἰταλία μὲ μιὰ βιογραφία τῆς μεγάλης Ἑλληνίδας, τῆς ξακουστῆς Κερκυραίας Ἰσαβέλλας Θεοτόκη, πού θὰ κυκλοφορήσει καὶ αὐτὴ, ἐλπίζομε, σύντομα σὲ δυὸ ἐκδόσεις: μιὰν Ἑλληνικὴ καὶ μιὰ Ἰταλική. Γιὰ τίς πληροφορίες πού τῆς ἔλλειπαν—πλήρη βιογραφία δὲν ἔχειγράψει κανεὶς, οὔτε στὴν Ἰταλία—ἀποτάνθηκε σ' ἐξέχοντες συγγραφείς καὶ ιστορικούς, ἀρμόδιους στὸ θέμα ποῦχει καταπιαστεῖ. Παραθέτομε πάρα κάτω μιὰ ὠραιότατη πληροφορία σταλμένη ἀπὸ τὸν περιφημὸν ἱστορικὸ καὶ κριτικὸ, φίλο καθηγητὴ Angelo Ottolini.

Στὸ θαυμασίον δρόμο πού ἀπὸ τὸ Μέστρε ὀδηγεῖ στὸ Τρεβίζο, μεταβλημένο τώρα σὲ ἀσφαλτοστρωμένη πίστα, πού πάνω γλυτροῦν τρεχάτα τ' αὐτοκίνητα, ὑπάρχουν δῶ κ' ἐκεῖ παλιές ἀριστοκρατικὲς βίλλες, πού ἀνάμεσά τους καὶ τῆς Ἰσαβέλλας.

Ἐκεῖ πού τελειώνει τὸ μεγάλο πάρκο τῆς βίλλας Φρανκέττι προβαίνει ἓνα ταπεινὸ ἐκκλησιάκι συμμαζεμένο, σιωπηλό, μ' ὄλο πού δίπλα, στὰ δυὸ μικρὰ καμπαναριά του, τέσσερες καμπάνες στέκουν ἔτοιμες γιὰ νὰ σημάνουν. Πάρα κεῖ σ' ἓνα μικρὸ περιβόλι ὑπάρχει ἓνα σπίτι, ἀναπαυτήριο γιὰ τοὺς παπάδες. Ἐκεῖ, στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων, εἶναι θαμμένη ἡ Κοντέσσα Ἰσαβέλλα.

Μιὰ μεγάλη πλάκα στὸ μέσο τῆς ἐκκλησιᾶς, ἀπέριττη φέρνει τὸ μακρὸ αὐτὸν ἐπιτάφιο:

«Κεῖται κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν πλάκα—ἡ Ἰσαβέλλα κοντέσσα Θεοτόκη—Κερκυραία—σύζυγος τοῦ Βενετοῦ πατρικίου—γερουσιαστοῦ, Δέκαρχου, Δημόσιου Ἀνακριτῆ (Inquisitore di Stato)—Ἰωάννη Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—Κυρία τῆς περιφέρειας τάγματος τῆς Κρότσε Στελλάτα—φωτεινὴ ἀπὸ εὐγενεῖα οἰκογενειακὴ καὶ συζυγικὴ—ἐπιφανὴς σὲ δόξα στὴν Ἰταλία καὶ στὸ ἐξωτερικό.—Ἡ Στάελ τῆς Βενετίας, ὅπως τὴν ἀποκάλεσε ὁ Βύρων—σοφὴ ὅπως τὴ χαρακτήρισεν ὁ Ἰππόλυτος Πω-

δεμόντι—για τὸ ὄρατο ὕφος της, τὴν ἐξυπνάδα της, τὶς γνώσεις της—
παινεμένη ἀπὸ πολλοὺς καὶ μεγάλους, ποὺ τὴν δόξασαν γράφοντας—
σὰν τὸν Κανόβα ποὺ σκάλιζε γιὰ νὰ τῆς δωρήσει—συγγραφέας πολύ-
μορφη, πνευματώδης, μελετημένη, γλαφυρή, προικισμένη μὲ κάθε στο-
λίδι—ἀγαπημένο πρότυπο στοὺς συμπολίτες της καὶ στοὺς ξένους—
σταθερὰ πιστὴ στοὺς φίλους—ποὺ ἀνάμεσά τους συγκαταλέγονται οἱ
σπουδαιότεροι τοῦ αἰῶνος—κόρη στοργικὴ, σύζυγος τρυφερή, μητέρα,
ποὺ οἱ ἀρχαῖες ἑλληνίδες δύσκολα μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μαζί της—
Νοικοκυρά, στολίδι τοῦ σπιτιοῦ της.

Γεννήθηκε στὶς 16 Ἰουνίου 1760—πέθανε εὐλαβικὰ καὶ θαρραλέα
ὅπως ἔζησε—στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1836—ἀφήνοντας δυστυχισμένο
στὴ ζωὴ—τὸ γιό της Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—ποὺ ὁ πόνος του δὲ θάχει
τέλος—παρὰ μέσα στὸν ἴδιο τάφο».

Στὴν τωρινὴ βίλλα Φρανκέτσι ἡ ἀρχόντισσα περνοῦσε κάθε χρόνο
τὸ ἥρεμο χινόπωρο, κυκλωμένη ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ λάτρεις τοῦ πνεύ-
ματός της καὶ τῆς ὁμορφιάς. Σὲ μιὰ σάλα τῆς βίλλας εἶναι τέσ-
σερα πολύτιμα ἀνάγλυφα τοῦ Κανόβα ἀπὸ γύψο, ποὺ παριστάνουν τέσ-
σερες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτη. Ἐνα μονοπάτι φέρνει τὸ ὄνομα
Ἰππόλυτου Πινδεμόντι.

ANGELO OTTOLINI

ALL' ILLUSTRE SPIRIDIONE DE BIASI

Στὸ παράρημα «Δωρὰ Δεβιάζη» τῆς Φωσκολιανῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου,
βρήκαμε στὴν ἀλληλογραφία του, σὲ μιὰν ἐπιστολή, τὸ πάρα κάτω ἀνέκδοτο
ποίημα τοῦ Ρ. Μαρτζώκη στὸ Δεβιάζη, ποὺ πέθανε ἡ μάνα του.

No, questo raggio di zaffire luce
il sorriso dell' alma in te non desta ;
Canti e profumi il tempo a noi conduce
Ma non fuga del cor la ría tempesta.

Più l' esultanza intorno a noi riluce,
più per chi piange é lugubre e funesta ;
Sembra gioco crudele e scherno truce
innanzi a tanto duol, cotanta festa.

Cssi, diietto amico il pinto cielo
e il verdeggiate suol or non t' adesca
chè tutto agli occhi tuoi ricopre un velo

Anzi il recente duol più si rinfresca
e dovunque tu stia, col core anelo
l' imago cerchi della pia Francesca.

N. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πολὺ πρὸ τῆς ὥρας τῆς παραστάσεως τὸ θέατρον ἐπληρώθη κόσμου ἐξ
ἀπασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Μεταξὺ τῶν πρώτων διεκρίνετο ὁ Μεγάλος
Ἀρμωστής Μαίτλανδ, ἅπαντες οἱ πρόκριτοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἀρχαὶ
τῆς πόλεως.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως εἰς τῶν παραστητῶν (οὕτως
ἐλέγοντο τότε οἱ ἠθοποιοὶ) ἀπήγγειλεν ἀπὸ σκηνῆς τὸ ἔξης ποίημα ἀγνώστου
ποιητοῦ :

Ἀρχίζει ἰδοὺ ἀρχίζει, αὐγὴ νὰ ἀνατέλλῃ !
Τὸ ἠθικὸν σκοτάδι ποὺ τῶν γραικῶν τὰ μέλη
Τὰ νοερά ἀμαύρουν
Δείχνει ποῦ ὑπενδίδει, εὐθύς ποῦ τῆς θαλάσσης
Ἡ ἀνίκητος θυγάτηρ, τῆς εὐτυχίας βάσις
Τῆς ἐδικῆς μας ἔγινεν.
Ὅσα καλά, οὐαί μας ! μετὰ τὴν πικρὰν πτώσιν
Τῶν προπατόρων εἶχεν ἡ τύχ' ἀποξενώσει
Ἀπὸ τὴν γῆν τὴν Πάτριον.

Καὶ μὲ Γραικῶν τὴν πτώθειαν τὰ ἄλλα ἔθν' ἐπλοῦσει
Πάλιν μᾶς τὰ εισάγει, ἡ Δέσποινά μας τούτη
Μὲ γνώμην ἐλευθέριον.

Καὶ προσθέτει μετὰ τινος στίχους :

Μ' εὐμένειαν δεχθῆτε ἑλληνικὰ γραμμένην
Καὶ ἀπὸ ὁμογενεῖς σας ἀρχῆθεν συνθεμένην
Αὐτὴν μας τὴν παράστασιν.
Συγχώρησιν στα λάθη, θερμῶς παρακαλοῦμεν
Στῆς ἑλλειψες συμπάθειαν ὀλίγην κἂν ἄς βροῦμεν
Στὴν τέτιαν περίστασιν.

Ὅστερ' ἀπὸ αἰῶνας, εἶναι φορὰ ἡ πρώτη
Ὅποῦ ἡ γλῶσσα, ἀκόμι καὶ ὄντας εἰς Νηπιότην
Προβαίνει εἰς τὸ θέατρον.

Στὴν συνδρομὴν σας στέκει, γενναῖοι Συμπολίται !
Στὴν ἐνδυνάμωσίν σας, ἡ γῆ ποῦ κατοικῆτε
Στὸ φῶς νὰ φέρῃ δευτέρον

Αἰσχύλους καὶ Εὐριπίδες : νὰ κανηθῆ στῆς γλώσσας
τὴν ἔμφυτ' ἁρμονίαν, ν' ἀναρθεοῦν τὰ τόσα
Ἄλλοθεντῶν σαρκάσματα.

ἸΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
Ἡμεῖς δὲ ἀπὸ ἔθλον μονάγα κινημένοι
εἰς τὴν σκηνὴν πατοῦμεν. Ἀ! ξερῶ φροτωμένοι
ἀπὸ μεγάλα σφάλματα.

Ἄν μὲ ψυχὴν γενναίαν, εὐγνώμονες φανῆτε
εἰς τὴν καλὴν μας γνώμην τώρα, βεβαιωθῆτε
πῶς κ' ἄλλας παραστάσεις, ἀπὸ ἡμᾶς θὰ ἰδῆτε
στὸ μέλλον μ' εὐχαρίστηση.

Σὺ δὲ Βουλῆς τὸ τέκνον, καύχημα εὐγενείας,
ἐνῶ στήν κεφαλὴν σου, στεφάνια εὐχαριστίας
τόσων ἐθνῶν στολιζόσαι.

Νεῦσον, Ναί! καταδέξου, ταῖς δάφναις τῶν Ἴόνων
Μὲ σέβας προσφερόμεναις, ἀφοῦ τὸν τόσον χρόνον
Ἐσὺντριψας Τυφῶνα, καὶ μ' ἕνα νεῦμα μόνον.
Μᾶς φέρεις ἄναγέννησιν.

Τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματος τούτου παρηκολούθησαν οἱ θεαταὶ δακρύοντες ἐκ συγκινήσεως. Ἀμέσως κατόπιν ἤρξατο ἡ παράστασις τῆς «Πολυένης», τὴν ὁποίαν μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς καὶ παλμῶν καρδίας ἠκολούθησαν πάντες, μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλογλώσσου Ἀρμωστοῦ ἐξαιρουμένου.

Δυστυχῶς περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἢ μὴ τῆς παραστάσεως καὶ τῶν λαβόντων μέρος εἰς αὐτὴν νέαν δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες. Ἡμέρας τινὰ μόνον μετὰ τὴν παράστασιν ἢ τότε ἐκδιδόμενη ἐν Κερκύρα Ἰταλοελληνικῆ «Ἐφημερίς τῶν Ἰονίων Νήσων» ἔγραφε τὰ ἑξῆς :

«Εὐχῆς ἄξιον εἶναι νὰ ἐνδυναμωθῶν μὲ κάθε τρόπον ὅσοι φιλόκαλοι νέοι τρέχουν μὲ ἀκάματον ἐπιμονὴν τὸ ἐπίπονον στάδιον τῆς καλλιτεχνίας τῆς γλώσσης. Εἶναι ἐπιφελὲς νὰ μὴ ἀμεληθῇ ἢ κατὰ καιροὺς ἀκολούθησις Ἑλληνικῶν παραστάσεων. Τὸ θέατρον ἐξημέτισε μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τὸ δυνατότερον μέσον ὄχι μόνον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἐξευγενίσεως τῶν ἠθικῶν τῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖτον προόδου τῆς γλώσσης. Μεταξὺ μάλιστα τῶν γραικῶν εἶναι τὸ συντομώτερον σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πλῆθος θὰ διδάσκαται τὴν γλῶσσαν, καὶ θὰ ἠμπορεῖ κατὰ βαθμοὺς νὰ τὴν ἐξακολουθῇ καὶ τὴν φθάνῃ εἰς τὰ καθ' ἡμερῶν πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος, καὶ ἂν κατὰ καλὴν τύχην μεταξὺ ἡμῶν γεννηθῶν νέοι Αἰσχύλοι, νέοι Εὐριπίδοι, καθὼς μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν εὐρέθησαν οἱ Δάντιες, οἱ Κορνήλιοι καὶ οἱ Σχαικεσπέαρεις, ἢ ἕως τὸ παρὸν φαινομένη ὅποσοῦν ἀκανόνιστη γλῶσσα μας, θ' ἀναδεχθῇ εὐθὺς σταθερὸν χαρακτῆρα καὶ θὰ προβάλῃ εὐπρόσωπος μὲ ἀπροσποίητον καὶ γνησίαν μορφήν. Ἰονικαὶ Νῆσοι! ἢ νέμισις σὰς εὐεργέτησε τὰ μέγιστα βάζωιτάς σας εἰς περίστασιν ἀρμοδίαν νὰ δώσετε ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας, νὰ εἰπῶ οὕτω, τῆς νεοελληνικῆς Γλώσσης. Ἡ δόξα αὕτη εἰς ἐσᾶς ἐπληρώθη. Αἰσθανθῆτε τὸ μέγεθός της, καὶ πολλαπλασιάσατε τὸν ζήλόν σας».

«Τὸ ὕψος αὐτῆς τῆς τραγωδίας (1) εἶναι εὐληπτον καὶ γλαφυρόν. Ὁ συγγραφεὺς δεῖχνει μεγάλην γνώρισιν τῶν ιδιωμάτων τῆς γλώσσης, καὶ μὲ ἐπιτυχίαν μετεχειρίσθη τὴν δύναμίν της· ἕως τώρα οἱ ἀλλογενεῖς σαφοὶ μᾶς ἤλεγχαν ὅτι ὡς πρὸς τὴν Ποίησιν μας ἀκόμη μᾶς λείπει ἡ εὐαισθησία, καὶ τοῦτο ἐσυμπέραιναν ἀπὸ τὴν διάθεσιν ὅπου εἶχαμεν ὅλοι κοινῶς διὰ τοὺς ὁμοιοκαταλήκτους στίχους· ὄντες οὕτω συνειδησιμῶς ἐδυσκολευόμεθα ἀλλέως νὰ γνωρίσωμεν μὲ ἀρετὰ σφοδρὴν ἐντύπωσιν, ὁποίαν ἀηδίαν ἢ ἐπανάληψιν τῶν καταλήξεων προξενεῖ, παρὰ ἀκούοντάς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στιχογραφικῆς

(1) Ἀνάλυσιν τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ καὶ παιδαγωγῶδους ἔργου τοῦ Ρίζου Νερούλου, μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τριετίας ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Ἐπιθεωρήσει» ἐνθα καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ Νερούλου.

μας ἀρμονίας ἐπάνω τῆς σκηνῆς. Ἐκεῖ φαίνεται εἰς πόσα μαρτύρια ὑποβάλλονται διὰ τόσας ὥρας τὰ ὄτα τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπον ἐπανάληψιν τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὸ περισσότερον πόσην δυσκολίαν τρέχει ἐν ταυτῷ ὁ ὑποκρινόμενος ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν παθῶν ἐμπερδευμένος τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸ πεισματώδες τραγῳδῆμα τῶν στίχων».

«Ἡ προειρημένη τραγωδία ὑπόκειται εἰς τὰ ἴδια ἐλαττώματα, μ' ὅλον ὅτι, καλὴ τύχη, ἐγράφη ἀπὸ ἕνα τῶν καλλιτέρων τοῦ Ἐθνους ποιητῶν, καὶ φυλάττει διὰ τοῦτο ἀποπνεύσασθαι φυσικὴν ἀπλότητα εἰς τοὺς στίχους. Τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς ἐπειδὴ ἀπαιτεῖ ὅλην τὴν φανερὴν πρᾶξιν μέσα εἰς τὰ Βασίλεια, ἐμπόδισε τὸν Ποιητὴν τοῦ νὰ βοηθῇ ἀπὸ τὴν ποικιλίαν τῶν σκηνῶν, ἢ ὁποῖα βαστᾷ ἔτοιμον τὴν προσοχὴν χωρὶς νὰ τὴν ἀδυνατῇ. Ὁ συγγραφεὺς ἔδιδε μεγαλεῖτερον ἀποτέλεσμα εἰς τὸ σύγγραμμά του, ἂν μὲ σπουδὴν περισσοτέραν ἀπόφευγε τοὺς πολὺ μακροὺς διαλόγους, οἱ ὁποῖοι μ' ὅλον ὅτι πλουτοῦν ἀπὸ λαμπρὰς ἰδέας, καὶ πολὺ ἐπιτυχαίνουσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἥθους, μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ πολὺ τῶν μακρῶν καταπνίγουν ἐκείνην τὴν βιαιάν κίνησιν τῶν δυνατῶν αἰσθημάτων, μάλιστα ὅταν ἡ Τραγωδία εἶναι ἀπλῆ εἰς τὰς περιστάσεις της, καὶ μετρία εἰς τὴν δεινότητα τῶν παθημάτων».

«Τὸ Ἔθνος χρεωστεῖ μίαν πρωτότυπον Τραγωδίαν εἰς τὸν Κύριον Ρίζον καὶ εἶναι ἔτοιμον νὰ στεφανώσῃ τοὺς εἰς τὸ ἐξῆς κόπους του».

Ἡ παράστασις ἐπανελήφθη μετὰ τινὰς ἡμέρας καὶ ἄλλιν ἐν μέσῳ ἀκροατήτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐν τούτοις περιστάσεις ἀναπόφευκτοι διέκοψαν τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων. Ἄλλ' οὕτε ἡ ἐπιθυμία τοῦ κοινοῦ ἐσβέσθη, οὕτε ἡ προθυμία τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε, κατὰ τὸν χρονογράφον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «διὰ πολὺν καιρὸν ἀκόμη νὰ πάλαισῃ μὲ δεινότερα ἐμπόδια καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἔλλειψιν δραμάτων, εἴτε πρωτότυπων, εἴτε μεταφρασμένων εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Γλῶσσαν».

Τὴν θεατρικὴν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν ἀπραξίαν (1) διέκοψεν ἢ κατὰ τὸ 1825 ἐν Κερκύρα ἄφιξις τοῦ διαπρέφαντος ἐν Βουκουρεστίῳ ἐνθουσιώδους Κωνσταντίνου Κυριακοῦ Ἀριστία ὅστις διαπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ διαδώσῃ καὶ ἐν Κερκύρᾳ τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην, διοργάνωσεν ἀμέσως θίασον ἐξ ἐρασιτεχνῶν εἰς ὃν ἐδίδαξε τὸν «Ὀρέστην» τοῦ Ἀλφιέρη κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ γενομένην παράστασιν τοῦ αὐτοῦ ἔργου. (2)

Ἡ ἀναγγελία τῆς παραστάσεως τῆς τραγωδίας τοῦ Ἀλφιέρη νέον ἤγειρε πάλιν ἐνθουσιασμὸν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας.

(Ἐχει συνέχεια).

N. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(1) Τῷ 1819 ἐξετελέσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου παραστατικὸς χορὸς (Μπαλλέτο) ὑπὸ τὸν τίτλον «ἢ παρὰ Φαίαιξιν ἄφιξις τοῦ Ὀδυσσεῦς» (ὁ χορὸς ἦτο ἀναπαράστασις τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ—Η καὶ Θ—περιγραφόμενων ἐφορτῶν καὶ πανηγύρεων αἰτινες ἐδόθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Φαίαικων Ἀλκινόου φιλοξενηθέντος Ὀδυσσεῦς) μετ' ἑσμάτων τοῦ ποιητοῦ Γεωργίου Ρίικη μολοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Στεφάνου Ποιιάγου. Τὸ μπαλλέτο ἐγράφη κατὰ προτροπὴν τοῦ ἄρμωστοῦ Ἀδάμ ὅστις, πρὸς εὐπροσωποτέραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου διώρισε ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τῶν ποιητῶν τῶν ἑσμάτων Γεωργίου Ρίικη, τὸν καθηγητὴν τῆς ἀρχαίας γλώσσης Γεράσιμον Πιτζιμάνον ὅστις ἐπεμελήθη τὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ Γουλιέλμον Καστορίτη ὅστις, ἐντριβέστατος περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαίολογίαν, εἰδώς τὰ σχέδια τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου, τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσεν ὁ παρεπιδητὴν τότε ἐν Κερκύρᾳ σκισσογράφος Andra Zampiga.

(2) Ὁ Ὀρέστης ἐξεδόθη καὶ ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ 1825 ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως. Κατόπιν ἐξεδόθη καὶ ἐν Σμύρνῃ τῷ 1836.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Αἱ Ἴόνιοι νῆσοι ἀποτελοῦσαι ἐνιαίαν ὑπόστασιν κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς ἐνώσεώς των μετὰ τῆς Ἑλλάδος περιόδους, εἰς παλαιότερας ἐποχὰς διέφερον ἢ μία τῆς ἄλλης κατὰ τὰ ἤθη, ἔθιμα καὶ γεναιολογίαν, πολλάκις δὲ εὐρέθησαν καὶ ἀντιμέτωποι κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων των διαμάχας. — Μολονότι δὲ ἡ Ἑνετικὴ κυριαρχία ἐν μέτρῳ τινι ἠνώσεν αὐτὰς ἢ ἕνωσὶς των αὐτῆ δὲν ἦτο πλήρης. Ἦτο ἄλλως προσφιλὲς σύστημα εἰς τοὺς ἐνετοὺς νὰ κρατῶσι τὰς κτήσεις των ἐν ποῖᾳ τινι διαιρέσει.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀκόμη αἱ νῆσοι αὐταὶ διέπρεψαν. Τὸ ὄνομά των μόνον ἀναπολεῖ μεγάλα γεγονότα: «Ἰθάκη, Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς ἀπετέλουν βασιλεία καὶ ἀνθούσας ἡγεμονίας πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ ὁπότε ἡ σημασία τῶν κρατῶν δὲν ἀνεμετράτο διὰ μόνης τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐδαφῶν των. Οὕτω βλέπομεν τὰς νήσους ταύτας λαμβανούσας μέρος εἰς τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκολούθως δοξαζομένας κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μετὰ τῶν Ῥωμαίων πολέμων, ἀποκτάσας δὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν κατακτητῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Τέλος ὅτε διὰ τῆς εἰσβολῆς των οἱ βάρβαροι ἀνατρέψαντες πᾶσαν πρόοδον ὑπήγαγον ριζικῶς τὸν κόσμον εἰς βαρβαρότητα οὐχὶ μικροτέραν τῆς τῶν ἀρχαιωτάτων χρόνων, ἐκ νέου αἱ νῆσοι αὐταὶ διακρίνονται πεφωτισμένα διὰ Εὐαγγελικοῦ φωτός καὶ χρησιμομεύουσιν ὡς ἄσυλον καὶ προπύργιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, (Boris de Saint Vincent Histoire et description des iles Ioniennes—Paris 1823),

Ἐξιστοροῦντες γεγονότα σχετιζόμενα πρὸς τὰς Ἴονίους νήσους δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν πόσον ὁ Ἑλληνισμός, ἢ Ἀρχαία Ἑλλάς, πᾶν ὅ,τι ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπετέλει τὴν φύσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἦσαν συνδεμένα μετὰ τὸ αἶσθημα τῶν Ἑπτανησίων: (Ern. Lunzi, Storia delle Isole Ionie. Venezia 1858). Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Ἴόνιον διετήρησεν ἀναλλοίωτον πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τὸν διαπιστοῦντα εἰς ποίαν φυλὴν ἀνήκει, εἶνε δὲ ἀναντίρρητον γνώρισμα τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα ὅπερ διεφύλαξαν ἀείποτε αἱ Ἴόνιοι νῆσοι καὶ ὅπερ ἐνίσχυεν αὐτὰς εἰς τοὺς ὄντως τιτανικοὺς καὶ τραγικοὺς ἀγῶνας των κατὰ τῆς ξένης ἐπικρατήσεως.

Αἱ αὐθεντικώτεραι γνώσεις περὶ τῶν νήσων μόλις ἀνάγονται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου π. Χ. αἰῶνα ὁπότεν ἡ νῆσος Κέρκυρα κατεῖχτο παρὰ τινῶν Ἠπειρωτῶν τῆς φυλῆς τῶν Λυβουρῶν καὶ παρ' ὀλίγων Ἑσπεριέων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν περιῆτο ἐκείνην εἶχε καταλυθῆ ἡ βασιλεία τῆς Κορίνθου καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ταραχαὶ ἠνάγκασαν σημαντικὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν γενέτειραν χώραν καὶ ν' ἀπαρτίσουν ἀποικίας ὑπὸ διαφόρους ἡγέτας. Μία τούτων ὑπὸ τὸν Κορίνθιον Χερσηκράτην τῆς γενεᾶς τῶν Βακχιδῶν προσέφυγεν εἰς Κέρκυραν (708 π. Χ.). Ὁ Χερσηκράτης εἰλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν κατοίκων, τοσοῦτο δὲ ἐδαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του ὥστε ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς. Οὗτος ἐκδιώξας τοὺς Λυβουρνοὺς καὶ Ἑσπεριεῖς ἐγκατέστη ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὅπερ σχηματίζει ὁ ὄρμος τῆς Παλαιόπολεως εἰς ὃ ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς Ὑλλίας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὑποπιθιμένου προγόνου των Ὑλλου. Ἡ ἀποικία αὕτη ἤμασε ταχέως φαίνεται δὲ ὅτι ἐξηκολούθησε οὔσα εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τὸ συγγενὲς ἔθνος ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν ἔτει 615 π. Χ. ἐν συμμαχίᾳ μετ' αὐτοῦ ἴδρυσεν τὰς πόλεις Ἐπίδαμον (νῦν Δυρράχιον) καὶ Γυλάκειαν ἐν Ἰλλυρίᾳ.

Ἡ ἀνεξαρτησία της ὅμως δὲν ἦτο πλήρης ἐξέλειπε δὲ βαθμηδὸν ἐκ τῆς φιλοδοξίας καὶ ἐκδικητικότητος τοῦ Περιάνδρου τυράννου τῆς Κορίνθου. Οὗτος κατὰ τὴν βασιλείαν του ὑπήγαγε τὴν νῆσον εἰς πλήρη ὑποδούλων τέλος δὲ ἐξεχώρησε τὴν διακυβέρνησιν της εἰς τὸν υἱὸν του Λυκόφρονα ὅστις συνεπειὰ τῶν παντοίων ἁμοτητῶν καὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ πατρὸς του, εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν Κορίνθον. Ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα πατὴρ καὶ υἱὸς συμφιλίωθησαν καὶ ἐν ὁμοφωνίᾳ ἀπεφάσισαν ν' ἀνταλλάξουν τοὺς θρόνους των. Ὁ Περιάνδρος ὅμως ἦτο τόσον μισητὸς ἐν Κερκύρᾳ ὥστε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τυραννίας οἱ ἐξηρηθισμένοι κάτοικοι ἐφόνευσαν τὸν Λυκόφρονα. Εἰς ἐκδίκησιν τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ του ὁ τύραννος ἐξάπέστειλεν εἰς Σάρδεις τριακοσίους ἐφήβους Κερκυραίους εὐγενεῖς οἵτινες διητῶντο ἐν τῇ αὐτῇ του καὶ διέταξεν ἵνα μεταφερθῶσιν καὶ δοθῶσιν ὡς δῶρον εἰς τὸν Ἀλυάτην τὸν 2ον ὅπως τοὺς χρησιμοποιήσῃ ὡς εὐνοῦχος. Εὐτυχῶς τὸ πλοῖον ὅπερ μετέφερεν αὐτοὺς ἠναγκάσθη νὰ προσεγγίσῃ εἰς Σάμιο καὶ οἱ Σάμιοι ἀπληθυνέρωσαν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς Κέρκυραν.

(Ἔχει συνέχεια)

A. S. ΜΑΡΑΤΟΣ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Ὁ κ. Louis Roussel στὸ Νο 108—109 τοῦ ἀξιόλογου περιοδικοῦ του Libre σελ. 863 ἀναφέρει τὸ ἄρθρο μου γιὰ τὴν ἀναλογία, ποῦ δημοσιεύτηκε στὴν Ἴόνιο Ἀνθολογία ἀρ. 45—47 σελ. 25 καὶ λέει πὸς εἶναι πολὺ τολμηρὸ κατὰ τὴ γνώμη του. Ὡστόσο ἀτ' τὰ 29 παραδείγματα ποῦ δημοσιέβονται ἐκεῖ ὁ κ. R. βρῖσκει γιὰ τολμηρὰ μόνο τὰ τέσσερα (ἀρ. 4). Μὰ εἶναι δίκαιο, σὰς παρακαλῶ νὰ λέγεται ὅλο τὸ ἄρθρο *τολμηρὸ* τὴ στιγμῇ, ποῦ ἀπ' τὰ *εἰκοσιεννιά* παραδείγματα τὰ *τέσσερα* μόνο φαίνονται στὸν κριτικὸ τοῦ ἁρθροῦ ἐκείνου τολμηρὰ; Καὶ εἶναι σωστὸ νὰ δίνονται καὶ συμβουλές πὸς δὲν πρέπει τάχα νὰ τοποθετοῦμε μπόδια μπρὸς στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας τις ἀπλές μας εἰκοτολογίες;

Ἐγὼ λέω πὸς τὸ *βούλομαι* γίνεται *βουλιόυμαι* κατὰ τὸ *συλλογιόυμαι* καὶ τὸ *ἐφομαι* γίνεται *φιοῦμαι* κατὰ τὸ *καταριοῦμαι*. Ὁ κ. R. λέει πὸς κατὰ τὸ σχῆμα *ἀγαπήθηκα*—*ἀγαπιόυμαι* ἐγίνε ἀπ' τὸν ἀόριστο *βουλήθηκα* τὸ βουλιόυμαι καὶ ἀπ' τὸ *εὐκήθηκα* τὸ *φιοῦμαι*. Ὡστόσο ἐγὼ θὰ τοῦ φέρω ἄλλα παραδείγματα ἀπ' τὴ Νέα ἑλληνικὴ ποῦ γίνονται κατὰ ἄλλα ὁμοιότητα καὶ ὄχι ἀπ' τὸν ἀόριστο λ.χ. τὸ *χλοάξω* γίνεται *χλοῖξω* κατὰ τὸ *πρασινίζω* (χλόη=πρασινάδα) καὶ ὄχι κατὰ τὸν ἀόριστό του. Τὸ *ζητῶ* γίν. *ζητεύω* κ. τὸ *γυρεύω*, τὸ *τσαλιτίζω* (τουρ. tchalichdim) τὸ εἶπαν καὶ *τσαλιστεύω* (=καταγίνομαι) κατὰ τὸ *δουλεύω*.

Τὸ *φωνῶ* γίνεται *φονάζω* κατὰ τὸ *κράζω*.

Τὸ *καταχάνω* λέει ὁ κ. Χατζηδάκης γίνεται *καταχωνιάζω* κατὰ τὸ *ἐνταφιάζω* (!). Τὸ *σεῖω* τὸ εἶπανε στὸ Μπογατσικὸ *σεινάζω* κατὰ τὸ *τινάζω*. Τὸ *ἀρπάξω* γίνεται *ἀρπάχνω* κατὰ τὸ *ἀδράχνω*. *Γενομένος* σὰν τὸ *καμωμένος*.

Τὸ *φωνάζω* τὸ λένε ἰδιωματικὰ φουγιάζω (Πέραμο τῆς Κύζικος) κατὰ τὸ χουγιάζω.

Τὸ *στρώνομαι*] *στρωνιάζομαι* κατὰ τὸ *θρονιαζομαι* κ.τ.λ.
 Ὁμοίᾳ καὶ οἱ Ἀρχαῖοι τὸ *θαρράω* εἶπανε *θαρρῶνω* κατὰ τὸ *δρῶνω*, τὸ *ἐπιτοχομαι*] *ἐπιτοχόμαι* κατὰ τὸ ἀντίθετο *ἀρνοῦμαι*, τὸ *πέτομαι*] *ἴπταμαι* κατὰ τὸ *ἴσταμαι* καὶ *πετάομαι* κατὰ τὸ *κρεμάομαι* τὸ *πάσχω*] *πασχίζω* κατὰ τὸ *φροντίζω*, τὸ *λάζομαι*] *λάζυμαι* κατὰ τὸ *ἄννυμαι*, τὸ *στέγω*] *στεγάω* κατὰ

τὸ σκεπάζω, τὸ ἐρημῶ] ἐρημάζω (=εἶμαι μόνος) κατὰ τὸ ἡσυχάζω, τὸ δ'ζω] δ'ζαίνομαι, κατὰ τὸ ὄσφραίνομαι καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέω. Στὴν ἀνέκδοτη γραμματικὴ μου ἔχω πάμπολλα ἄλλα παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Τὸ ἀρχαῖο ἰστία ἀντὶ ἔστια κατὰ τὸ ἴσσημι τὸ λέει ὁ Buck στὸν ΚΕ' τόμο, σελ. 257 καὶ πέρα τοῦ Indog. Forsch κ.τ.λ. ποῦ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ τὸν πεῖ κανεὶς, πὼς τὸ κάνει γιὰ νὰ σηκώσει μπόδια στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας, π.ρ.β.λ. ἀνέστιος, δμέστιος, ἐφέστιος

Τὸ θὰ μᾶς οὔρθει (=ἔρθει, ἀλήθεια, ἀπ' τὸ θὰ μοῦρθει, ἔχει τὸ ψεγάδι, πὼς δὲ σημειώνεται τὸ ποῦ τὸ λένε καὶ εἶναι, ἄς ποῦμε, παράλαιψη ἀφτό, ὄχι ὅμως λάθος· μὰ πρέπει νᾶχει μπιστοσύνη ὁ ἀναγνώστης σ' ἐμένα, γιατί τότε ββαιώνω μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐλικρίνεια καὶ ἐντιμότητα, πὼς ἀπὸ κάποιονε τὸ ἄκουσα καὶ τὸ σημείωσα· μὰ τὸ λάθος μου εἶναι, ποῦ δὲν τότε ρώτησα ἀπὸ ποῦ κατάγεται; Τέτοια ὅμως λάθια ἔχουνε καὶ ἄλλοι γλωσσολόγοι, γιατί ὑποθέτομε πὼς κάπου τὸ εἶδανε ἢ τάκούσανε καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ θέσει σὲ ἀμφισβήτηση τὴν ἀξιοπιστία τους. Ἐδὼ τουλάχιστο τὸ δικό μου τὸ παραδειγμα μποροῦσα νὰ μὴν τὸ βάλω, ἂν δὲν τάκουα, καὶ νὰ μείνουν τὰ παραδείγματά μου 28 χωρὶς νὰ λιγοστεύει καθόλου τὸ κῦρος τοῦ ἄρθρου μου.

Μὰ καὶ σωστά νὰ μὴν εἶτανε ἀφτά τὰ 4, ποῦ καταλογίζει ὁ κ. R., δὲ χαλνοῦνε τὸ κῦρος τοῦ ἄρθρου μου ἀφοῦ ἔχει 25 ἄλλα παραδείγματα, ποῦ δὲν τὰ φιλονικεῖ ὁ κ. R. καὶ κατ' ἀκολουθία εἶτανε περιττὴ ἢ τελεφαίρα του γνώμη, πὼς τὰ 4 ἀφτά θὰ φέρνανε τάχα τόσο μεγάλα μπόδια στὴ γλωσσολογία.

Τέλος ἡ στερνὴ του παράγραφος εἶναι μὲ ἀφέλεια γραμμένη ἀντιγράφοντας κανεὶς τὸν Κοραῖ θάγραφε βέβαια: cervix καὶ ὄχι cervix εἶτε ἤξαιρε λίγο εἶτε ἤξαιρε πολὺ τὰ λατινικά. Ὡστε ἀφτό χωρὶς ἄλλο εἶναι τυπογραφικὸ λάθος. Σ' ἐκεῖνο τὸ ἄρθρο τῆς Ν. Ἐστίας βρῖσκει κανεὶς καὶ ἄλλα τυπογραφ. λάθια, γιατί ὁ διορθωτὴς ἐβαρέθηκε νὰ παραβάλλει τὸ ντοκουμέντο του μὲ τὸ χειρόγραφο, πρῶτα ποῦ συμβαίνει συχνὰ στὰ μὴ εἰδικὰ περιοδικὰ πρβλ. καὶ στὸ ἄρθρο μου μεσ' στὴν Ἰον. Ἀνθολ. συναπίδι ἀντὶ συνωπίδι, Ἀγιλῆας ἀντὶ Ἀγιλιάς, τούβλου ἀντὶ: τοῦ τούβλου, ξεραῖλα ἀντὶ ξερίλα κτλ. ὅλα ἀφτά σελ. 25.

Τώρα θὰ ρωτῆσει κανεὶς γιατί ἄργησα ν' ἀπαντήσω στὸν κ. R. — Γιατί δὲν ἄξιζε τὸν κόπο, ἀλήθεια, ν' ἀπαντήσῃ κανεὶς.

Μὰ τώρα γιατί ἀπαντῶ, θὰ μοῦ πεῖτε.

— Γιατί σκέφτηκα, πὼς ὁ κ. R., ἂν καὶ ἔχει τοὺς μικροεγωισμούς του, ποῦ δὲν ταιριάζουνε σ' ἓνα ἀληθινὸ ἐπιστήμονα, ἀγαπᾷ ὅμως τὴν ἄδολη δημοτικὴ μὸς ὅσο λίγοι καὶ ἀγωνίζεται γι' ἀφτήνα στὴ Γαλλία μὲ πολὺ ζήλο, ἴσως μὲ ὅσο κανεὶς ἄλλος ξένος.

Ἄφτὸς ἔβαλε στὴ θέση τῆς τὴν κ. Ἀργυροπούλου καὶ τὴν ἔκαμε νὰ πηδᾷ στὰ πατερά.

Ἄφτὸς εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ πεῖ γιὰ τὴν Πελασγικὴ Ἑλλάδα τοῦ κ. Ἐλευθεριάδη καὶ δὲ συμμαζέβεται.

Εἶπα λοιπὸν νὰ τοῦ ὑποδείξω, ὅσο μπορῶ, καὶ ποῦ πρέπει νὰ μὴ μιλᾷ καὶ μάλιστα μὲ τέτοιο περήφανο τίτλο «Garde»! γιὰ νὰ ἐκτιμῶνται ὅπως πρέπει τὰ σωστά του, γιατί ἀπ' ἀλήθεια ἔχει ἄρκετὰ σωστά. Ὅλα του ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστά· «λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ καὶ ἐπισημασθεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν» Σοφ. Σολωμ. Θ', 14.

Τὸ νὰ θέλει κανεὶς τὸν ἑαφτό του «ὑπερόχον ἔμμενα ἄλλων» (Ζ 208) εἶναι τῶν ἡρώων ὠραῖο. Τὸ ν' ἀναγνωρίζει ὅμως ὡς ποῦ στάνει ὁ αὐτὸς του εἶναι τῶν σοφῶν ὑπέροχο.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

(1) Τὸ λαϊκὸ εἶναι: ταφιάζω.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (*) ΑΠΟ ΤΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Κατόπιν ἔχομεν ἔγγραφο τοῦ 1473 (Βιβλίον 16, παραγρ. 64). Εἶνε ἐκθεσις τῆς 8ης Ἰουνίου 1473 τοῦ Βενετοῦ προνοητοῦ Πελοποννήσου Ἰακώβου Μαρκέλλου πρὸς τὴν κυβερνήσιν του. Οὗτος ἐκθέτει ὅτι: «Κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου μετέβη εἰς τὴν πόλιν ἐκεῖνην, ὅπου ἤκουσε τοὺς προλεχθέντας καὶ τὸν Καπετάνιον τὸν ὅποιον διετήρει ἐκεῖ ὁ κύριος Λεονάρδος Τόκκος, οἱ ὅποιοι τοῦ ἐξέθησαν τὰς ἀπαιτήσεις των ὅπως οἱ Μωραῖται μετέχουν εἰς τὰ δημόσια ἔξοδα. Ἦκουσε κατόπιν τοὺς Μωραῖτας οἱ ὅποιοι διετεινοντο ὅτι ὅταν ἡ Βενετία ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μωρέως, οὗτοι κατόικον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Vomero (;) τῆς Ὁλένης, τοῦ Χελιδονίου κλπ. ὅτι παρεδόθησαν εἰς τὴν Βενετιαν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ κρατηθῶν λόγῳ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων ἐπέισθησαν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Ράλλην, ἀρχηγὸν τῶν Στρατιωτῶν (Stradioti) καὶ κυβερνήτην ἐξ ὀνόματος τῆς Βενετίας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Λεονάρδου Τόκκου, τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου καὶ τοῦ Ἰακώβου Λορεδάνου, ἀρχιστρατήγου τῆς Βενετίας καὶ ἐπέρασαν εἰς τὴν Ζάκυνθον δέκα χιλιάδες περίπου ἄτομα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας. Καὶ ὁ Λορεδάνος διώρησε διοικητὴν των τὸν Μαρτίνον Ladrin (;) μὲ τὸν τίτλον τοῦ προξένου.

«Οὗτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς γαίας ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀγόνους, τὰς ὁποίας μετέβαλλον εἰς καρποφόρους. Καὶ τώρα δὲν ἤρνοῦντο νὰ πληρώσουν ἐκεῖνο ποῦ ἦτο σωστόν, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ θεωροῦνται ὡς ὑπήκοοι τῆς Βενετίας». Ἐξακολουθεῖ ἐκθέτων ὅτι ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἐπρότεινε εἰς τοὺς ἐρίζοντας μίαν συμφωνίαν, ἣ ὁποία ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ αὐτούς, καὶ κατόπιν συνετάχθη ἐγγράφως καὶ ἐπεκυρώθη ἀπὸ αὐτῶν. Δὲν δύναται νὰ στείλῃ τὸ κείμενον τῆς συμφωνίας αὐτῆς, διότι ἔμεινε εἰς χεῖρας τῶν ἀρχῶν τῆς Ζακύνθου, ἐπομένως στέλλει τὴν ἀκόλουθον περίληψιν:

«Οἱ Μωραῖται θὰ πληρώνουν εἰς τὸν ἐπίσκοπον καὶ εἰς τὸν κύριον τῆς Ζακύνθου τὴν δεκάτην ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τῶν ζώων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων των, θὰ πληρώνουν κάποιον φόρον ἐπὶ τῶν σφαγείων τὰ ὁποία θὰ ἐπολοῦσαν, θὰ πληρώνουν κάποιαν «ἀναγνώρισιν» εἰς τοὺς κυρίους τῶν γαιῶν τὰς ὁποίας καλλιεργοῦν. Αἱ διαφοραὶ τῶν Ζακυνθίων κατὰ τῶν Μωραϊτῶν θὰ δικάζονται ἀπὸ τὸν Βενετὸν προξένον, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν Μωραϊτῶν κατὰ τῶν Ζακυνθίων ἀπὸ τὸν Καπετάνιον τῆς Ζακύνθου. Ὁ προξένος θὰ ὑποχρεῖται εἰς πληρωμὴν τῶν καθυστερουμένων Μωραϊτας, καὶ θὰ δικάζη ποινικῶς τοὺς Μωραϊτας, ὁ δὲ καπετάνιος εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀπονομὴν δικαιοσύνης. Κατὰ τὴν ἐξαγωγήν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον οἱ Μωραῖται θὰ θεωροῦνται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι Βενετοὶ ὑπήκοοι.»

Καὶ ἀπὸ ἄλλας πληροφορίας ἱστορικῶν εἶνε γνωστὰ αἱ μακρὰ διενέξεις μεταξὺ τῶν Ζακυνθίων καὶ τῶν προσφύγων Μωραϊτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο, περιέχον τοὺς ὅρους τοῦ συμβιβασμοῦ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

**

Κατὰ τὸ 1573, πρὶ τῆς εἰρήνης μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας τὸ ποσὸν τῆς πληρωμῆς φόρου ὑποτέλειαις ἐκ μέρους τῆς Βενετίας εἰς τὴν Τουρκίαν ἀνῆλθεν εἰς 1500 δουκάτα τὸ ἔτος, Καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν Commemoriali συνα-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

τῶμεν συχνὰ ἀποδείξεις τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου αὐτοῦ (Βιβλίον 24, παρ. 7. καὶ Βιβλίον 25 παρ. 111 κλπ). Τέλος τὸ φερμάνιον τοῦ 1595 τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ 3ου, ἀνακοινώνει τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετιανὴν ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς πληρωμῆς 1500 δουκάτων, ἀντὶ τῶν ἀρχικῶς καταβαλλομένων 500 δουκάτων.

Καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1669 (Βιβλίον 29 παράγρ. 54) μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς συνθήκης ἦτο καὶ ὁ ἑξῆς :

«Ἐπικυροῦνται τὰ ἄρθρα τῆς τελευταίας εἰρήνης, διατηρουμένης τῆς καταβολῆς φόρου ὑποτελείας τῆς Ζακύνθου.»

Κατὰ τὴν 20 Αὐγούστου 1670 (Βιβλίον 29 παράγρ. 63) ἔχομεν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν βέην τῆς Σκόδρας καὶ τὸν καθὴν τοῦ Δουλιτσίνου ὅπως «ἀποδώσουν πᾶν ὅ,τι μερικοὶ ὑπήκοοι προερχόμενοι ἀπὸ τὸ Δουλιτσίνον διήρπασαν πειρατικῶς εἰς ἐκεῖνας τὰς θαλάσσας ἀπὸ Βενετοῦς ἐμπόρους καὶ ἀπὸ ἄλλους Ζακυνθίους καὶ τοῦτο ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν μετὰ τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετιαν.»

Πρόκειται περὶ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν τὰς ὁποίας ἔκαμναν τὰ πλοῖα τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἐναντίον τῶν Βενετικῶν κτήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ζάκυνθος, ἡ ὑποστάσα τὸ πάνδεινα ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιδρομῶν.

Κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1698 τέλος, μετὰ τὴν εἰρήνην τὴν συναφθεῖσαν μεταξὺ Βενετίας, Πολωνίας καὶ Τουρκίας, ὁ Σουλτάνος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ὄρων, παρεδέχθη ὅπως παύσῃ ἡ Ζάκυνθος πληρώνουσα τὸν φόρον ὑποτελείας εἰς τὴν Τουρκίαν (Βιβλίον 30 παράγρ. 51).

Τὴν 17 Μαρτίου 1702 ὁ Σουλτάνος ἐξέδωκε τὴν ἑξῆς διαταγὴν πρὸς τὸν Καθὴν τῆς Σμύρνης (Βιβλ. 30 παραγρ. 102) :

«Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Βενετοῦ πρέσβευος Σοράντσο, διατάσσεται νὰ μὴ ζητητῆαι πλέον χαράτοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ζακύνθου, Μωρέως καὶ ἄλλων μερῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν, οἱ ὅποιοι μεταβαίνουν προσθέρως εἰς τὴν Σμύρνην.»

Ἐδῶ τελειώνουν τὰ σημειώματα περὶ Ζακύνθου τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὰ Commemoriali. Σχετικῶς μετὰ τὸν Λεονάρδον Τόκκον θεωροῦμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν τὰ κατωτέρω :

Ἐν τούτοις, μετὰ τὴν συνθήκην διπλωματικότητος, ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις τοῦ ἔδιδε ἀορίστους ὑποσχέσεις προστασίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐδέποτε μετεβλήθησαν εἰς πραγματικότητα. Ἡ Βενετία εἶχε σχέδιον νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τοὺς Τόκκους τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐπομένως ἡ ἔξασθένεις τοῦ Τόκκου ἡγεμόνος ἦτο ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σχεδίων τῆς.

Σχετικῶς μετὰ τοὺς Μωραίτας οἱ ὅποιοι μετῴκησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν προηγουμένως, κρίνομεν χρήσιμον νὰ παρατηρήσωμεν μερικὰ σχετικῶς μετὰ τὰ ὀνόματά των.

ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ἄγγελος Σικελιανὸς

— Ἡ «Δελφικὴ Ἐνωσις», «Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» καὶ ἡ ἀγγελία τῆς προσεχοῦς ἔκδοσης τέσσερων τόμων μετὰ ὀλόκληρο τὸ ὡς σήμερα συντελεσμένο λυρικὸ ἔργον τοῦ Ἄγγελου Σικελιανοῦ—ἐκδομένο σ' ἐλάχιστα ἀντίτυπα ἢ σκόρπιο ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ἀνέκδοτο—προξένησαν ζωηρὴ συγκίνησιν στὸ διανοούμενον κόσμον καὶ δημιούργησαν ἀληθινὴ κίνησιν γύρω στὴ σπουδὴ τοῦ ἔργου τοῦ ἀταίριαστου ποιητῆ. Τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς δώσει μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς αὐθόρμητες ἐκδηλώσεις ποὺ λαβαίνει ἀπὸ παντοῦ γιὰ τὸ «*Διθύραμβο τοῦ Ρόδου*». Θὰ παραθέτομε ἀπὸ λίγα σὲ κάθε φύλλον.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ἀγαπημένη Ποιητή,

Ὁ πεζὸς λόγος δὲν μοῦ φάνηκε νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς σκέψεις ποὺ ἤθελα νὰ σοῦ ἐκφράσω. Γι' αὐτὸ εἶχα τὴν τόλμη νὰ σ' ἀπαντήσω σὲ στίχους. Ξεκινᾶν ἀπὸ μιὰ παλιὰν ἀνάμνησιν.

Στὸ Πήλιο, πρὸ χρόνων, εἶχα δῆ μιὰ θαυμάσιαν ἀγριοτριανταφυλλιά σ' ἕνα δάσος ἀπὸ καστανιές. Τὸ μεγαλόπρεπο ποιημᾶ σου ἀνάστησε μέσα μου τὴ σβυσμένη εἰκόνα. Συγχώρησε στὴ καλὴ πρόθεσιν τοῦ στίχου τὴν ἁμαρτία.

Κάπου κ' ἐγὼ τ' ἀπάντησα σ' ἀπόμειρο λαγκαδι
τὸ ρόδο ποὺ ξημέρωσε στ' ἀβύθτητα τῆς γῆς,
Οἱ καστανιές τὸ χαιδεύαν μετὰ τῶν ἰσκιῶν τὸ χάδι,
σ' αὐτὸ πρωτονοτίζονταν τ' ἀστέρι τῆς αὐγῆς.

Ὁ μυστικὸς τοῦ ἀνασασμὸς τάραιε κάθε δεῖλι
τὶς δύνამες ποὺ σέρονται κρυφὰ στὶς ἐρημιές.
Κάτι μεγάλο θάλεγε τὸ ρόδινο τοῦ ἀχειλι,
γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν οἱ ἄνεμοι ποὺ πᾶνε πρὸς κορφές.

Τῶδα κ' ἐγὼ καὶ πέρασα: Καὶ τώρα ἀναθυμᾶμαι
τὸ πρῶτο φῶς ποὺ φώτισε τὸν παιδικὸ τὸ νοῦ.
Τὴ θεῖα οὐσία ξεχάσαμε καὶ στὰ ὄνειρα περνᾶμε
κάτω ἀπὸ τὸν ὑπόμονο τὸν κόλπο τ' οὐρανοῦ

Τώρα, στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τόσθησα! Καὶ τριγύρω
ἄλλαξε ἡ ἀντάρα τῶν καμῶν, τὸ πείσμα κ' ὁ θυμὸς,
σὲ ἀπλὸ ρυθμὸ τῆς θάλασσας, σὲ πλάνη ἀχνὴ τοῦ ὄνειρου.
καὶ τίποτε δε χάνεται καὶ δὲν περνᾶει ὁ καιρὸς.

Ἀπὸ τὰ στάυα τῆς δουλειᾶς, πρὸς τὰ τρελλὰ σταφύλια
ἡ ἀγάπη σ' ἀλαφρόσερνε μιᾶς Μοίρας ἀγαθῆς.
Τώρα, Ποιητή, σὲ κάλεσε στοῦ Ρόδου τὰ βασίλεια.
Ἄμποτε νὰ εἶναι ὁ δρόμος σου καὶ δρόμος τῆς ζωῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Αὐτὴ τῆ στιγμὴ δὲ θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὸν τίτλο τοῦ ποιήματός σου, Δελφικοῦ κ' ἐκείνου, ξεχωριστὰ τυπωμένου, σὲ μεγάλο σχῆμα, ποῦ μὲ εἶχε θαμβώσει. Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» μὲ φέρνει ξανά στὸ ἴδιο θάμβος, ὅμως μὲ σημαντικὴ διαφορὰ. Ὁ μῦθος του σὰ νὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν αἰώνων, ὅπου κρύβοταν θαμμένοι, ξεσκεπαστὸς ἀπὸ σέ, ξεκαθαρισμένος. Τὸ σύμβολο μὲ κάποιαν ἀγαλματένια πλαστικότητα. Χυμένη στὴ μεθυστικὴ του μεγαλοπρέπεια μιὰ νηφάλια ἀπλότης νεοφώτιστη, θὰ τὴν ἔλεγα. Τὸ χορευτὴ Διθύραμβο μιὰ συμμετρία τὸν κρατᾶ. Καί μ' ἓνα σὰ γαληνὸ χαμόγελο μᾶς προσφέρει τὸ ἑκατόφυλλο Ρόδο γιὰ τὸ «κορφοβοῦνι» «δίχως ὀργή, ἀλαφρός, γαλήνιος, μόνος». Ὁ πεζός σου λόγος στὸ περισπούδαστό σου Δελφικὸ αἶτημα ποῦ σ' ἀπασχολεῖ χρειάζεται κάποια προπαίδεια καὶ ὑπομονή. Ὁ στίχος σου, μυσταγωγός, θαυματουργεῖ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*
**

Σὰν ὁ πιὸ δηλωμένος τοῦ Ὀρφισμοῦ μύστης ἀμυστὴ ρούφηξα τὸ νέκταρ τοῦ «τελευταίου ὀρφικοῦ διθύραμβου» Σου καὶ βακχευμένος ἀπὸ τὴ μέθη του Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ἀσύγκριτο κέρασμα.

Γ. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

*
**

Πολλὴ σὰς ἔχω εὐγνωμοσύνη ποῦ μοῦ στείλατε τὸ *Διθύραμβο τοῦ Ρόδου*. Τὸ εἶχα ἀκούσει μιὰ βραδιὰ στὴ Γλυφάδα ποῦ μᾶς τὸν ἐδιάβασε ἡ δεσποινὴς Πράτσικα, καὶ μὲ εἶχε συνεπάρει ὁ ρυθμὸς, ἡ πνοὴ του.

Τὸν χάρηκα ὅμως πιὸ βαθιὰ τώρα ποῦ μπόρεσα νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν ξαναδιαβάσω. Ζεσταίνεται ἡ καρδιὰ σὰν τὴν ἀγγίζει μιὰ πίστη, μιὰ ἀτράνταχτη πίστη, ὅπως εἶναι ἡ δική σας, πρὸ παντὸς ὅταν ἐκφράζεται μὲ τόσο πλούσιες καὶ ζωντανὲς εἰκόνες, μὲ τόσο σφιχτὸ ρυθμό.

SAMUEL BAUD-BOUY

*
**

Τὰ συνθετικὰ ποιήματα τῆς ἰδικῆς σας προοπτικῆς δὲν ἀντιπροσωπεύουν νῶμες, ἀλλὰ καταστάσεις. Ὅλος ὁ αἰώνιος κόσμος ποῦ τὸν συμβολίζουν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ τὸν Διόνυσο, ἐπέρασε στὸ νεῦρο τῆς πνοῆς σας σὰν τὸ ἰσχυρὸ βέλος, ποῦ ἄλλο ἓνα ἰσχυρότερο τόξο τὸ ἐδέχθη, γιὰ νὰ τὸ στείλῃ στ' αὐτιά τῆς ἐποχῆς μας, σὰν σάλπισμα, σὰν κραυγὴ. Σὰς γράφω ἐγώ, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Λέσχης Καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων τῆς πόλεώς μας καὶ γενικὰ τῆς Θεσσαλίας μας, σὰν μιὰ ὀρητικὴ κ' ἐνθουσιώδη ἐκδήλωση τῆς χαρᾶς ποῦ μᾶς συνέχει ἀπὸ τὸ ἀνάγκουσμα τῆς ὀλοκληρώσεως τοῦ ἔργου σας, ἑνὸς ἔργου ποῦ ἂν δὲν ἐρμηνεύει τὴν ἐποχὴ μας, τὸ κάνει γιὰ τὴν ξεπερνᾶ καὶ τῆς δίνει τὴν ἀπέραντη προοπτικὴ τοῦ αἰωνίου.

Ν. Δ. ΠΑΠΑΣ

*
**

Σ' εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ «Τελευταίου Ὀρφικοῦ Διθύραμβου», ποῦ μ' ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους παρμένο καὶ κατὰ τὸν πιὸ ἀνθρώπινο τρόπο ἐξηγημένο Σύμβολο—ἐκφράζει τὸν ἐνδόμυχο πόθο τῆς ἐυγενικῆς ψυχῆς τοῦ Ποιητῆ: ποῦ νοσταλγεῖ γιὰ μιὰ γενικὴ παγκόσμια ἁρμονία, ὅπως τὴ νοιώθει ἡ Ἑλληνικὴ καὶ φιλόανθρωπη—γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη—καρδιά του, καὶ γιὰ τὴν ἐκφραση τῆς ἰδέας του βρῆκε γλῶσσα καθαρῶτατη καὶ μορφὴ καλλιτεχνικῶτατη.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΟΡΒΑΤ

Τὸ ἔργο Σου αὐτὸ εἶνε πραγματικὸ Ὀρφικὸ Εὐαγγέλιο, ποῦ θὰ μείνει στοὺς αἰῶνες ὅσο θὰ ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴ γῆ. Τὸ αἰώνιο φῶς ποῦ φωτίζει τὸ Σύμπαν ὀλόκληρο καὶ τὸν ἄνθρωπο ἀνάμεσό του. Ἡ φωνὴ τοῦ ἴδιου Θεοῦ ποῦ φανερώνει τὸ Μυστήριό τῆς Κοσμικῆς Ζωῆς, κάθετα, ἀπ' τὸν Ἄδη ὡς τὸν Οὐρανὸ.

Ἄδῃ θὰ τὸν Οὐρανὸ. Ὁ βαθύτητα δραματικὸς τοῦ χαρακτήρα πόσο πιὸ ἀληθινότερος εἶνε ἀπὸ κείνον τοῦ χωρισμοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τοὺς μαθητὲς του! γιὰ τὸ Ὀρφείας, ἀρχινᾶ ἀπὸ τὴν πρώτη χαραυγὴ τῆς δημιουργίας, δείχνοντας ἔτσι ἀκέρια κ' ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς, ὅλη τὴν πορεία, ἀπ' τὰ πιὸ μυστικὰ βᾶθη τῶν αἰώνων.

Κι' ἔτσι ἡ Ἀλήθεια στὸ ἔργο Σου περικλείνει ὅλα, δείχνει ὅλες μας καὶ τίς πιὸ βαθιὲς ἱστορικὲς μας ρίζες, ὑψώνει μέσα μας ἐπιβλητικὴ τὴν Εὐθύνη, καὶ σμίγει ἀπὸ κάτω τῆς «τόπους μὲ τόπους, λαοὺς μὲ λαοὺς, ὄχτους μὲ φίλους, μὲ τὴ ζωὴ τὸ θάνατο, τοὺς αἰῶνες μὲ τοὺς αἰῶνες».

Τ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

*
**

Ὁ Ὀρφικὸς αὐτὸς Διθύραμβός Σας εἶνε μιᾶς ἐκτάκτου καὶ ἰσχυρῆς ὠραιότητας. Ἀναστήσατε καὶ ἀναδημιουργήσατε ὅλο τὸ βάθος τοῦ θαυμαστοῦ μύθου τοῦ ὁποίου τὰ διδάγματα διηθῦναν γιὰ αἰῶνες τὸ διανοητικὸ, πολιτικὸ, ἠθικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ πολιτισμὸ τῆς Ἑλλάδας, καὶ ποῦ ἐμελλαν ἀκόμα νὰ ξαπλώσουνε τὴ δράση τους σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο. Ἐξηγεῖτε σὲ στίχους ἀσύγκριτου μεγαλείου, τὸ τριπλὸ σύμβολο τοῦ Σταχυοῦ, τοῦ Ἀμπελιοῦ καὶ τοῦ Ρόδου κλπ.

E. CLÉMENT

~~~~~

Ὁ Φουτουρισμὸς στὴν Ἀθήνα

Ἐνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα σπουδαῖα καλλιτεχνικὰ γεγονότα ἦταν ἡ ἐκθεση τῆς φουτουριστικῆς ζωγραφικῆς στὸ «Στούντιο» τῆς Κας Ρώκ καὶ οἱ διαλέξεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Φουτουρισμοῦ Φ. Μαρινέτι, τῆς ἰταλικῆς Ἀκαδημίας, στὸ Ἰστιτούτο, στὸν Παρνασσὸ καὶ στὸ «Ἀτελιέ». Τὰ χρωστάμε ὅλα στὸ δραστήριο διευθυντὴ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἰστιτούτου κόντε Γκριλλεντζόνι. Τὸ ὄνομα τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ, ἡ φήμη ποῦ εἶχε προηγηθεῖ γιὰ τὴ σχολὴ του, οἱ θρόλοι τῆς «παράδοξης τέχνης» ποῦ ἦταν ἀπόστολος, ἡ περιέργεια, ἔκαναν ν' ἀναστατωθεῖ ἡ Ἀθήνα στὴν ἀφιξή του καὶ γιὰ δέκα μέρες νὰ συγκεντρώσει τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον. Τὸνομά του ἦταν στὸ στόμα ὄλων, ἀνεξαρκήτως ἐπαγγέλματος, μορφώσεως, φύλου καὶ ἡλικίας. Ἀπὸ τὸ διανοούμενο καὶ καλλιτέχνη ὡς σ' αὐτὰ τὰ χαμίνια. Κανένας ὡς τώρα διαβατικὸς ξένος δὲν ἀπόχτησε τόση δημοτικότητα, ὅσο ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποῦ ἀναποδογύρισε ὀλόκληρη τέχνη κ' αὐτὸν ἀκόμα τὸν τρόπο τῆς ζωῆς.

*
**

Τὸ πρῶτο μαρτυρῆτο τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ ἐκκυκλοφόρησε στὴν Ἰταλία καὶ μετὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον στὰ 1909. Διδάχτηκε τότε ἡ λατρεία μιᾶς νέας θεοτήτας, τῆς ταχυτήτας. Ἀκολούθησαν σειρὰ μαρτυρῆτων γιὰ τὴ φουτουριστικὴ φιλοσοφία, τὸ φουτουριστικὸ θέατρο, ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, ἀρχιτεκτονικὴ. Κ' ἐπιπροσάτιον ὁ πόλεμος στὸ παρελθόν, στὸν ἀκαδημαϊσμό, στὴ νοσταλγία, στὴν παράδοση, στὴν ἀρχαιολογία, στὰ μουσεῖα, στίς βιβλιοθήκες, στὴν τέχνη. Ναὶ στὴν τέχνη! Ἐνα κίνημα, μιὰ ἐπανάσταση, ποῦ

ἔφερε σ' ἀντίδραση ἓνα χείμαρρο ἀποδοκιμασιῶν καὶ διαμαρτυριῶν ἀπὸ τοῦ ὀρθόδοξου καλλιτέχνης, ποιητῆς, διανοούμενου, ἀλλὰ καὶ πού βρήκε ὁπαδούς ἐνθουσιώδεις σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ φουτουρισμὸς δὲν ἔχει σύστημα. Ἀφήνει ἐλευθερία στὸν καλλιτέχνη νὰ ἐκφρασθεῖ ὅπως αὐτὸς θέλει καὶ νὰ παρουσιάσει τὸν ψυχικὸ τοῦ κόσμο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε δεσμὸ μὲ σχολές, μὲ ἀκαδημίες, μὲ παράδοση. Ἐκήρυξε λοιπὸν ἄγριο πόλεμο στὸν ἀκαδημαϊσμό. Γιὰ τὸν φουτουρισμὸ δὲν ὑπάρχει παρελθόν, δὲν ὑπάρχει κλασικὴ τέχνη οὔτε κἂν ἀπλὴ τέχνη πού στηρίζεται ἢ βαδίζει στ' ἀχνάρια τῆς καθιερωμένης. Ὅλα αὐτὰ εἶναι πιά πράγματα νεκρά. Τὰ θέματα ἔχουν ἐξαντληθεῖ. Δὲν ἀπεικονίζουν τὴ σημερινὴ ζωὴ, δὲν ἀπχίζουν τὸν παλμὸ τῆς. Τὸ παρόν, τὸ μέλλον, ἡ δράση, ἡ κίνηση, ἡ πάλη στὰ στοιχεῖα, ἡ πάλη πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἡ πεποιθήση, ἡ δύναμη, ἡ ὁρμὴ, ἡ ταχύτης — νὰ τί εἶναι ἡ ζωὴ σήμερον! Μιὰ ἀντρίκια ζωὴ, νευρώδης, ἀνεξάντλητὴ σὲ ἐνέργεια. Καὶ ὄργανό τῆς ἡ μηχανή, πού μᾶς δίνει ἀπειρία θεμάτων καὶ εἰκόνων. Θέματα πλούσια, ἐνδιαφέροντα, ἄγνωστα, ἀνεμετάλλευτα. Ἡ ποίηση τῆς μηχανῆς, τοῦ ὀραϊότερου καὶ μεγαλύτερου ἀνθρώπινου δημιουργήματος!

Καταργεῖ λοιπὸν στὴν ποίηση ὁ Φουτουρισμὸς τὴ σύνταξη, γραμματικὴ, ὁμοιοκαταληξία, κάθε κανόνα καὶ δημιουργεῖ ἓναν ἐλεύθερο ἀλλὰ οὐσιαστικὸ καὶ συνθετικὸ λυρισμὸ, μιὰ ἀσύρματο φαντασία, μὲ τὶς ἐλεύθερες λέξεις. Ἡ τέχνη—πάντα κατὰ τὸν Φουτουρισμὸ—γιὰ νὰ δικαιολογεῖται πρέπει νὰ ἔχει καὶ αὐτὴ κίνηση καὶ δυναμισμό. Ὁ Φουτουρισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῆς δράσεως. Τέχνη ἡ ὁποία δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ δράση δὲν εἶναι πιά τέχνη. Τὰ τοπεῖα εἶναι νεκρά. Ἡ ποίηση ἀνοησία, τὸ θέατρο ἀνιαρό. Ὁ ἄνθρωπος πού κινεῖται, πού δρά, ἡ μηχανή, ἡ ἐνέργεια τῆς ὕλης, ἡ παράσταση τῆς ταχύτητος, νὰ τὰ θέματα πού δὲν καταπιάστηκε ἡ τέχνη ὡς τώρα, καὶ ὅπου ὡς τόσο εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ!

Τὸ ἴδιο καὶ στὸ θέατρο. Καταργοῦνται οἱ πράξεις, ἡ κουραστικὴ ψυχολογία, καὶ προπαρασκευὴ, ποῦκαναν τὸ θεατὴ νὰ μαντεύει ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴ λύση. Καταργεῖται ὅλοσχερῶς ἡ τεχνικὴ τοῦ παρελθόντος τοιχοῦ θεάτρου καὶ δημιουργεῖται τὸ ταυτόχρονο, ἡ συνθετικὴ παραποίηση, οἱ ἐλεύθερες σκηνές, πού διαρκοῦν ἐλάχιστα ἀλλὰ πού ὑποβάλλουν χωρίς ψυχολογία ἢ λογικὴ προπαρασκευὴ. Τὸ φουτουριστικὸ θέατρο ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸν παρουσιάζει ἄψυχο, βουβό, σὰν ἔπιπλο. Ἀπεναντίας τὰ ἔπιπλα εἶναι οἱ πρωταγωνιστῆς τῶν ἔργων. Ἀπὸ τὴν τοποθέτησή των θὰ καταλάβει ὁ θεατῆς περὶ τίνος πρόκειται. Καὶ ἀνῆρε στίς διαλέξεις του δυὸ ἔργα πού παίχτηκαν μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία στὸ Παρίσι. Στὸ πρῶτο ἄνθρωπος δὲν παρουσιάζεται καθόλου. Τὸ δεύτερο ἔχει τὸν τίτλο. «Δὲν ἔρχονται». Ἀνοίγει ἡ αὐλαία καὶ φαίνεται ἡ τραπεζαρία μὲ τὸ τραπέζι ἔτοιμο γιὰ γεῦμα. Τὰ καθίσματα εἶναι τοποθετημένα σὲ νὰ περιμένουν ἐπισκέφτες. Παρουσιάζεται ἓνας ὑπέρθετος ἀφήνει διάφορα φαγητὰ στὸ τραπέζι «ἔρχονται!»—Γυρίζει σὲ λιγάκι, σηκώνει τὰ φαγητὰ. «Δὲν πεινοῦν!»—Ξαναγυρίζει, τοποθετεῖ τὰ καθίσματα σὰ νὰ ἐπρόκειτο γιὰ καμιά συναστροφή, ἀνάφτει τὰ φῶτα καὶ φεύγει. Ξαναγυρίζει σὲ λίγο. «Εἶναι κουρασμένοι!»—λέει. Σηκώνει τὰ καθίσματα καὶ τὰ τοποθετεῖ τὸνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, πᾶν ἄνθρωποι πού φεύγουν ἀπὸ τὸ δωμάτιο. «Δὲν ἔρχονται!»—καὶ ἡ αὐλαία κλείνει.

* *

Στὴ ζωγραφικὴ καὶ γενικὰ στίς πλαστικὲς τέχνες, ἀληθινὴ ἀναστάτωση. Μπήκε τὸ νέο στοιχεῖο, τὸ ἀεροπλάνο, καὶ δημιουργήθηκε ἡ ἀεροζωγραφικὴ.

Ἡ κατάκτηση τοῦ ἀέρος μᾶς ἔκαμε νὰ βλέπουμε τὴ γῆς ὄχι πιά ὡς περιβάλλον ἀλλὰ ἀφ' ὕψους. Μᾶς ἔδωσε τὶς νέες ἐντυπώσεις γιὰ τὸν κόσμον πού βλέπομε ἀπὸ ὕψος χιλιάδων μέτρων, μετακινούμενοι μὲ ταχύτητα τετρακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ τέχνη αὐτὴ πού ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀέρος, ἀπὸ τὶς συγκινήσεις τοῦ ἀεροπλάνου, προσφέρει στὸν ἄνθρωπον μιὰ συνθετικὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἀρκετὴ νὰ ὑποβάλλει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα. Γιὰ νὰ ἔχουμε μιὰ ἀληθινὴ εἰκόνα ἀπὸ ψηλά δὲν πρέπει νὰ προσέχουμε τὶς λεπτομέρειες ἀλλὰ τὸ σύνολο. Ὅλα τὰ τμήματα ἐνὸς τοπεῖου φαίνονται τσακισμένα τεχνητὰ, προσορινά. Ὁ πίνακας πρέπει νὰ εἶναι πολυκεντρικός. Μὲ τὸ αὐτοκίνητο, τὰ δέντρα, τὰ σπῆτια, τὰ βουνὰ φαίνονται σὰ νὰ τρέχουν πρὸς συνάντησίν μας, στροβιλιζόμενα ταχύτατα ἂν εἶναι κοντὰ, ἀργότερα ἂν εἶναι μακρὰ. Ἐνῶ σπετάμε ψηλά στοὺς αἰθέρες μὲ τὸ ἀεροπλάνο δὲν ἔχομε ὀρίζοντα, οὔτε πλάισιο, οὔτε πανόραμα. Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἔκταση ἐκμηδενίζονται. Κάτω ἀπὸ μᾶς, χιλιάδες μέτρα, ὑπάρχουν τοπεῖα ἀκίνητα, πού μᾶς δίνουν ψυχολογικὲς ἐντυπώσεις. Τὶς ἐντυπώσεις αὐτὲς πρέπει νὰ ἀπεικονίσει ὁ ἐλεύθερος καλλιτέχνης ὅπως τὶς αἰσθάνεται. Γενικὰ ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ ἔχει φυσικὴν πρωτοτυπία. Ἐνα πρόσωπο δὲ μένει ποτὲ σταθερό. Ἀλλάζει ἀδιακόπως. Ἐνα ἄλογο πού τρέχει δὲν εἶναι κείνο πού βλέπαμε ὡς τώρα στὴν τέχνη. Ἡ ἀληθινὴ ἐντύπωση εἶναι ἄλλη. Δὲν ἔχει 4 πόδια, μὰ 20. Στὸν κατάλογο τῆς ἐκθεσης ὑπάρχει ἓνα τέτοιο ἀριστούργημα τοῦ φουτουριστοῦ Ταγιάρ «ἡ βουτεία». Ὁ φουτουρισμὸς ἐξήγησε νὰ δώσει στὴν τέχνη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐνέργεια. Ἀντὶ τῆς στασιμότητος τὴν κίνηση καὶ τὸ ταυτόχρονο.

Παράστησε τὴν ὁρμὴ τοῦ αὐτοκινήτου δίχως τὸ αὐτοκίνητο νὰ φαίνεται, ζωγράφησε συγκινήσεις. Τὴ δύναμη τῆς ἀνυψώσεως, τὴν πλαστικὴ τοῦ ἀπείρου, τὴ ψυχικὴ διάθεση, νησιά, τοπεῖα, τὴν ἴδια τὴν πτήση.

Ἀλλὰ ὅπως λέει ὁ κ. Παπαντωνίου, στὸ ὀραϊότατο ἄρθρον του στὸ Ἑλ. Βῆμα, «ὁ φουτουρισμὸς μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν προσήλωσίν του στὴν ἐνέργεια κατάργησε ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸν του Κράτος, μιὰ τεραστίαν ἐπαρχία, τὴν Γαλήνην. Ἡ ἐνέργεια εἶναι μικρὴ περιοχὴ τῆς ζωῆς ἐνῶ τὸ ὄνειρο, ἡ γαλήνη, ἡ μελαγχολία, ἡ συγκίνησις πού δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ δράσις, ἡ ἀδυναμία, ἡ λύπη εἶναι τεράστια περιοχὴ τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ καταστάσεις αὐτὲς δὲν ὑπάρχουν στὰ φουτουριστικὰ ἔργα. Τὰ ψυχικὰ αὐτὰ τοπεῖα εἶναι ἄγνωστα στὴν τέχνη τοῦ δυναμισμού, πού μοναδικὸ θέμα του εἶναι ἡ ἐνέργεια». Στὴ μουσικὴ ὁ φουτουρισμὸς ἔμπασε νέα πολυθόρυβα ὄργανα ἀκόμα καὶ τὸ μοτέτ. Καὶ στὸ θόρυβο πού προξενοῦν ἀνακατεῦνται ἀνθρώπινες φωνές, σφυριξιές, γέλοια κ.τ.λ.

* *

Τὴν ἐκθεση τῶν φουτουριστῶν ζωγράφων ἐπισκέφτηκε ἄπειρο πλῆθος. Πού εἶδαν ποτὲ τέτοιαν τύχη οἱ Ἑλληνες ζωγράφοι. Ὁ κ. Μαρινέτι ἐξήγησε στὰ ἐγκαίνια μὲ λίγα λόγια τὰ διάφορα ταμπλώ, καὶ ἡ ἐρμηνεία του ξεκαθάρισε πολλὰς ἀπορίες στοὺς ἐπισκέφτες.

Οἱ περισσότεροι πίνακες τῆς ἐκθεσης ἦταν τῆς ἀεροζωγραφικῆς. Πῶς φαίνεται ἡ τάδε πόλις ἀπὸ ὕψος 3000 μ., ἡ τάδε ἔσοχὴ, τὰ βουνὰ. Ὑπῆρχαν καὶ ἄρκετὰ ἀεροπτόπια. Στὴν ἀρχὴ ὁ ἐπισκέπτης ἔμνεσκε κατάπληκτος καὶ καὶ διερωτοῦταν τί ἄραγε νὰ παραστῶσαν οἱ αἰνιγματώδικοι ἐκεῖνοι πίνακες. Ἐὐτυχῶς πού ὑπῆρχε ἐρμηνευτῆς, ὁ κατάλογος. Καὶ ὁμολογήθηκε τότες πῶς ἄρκετὰ ἔργα ἦταν πραγματικὰ ἐμπνευσμένα.

Στίς διαλέξεις του ὁ κ. Μαρινέτι εἶχε καταληχτικὴν ἐπιτυχία, εὐ-

γλωττία και πειστικότητα μοναδική. Γιατί είχε πίστη. Οἱ ἀπαγγελίες του ἦταν κἀνὶ τὸ ἐκπληκτικὸ. Εἰκόνας ὀλοζώντανες, πὸν τὶς χρωμάτιζε μὲ ἓνα τελείως προσωπικὸ τόνο, συνοδευόντάς της μὲ κινήσεις. Τὸ περιφρημὸ ποίημά του «ὁ βομβαρδισμὸς τῆς Ἀδριανούπολης» ἔγινε δημοφιλέστατο, μπορεῖ νὰ πει κανεὶς σὰ τὴ Σάντα Λουτσία καὶ τὸ Μύστερ Μπράουν! Μπορεῖ μάλιστα ὁ διάσημος ἀρχηγὸς τοῦ φουτουρισμοῦ φεύγοντας νὰ εἶχε καὶ τὴν ιδέα πῶς ἄφησε πίσω του ὀπαδοὺς καὶ σχολή! Ποιὸς ξέρει! Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν χιλιάδες νέοι πὸν γράφουν γιὰ νὰ γράφουν. Ἴσως προσχωρώντας στὸ φουτουρισμὸ... νὰ δημιουργήσουν. Γιὰ μᾶς ὁμως τοὺς Ἑπτανήσιους, πὸν παθαίνουμε στὴν ἀρμονία καὶ μελωδία, τοὺς νοσταλγικοὺς καὶ ρομαντικούς, ὁ καιρὸς τοῦ φουτουρισμοῦ δὲν ἦρθε ἀκόμα· θὰ περάσουν χρόνια ἀπὸ τὴν τελικὴν ἐπικράσησίν του—ἀν ἐπικρατήσῃ—γιὰ νὰ ποῦμε πῶς μᾶς γοήτηψε. Στὸ μεταξὺ δίχως νὰ τὸν εἰρωνευτοῦμε, ἀλλὰ μ' ἐνδιαφέρο, θὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε τὸ μεγάλο του δημιουργό, πὸν θὰ μᾶς ἐνθουσιάσει. Καὶ τότες σὰ λάτρεις τῆς Τέχνης, θὰ κλίνουμε τὸ κεφάλι..

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Ἐθνικὸ θέατρο «Ποπολάρος»

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ «Θάνατο τοῦ Δαντὼν» τοῦ Μπύχνερ, πὸν μᾶς ἔκαμε νὰ περηφανευτοῦμε γιὰ τὸ πολιτισμένον θέατρό μας καὶ νὰ ἐνθουσιαστοῦμε μὲ τὸ σκηνοθετικὸ δαιμόνιο τοῦ κ. Πολίτη, μὰ πὸν ὡς τόσο δὲ μᾶς συγκίνησε καθόλου,—ἔπειτα ἀπὸ τὸν «Προσηλυτισμὸ τοῦ Καπετάν Μπρασμπάουντ» τοῦ Σῶ, πὸν καὶ αὐτό, βγάζοντας μερικὰ ἔξυπνα, μᾶς εὐχαρίστησε μονάχα σὰ θέαμα,—ἔπειτα τέλος ἀπὸ τὸν «Μπόρκμαν» τοῦ Ίψεν, μεγάλο ἔργο γιὰ τὴν ἐποχὴ του μὰ πὸν μᾶς γιόμισε πλήξη καὶ ἀνία—ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ κακὸ παίξιμο τῶν ἠθοποιῶν (ἐξαιρουμένου τοῦ Βεάκη)—τὸ «Ἐθνικὸ θέατρο» ἀνέβασε τὸν «Ποπολάρο» τοῦ κ. Γρ. Ξενόπουλου, μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερές του ἐπιτυχίες, πὸν ικανοποίησε πλήρως τὸ κοινὸν ὄχι μονάχα ὡς ἔργο ἀλλὰ καὶ ὡς παίξιμο.—Ἐνα μέρος τῆς Γ'. πράξης τοῦ «Ποπολάρου» μὲ πρόλογο τοῦ συγγραφέα δημοσιεύτηκε στὴν «Ίόνιο Ἀνθολογία» τὸ Φλεβάρη τοῦ 1928. Γνωρίζουν λοιπὸν οἱ ἀναγνώστες της τὴν ὑπόθεσίν του.

Στὸ ἔργο βέβαια δὲ βραβεῖται κανεὶς ψυχικὴ ἀλήθεια, οὐτ' ἀνθρώπινες συγκρούσεις, οὔτε πρωτοτυπία ιδεῶν. Εἶναι μιὰ χαριτωμένη ἠθογραφικὴ κομεντί μονάχα, πὸν ἔχει ὀστόσο καὶ ποινωτικὸ περιεχόμενον σὲ πολὺ περιορισμένον φυσικὰ πλαίσιο. Ἐχει ἀληθινὸς καὶ ζωντανὸς χαραχτήρες, πὸν παρ' ὄλο πὸν ὁ συγγραφέας τοποθέτησε στὰ 1880 καὶ στὸ στενὸν Ζακυνθινὸ περιβάλλον, μποροῦν ἐξαίρετα νὰ ὑπάρχουν καὶ τώρα καὶ σὲ πῶ πλατεῖα μάλιστα κοινωνία. Στολίζεται ἀπὸ ἀριστουργηματικούς διαλόγους, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἀληθινὰ διαμάντια καὶ στερεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ κάθε φλύαρου ρητορισμοῦ. Ἐχει θαυμαστὴ ἰσορροπία, μὲ δυὸ λόγια εἶναι ἓνα ἔργο λεπτοδουλεμένο, ἀβιαστο, γιομάτο φυσικότητα καὶ ζωντάνια, μὲ ρόλους σπαρταριστοὺς, μὲ πρόσωπα ζωντανὰ, πὸν μᾶς ικανοποίησε ἀνεπιφύλακτα, καὶ συγκίνησε τὸ κοινὸ, πὸν σύσσωμο ἔδειξε τὸν ἐνθουσιασμὸν τὸν χειροκροτώντας ζωηρὰ τὸ συγγραφέα στὸ τέλος κάθε πράξης. Θάταν μάλιστα ἀληθινὴ ἀποθέωση ἂν τὴν τέταρτὴν πράξιν δὲν κατὰστρεφε σχεδὸν τὸ παίξιμο τοῦ κ. Παρασκευᾶ, πὸν γελιοποίησε τὸ ρόλο τοῦ Κόντε, στενοχωρημένος ἴσως καὶ ἀπὸ τὴ βεβιασμένη λύση—τὸ ἀσθενέστερο μέρος τῆς κομεντί—πὸν ἀναγκάστηκε νὰ δώσει συμβιβαστικά ὁ συγγραφέας καὶ πὸν μοιάζει σὰν φινάλε φάρας τῆς Οὐφά.

Τὰ σκηνικὰ ικανοποιητικὰ. Καλὸ τὸ φῶς τῆς ταράτσας στὴν Α'. πράξιν,

ἔφευγε λίγο Μπόχαλη στὴ θύμηση. Ἡ σάλα ὁμως στὴ Β'. πράξιν κάθε ἄλλο ταίριαζε στὸν πῶ μεγάλο ἄρχοντα τῆς Ζάκυνθος, ὅπως ἤθελε ὁ συγγραφέας τὸν κόντε Ντιμάρα. Τὰ κοστούμια τῆς ἐποχῆς πολὺ πετυχημένα. Μὲ τὸ παίξιμο μᾶς ἐνθουσίασε ἡ κ. Μιράντα Θεοχάη πὸν δημιούργησε ἓνα ὀραιότατο ρόλο ἀλαφρόμυαλης, ἀπερίσκεπτης καὶ ἐρωτικῆς ἰδιοσυγκρασίας κοντεσσίνας. Τὸ ἡχηρὸ γέλιο πὸν ἀφήνει γιὰ ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση τοῦ πατέρα της ἂν ἔβαλε στὸ νοῦ της νὰ πάρει τὸν Ποπολάρο, οὔτε στιγμή μὲς πὸν στέκεται φοβισμένη ἀναλογίζοντας τὶς συνέπειες πὸν θάχε ἡ ἀπερίσκεπτη διαγωγή της, καὶ γενικὰ τὸ παίξιμό της ἦταν ἀληθινὰ πετυχημένο. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Δεστούνη καὶ αὐτὸς ὁ κόντε Ντιμάρας θὰ δυσκολευτόταν νὰ τὸν ξεχωρίσει ἀπὸ τὸν πραγματικὸν Αὐγουστὴν του. Μᾶς ικανοποίησε ἀκόμα τὸ παίξιμο τῆς μικρούλας Μανωλίδου, πὸν ἐδικαίωσε τὴ γενικὴν ἀντίληψη πῶς θὰ ἐξελιχτεῖ σύντομα σὲ ἀρτίστα ἀληθινὴ, καὶ τοῦ κ. Παπαγεωργίου, πὸν ὡς γατροὺς Μαρινένης καὶ συγκαταβατικὸς ποπολάρος, ἔπαιξε τὸ ρόλο τοῦ ἀκριβῶς ὅπως ταίριαζε. Δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο γιὰ τὸν κ. Παρασκευᾶ πὸν μᾶς ἔδειξε ἓνα κόντε τῆς τελευταίας φουρνιάς, ψευτοπερήφανο, μισοπρόστυχο, μισομόρφωτο, κάθε ἄλλο παρὰ κόντε τοῦ 80, οὔτε κἂν τοῦ 910, πὸν φτάσαμε νὰ γνωρίσουμε. Ὁ κ. Δενδραμῆς ὡς Ποπολάρος πὸν ὡς τὰ τώρα εἶχε μόνον ἀποτυχίες, ἐδικαιολόγησε κάπως τὴν παρουσία του στὸ «Ἐθνικὸ».

Ὁ συγγραφέας—καθὼς ἄλλωστε ἐξήγησε σ' ἄρθρο του στὴν «Πρωτὰ»—θέλησε νὰ δώσει στὸν Ποπολάρο τὸν πρωτεύοντα ρόλο τοῦ ἔργου πὸν χαραχτηρίζει μιὰν ἐποχὴ πὸν δὲν ὑπῆρχε πάλιν τῶν τάξεων ἀλλὰ πὸν ἡ κατώτερη στὸ νὰ ἀνεβαίνει καὶ νὰ ζητεῖ ὄχι τὴν ἰσότητα ἢ τὴν ἀνατροπὴ τῆς ἀνώτερης, ἀλλὰ τὸ νὰ γίνῃ δεχτὴ σ' αὐτὴν. Σήμερα βέβαια ἡ ἀριστοκρατία στὰ Ἑφτάνησα ἔχει ξεπέσει καὶ σὲ πλοῦτο καὶ σὲ ἰσχύ, μὰ διατηρεῖ ὡς τόσο κάποια γοητεία, πὸν φαίνεται καλύτερα στὴν προσπάθεια τῆς μεσαίας τάξης τῶν νεόπλουτων νὰ ἀφομοιωθεῖ μὲ τοὺς ἀριστοκράτες. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἓνας πλοῦσιος ποπολάρος, σὰν τὸν Ξέπο Πεμπονέρα, εἶναι σήμερα περιζήτητος γαμπρὸς στὰ ἀρχοντόσπιτα.

Πῶ ἀληθινός, πῶ ψυχολογημένος μᾶς φαίνεται ὁ ρόλος τῆς Κοντεσσίννας Ἐλντας' πῶ ἀνθρώπινος καὶ ἀκόμα πῶ ὀραίος τοῦ Αὐγουστῆ.

Τὸ ἔργο, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἓνας μεγάλος θρίαμβος γιὰ τὸ συγγραφέα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρα» καὶ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες τοῦ Ἐθνικοῦ,

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΑΘΗΝΑΣ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ.- «Μαντὸ Μανουργένους». Ἀθῆναι 1932.

Ὁ τερπνὸς καὶ μυθιστορηματικὸς τρόπος πὸν γράφονται σήμερα οἱ βιογραφίες, λίγα χρόνια εἶναι πὸν ὑπερίσχυσε. Ἡ σχολαστικὴ ἀκριβεία, ἡ ἐξονυχιστικὴ ἔρευνα, ἡ προσήλωσις στὶς λεπτομέρειες καὶ στὶς πῶ ἀνεπαίσθητες nuances τῆς ἱστορίας, θεωρήθηκαν πῶς κόβουν κάθε πνοὴ ἐλευθερίας στὸ συγγραφέα. Τὰ νῶ ὁμως αὐτὸ εἶδος σήκωσε καὶ φανατικούς ἐχτροὺς. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα γεωμανικὰ περιοδικὰ ἢ «Istorische Zeitschrift», συγκέντρωσε στὶς σελίδες της πρὸ 5—6 χρόνων, τοὺς ἐπιφανέστερους κριτικούς τῆς Γερμανίας. Κι' οἱ γνάμεις τῶν περισσότερων ἦταν ἀμειλιχτος διωγμὸς στὴ μυθιστορηματικὴ βιογραφία. Ὅστόσο σὲ πείσμα ὄλων αὐτὴ ἐπεβλήθηκε.

Ἡ βάση ὁμως τῆς ἀγρίας πολεμικῆς εἶχε καὶ τὴ σωστὴ τῆς ἀποψη. Ἦταν

πὼς οἱ συγγραφεῖς προσέχουν στὴν ψυχολογία, στὸ λογοτεχνικὸ μέρος καὶ παραμελοῦν τὴν ἱστορία. Τὸ περισσότερο αὐτὲς οἱ βιογραφίες εἶναι ἀντεπιστημονικὲς γιατί δὲν παραθέτουν καμιά πηγὴ ἱστορικὴ κτλ. Κι' αὐτὸς ὁ Λούντβιχ παραδέχθηκε τὴ δυσκολία τοῦ νὰ συνενώσει τὴν ἱστορία μὲ τὴν ψυχογραφία καὶ εἶπε προλογίζοντας τὸ *Ναπολέοντα*: «ἄλλο ταλέντο χρειάζεται ἢ ἔρευνα τῆς ἀλήθειας κι' ἄλλο ἢ τέχνη τῆς περιγραφῆς».

Ἡ κ. Ταρσούλη γράφοντας τὴν Μαντῶ Μαυρογένους κατώρθωσε νὰ πειθαρχήσει τὴ φαντασία της ὅσο ἔπρεπε ὥστε νὰ μὴν καταπνίξει τὸ ἱστορικὸ στοιχεῖο. Μᾶς ἔδωσε μὰ Μαντῶ Μαυρογένους, ὀλοζώντανη, ποὺ μᾶς προξενεῖ τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴ συγκίνηση. Τῆς ἔδωσε παλὺν ζωῆς μέσα στὴν πολεμικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ τὴν τοποθέτησε περιγράφοντας τὸν κύκλο της, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν πλησίασαν, τὴν ἐποχὴ της. Τὴν Μαντῶ, τελειώνοντας τὴν ἀνάγνωση τὴν ἀγαπᾶμε. Ἀλλὰ συγχρόνως ἡ βιογραφία εἶναι ἄρτια ἀπὸ ἱστορικὴν ἄποψη. Τὸ βιβλίο ἔχει ἱστορικὸ ὕλικὸ πλούσιο καὶ ποικίλο. Πλεῖστα ντοκουμέντα, ἄγνωστα σημεῖα τῆς ζωῆς της. Ὑπάρχει συγκεντρωμένο κάθε τι σχετικὸ γιὰ τὴν Μαντῶ. Ἡ κ. Ταρσούλη εἶναι ἀπὸ τίς λίγες γυναῖκες κι' ἄντρες μαζί, ποὺ ἐργάζεται με ὄρεξη καὶ με ἀγάπη. Μακάρι παρόμοιες βιογραφίες ντοκουμενταρισμένες, μὰ καὶ μ' ἀνάλογη πλοὴ δημιουργίας νὰ βλέπαμε γρήγορα κι' ἄλλων, καὶ ὄχι μονάχα ἡρώων, ποὺ ἀπὸ τὰ ὀνόματά τους μονάχα στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ, ἢ ἀπὸ λιγοστὰ σκόρπια σημεῖα γενικῆς ἱστορίας εἶναι γνωστοί.

Θὰ συσταίναμε μόνο, φιλικὰ στὴν κ. Ταρσούλη, νὰ κατορθώσει νὰ συγκεντρώσει τὴ θαυμαστὴν αὐτὴν ἰσορροπία μεταξὺ ἱστορίας καὶ ψυχογραφίας καὶ στίς ἄλλες βιογραφίες, ποὺ καταπιάστηκε — ἂν πρόκειται νὰ τίς βγάλει σὲ τόμο — ὅπως τῆς Ἀμμάνα Μηνιάτι, τῆς Ἐλένης Ἀλταμοῦρα κ.τ.λ.

MARIETTA MINΩΤΟΥ

~~~~~

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ. — «Ὁ τελευταῖος ὀρφικὸς διθύραμβος, ἢ ὁ διθύραμβος τοῦ ῥόδου». Ἀθήνα 1932.

Ἡ κριτικὴ θητεία, τὴν ὁποῖαν ἔχουν ἀναλάβει, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον, οἱ πλησιέστεροι συνεργάτες τῆς «Ίονίου Ἀνθολογίας», με φέρνει αὐτὴ τὴν ὥρα ἐμπρὸς στὸ «Διθύραμβο τοῦ Ῥόδου» τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Τίποτε τὸ δυσκολώτερο, τὸ ἀτυχέστερο, τὸ πλέον ἀνεπιθύμητο γιὰ μένα. Γιατί πρέπει κι' ἐδῶ νὰ χαράξω πάλιν ἕνα μέσο δρόμο, ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἀρέσει στοὺς περισσότερους ἀναγνώστες, ἐκεῖνον ποὺ ἄλλοι τὸν νομίζουν γιὰ ἀβρότητα, ἄλλοι γιὰ ὑποκρισία, ἄλλοι γιὰ ἔλλειψη θάρρους!

Στίχους τοῦ κ. Σικελιανοῦ διάβασα γιὰ πρώτη φορά στὸν «Λόγο» τοῦ κ. Φ. Μιχαλόπουλου. Συγκρατῶ ἀκόμη τὴ διάχυτὴ τους, τὴ θαλαπερὴ λαμπρότητα, καὶ τὴ μνήμη μερικῶν ἀκέραιων ἀπ' αὐτές:

«μὰ λαμπερὴ ἀλογότριχα, λίγο μαλλί προβάτου»...

Ἡ «Μήτηρ Θεοῦ», μετὰ τὴν τριλογία τῆς «Συνείδησης» καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων», ὑπῆρξεν ὁ θεομώτερος, ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν ἰδική μου τοῦλάχιστον φαντασία τόνος τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ὄχι ὀλοκληρωτικὸς. Εὐθὺς κατόπιν ἀπὸ στίχους σὰν τὸν ἀμέσως παραπάνω, ἐρχόνταν στίχοι σὰν κι' αὐτόν:

«...ὅπου δὲν εἶναι ῥόδον, εἶναι ἀστέρι»...

στίχοι, ὅπου ἡ ποιητικὴ φαντασία κατέφευγε σὲ φαντασία ἱστορικὴ, καὶ αὐτὴ, ἢ δευτέρη, ἦταν ἀδύνατο πιά νὰ ζεσταθῇ, νὰ ἐνοποιηθῇ, νὰ συνουσιωθῇ με τὴν οὐσία τῶν προηγουμένων... Ἡ «Μήτηρ Θεοῦ» ἄφηνε στὴ ψυχὴ μου τὴν ἐπιθυμία μᾶλλον, παρὰ τὴν ἀπόλαυση, τὴν τυρανία μᾶλλον, παρὰ τὴν αἴσθηση τῆς μυστικῆς

ἐκείνης εὐτυχίας, τῆς μισο-σαρκικῆς, μισο-πνευματικῆς, τῆς πανάρχαιας στὸν ἄνθρωπο. τῆς ζωντανῆς στὸ παιδί, τῆς θαμμένης ὕστερα μέσα στὴ συναισθηματικὴ μας μνήμη, ὅπου πολὺ σπάνια ἐρχονται πιά ἀπ' ἔξω γεγονότα νὰ τὴν ἀναρροπίσουν... Ὅταν προταντίκρυστα τὰ πολλὰ τετράστιχα τοῦ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων», στὸ περιοδικὸ «Λύρα» τοῦ κ. Γ. Μπούρλου, ἐνόμισα πὼς ἡ εὐτυχία ἐκεῖνη εἶχεν ὀλοκληρωθῆ καὶ ρωτοῦσα τὸν ἑαυτὸ μου, ἂν ἐγὼ πιά θὰ ἤμουν ἄξιος νὰ χωρέσω τόσο πλάτος, τόσο μέγεθος, τόσο ποσὸν ἐνὸς αἰσθητικῶς στοιχείου, ποὺ κ' οἱ ἀπλές του σπίθες ἀκόμη, ὅπου κι' ἂν τίς εὔρω, γερμίζουν τὴν καρδιά μου ὀλοκληρῶ, καὶ γιὰ πολὺν καιρὸ. Ἀλλὰ τὸ θαῦμα δὲν εἶχε γίνῃ, γιατί θὰ ἦταν ἀληθινὸ θαῦμα ὑπεράνω κάθε ἐποχῆς ἕνα παρόμοιο κατόρθωμα! Ὁ κ. Σικελιανὸς εἶχε προεκτείνει ἐκεῖ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς «Μητρὸς τοῦ Θεοῦ», — τὸ ἱστορικὸ καὶ τὸ γραφικὸ. Οἱ κόλποι της ὄμοια ἔμεναν στεῖροι ἀπὸ τὴν πρωτόγονη ζέση, ἐκεῖνην ποὺ ὁ κ. Παπατσώνης με πεποίθησι θὰ ὠνόμαζε «μυστικὴ», μὰ ποὺ σ' ἐμένα παρόμοιο ἐπίθετο φαίνεται, ἀπὸ κάθε ἄποψη, ἀσέβεια.

Ἐκτοτε ὁ κ. Σικελιανὸς ἀκολούθησε, καὶ στὸ ποιητικὸ καὶ σὲ κοινωνικὸ τοῦ ἔργου, αὐτὸν τὸ δρόμο, τοῦ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων».

Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ῥόδου» εἶν' ἕνα ποίημα ποὺ θὰ ἐνθουσίαζε τὸν Θεοφίλ Γκατιέ. Ἡ γραφικότης του συνδυάζεται με ἀγαλματένια πλαστικὴ, ἀλλὰ κάτω ἀπ' αὐτὴν, συνδέεται καὶ με ὅλα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου, ἀπὸ τὴν θεμελιώδη ἀρχιτεκτονικὴ γραμμὴ, ἕως τὰ μερικώτερα διακοσμητικὰ σχήματα, ὅπου μὰ νόση, ἀχόρταγη καὶ ἀκαταπόνητη, ἐπιθυμεῖ ἀδιάκοπα ὄργια γυμναστικῆς.

Ὑπάρχει στὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ κ. Σικελιανοῦ ἡ λογικὴ ἐνότης με τὸ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων». Ὁ Ὀρφεὺς εἶναι, τρόπον τινά, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς προϊστορίας. Κ' ἐδῶ ἡ φιλοσοφικὴ σύλληψις τῶν «Μεγάλων Μυστῶν» τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ ἐκλαΐκευσε με τὰ ποιητικὰ του βιβλία ὁ Συρῆ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ παρὸν ποίημα τοῦ κ. Σικελιανοῦ ἐπίσης δὲν λείπουν οὔτε οἱ εὐγλωττοι παραλληλισμοί, οὔτε οἱ τολμηροὶ ὑπαινιγμοί, καθὼς ὁ λογισμὸς τῆς πλευρᾶς τοῦ Ὀρφεῦς ἀπὸ τὸν Κορυφαῖο τῶν διωκτῶν του. Τὸ «Μυστήριον τοῦ Ῥόδου» εἶναι, γενικὰ, τὸ «Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ», στὴν προελληνικὴ του μορφῇ.

Νομίζω ὅτι ναί, τὸ καθαντὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι νόημα ἠθικὸ καὶ αὐστηρὸ, τραχὺ καὶ λογικὸ, ἐχθρὸ καὶ ξένο πρὸς κάθε ἔννοιαν ἡδονῆς, καὶ πνευματικῆς ἀκόμη ἡδονῆς! Τὸ καθαντὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὀδηγεῖ στὴν ἄρνηση τῆς σαρκὸς καὶ κάθε δεσμοῦ με τὰ ἐπίγεια — ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ ἡδονὴ εἶν' ἕνας δεσμὸς με τὰ ἐπίγεια καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀσκητικὴ. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου, παρὰ ἀπὸ τέτοια βάση ἴσως νὰ προέρχεται ὁ τέλειος ἑναρμονισμὸς τῆς κλασσικῆς παιδείας με τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ποὺ ἐκήρυξαν οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπ' ὅπου ἐπήγαγε ἡ θεολογικὴ διαλεκτική; Ὁ κ. Σικελιανὸς λοιπὸν εἶναι ἀκριβῶς τώρα μέσα στὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὅταν τῆς δίνῃ ἔνδυμα ἑλληνικὸ: ἑλληνικὸ στὴν καλλιτεχνικὴ νοστορία, στὸ συμβολισμὸ, στὸ λεξιλόγιον.

Καὶ τί με τοῦτο; Γιὰ ὅσους ἔχουν προπέσει στὸ «ἁμάρτημα τοῦ ὠραίου» καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Δάντης θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπινοήσῃ ἕναν ἀκόμη κύκλο στὴν «Κόλαση» τοῦ ὀλοκλήρου, κινδυνεῖ εἶτι νὰ μὴν εἶναι ἕνας προσφιλὴς ποιητῆς. Αὐτοὶ, κατὰ τὴν ἐπιπέσει στὸ ἁμάρτημα τοῦ ὠραίου, ζωγραφίζουν τὸ Σπάρδο μέσα στὸ πλάισο τῶν ἀστραπῶν καὶ τῶν βροντῶν ποὺ κατάκαυσαν τὸ Γολγοθᾶ. Ἐνῶ ὁ κ. Σικελιανὸς ζωγραφίζει τὸ Ῥόδο μέσα στὴν αὐγὴ καὶ στὴν αἴθρια. Ἡ λύτρωση γι' αὐτόν ἔχει τὴν πασίφανη, τὴν ἐγγύτατη λαμπρότητα, ποὺ εἶν' ἑτοιμὴ κιάλας καὶ μᾶς περιμένει, μ' ἐλκυστικότητα ποὺ θὰ τὴν ἔλεγα

ανάξια, καὶ σχεδὸν θηλυπρεπῆ. Ἄλλ' ἡ θρησκεία ἤμπορεῖ νὰ θέλει Ρόδα. Τέχνη θέλει Σταυρούς, καὶ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, ζητεῖ, καθὼς εἶπε ὁ Πόε «itself-torture», τὸ αὐτοβασανιστήριό της.

Συμπερασματικά, ἔχω ἐναντίον τοῦ Σικελιανοῦ τὴν προσωπικὴ μνησικακία τοῦ ἀπογοητευμένου — ἐξ αἰτίας τῆς λύσεως τοῦ ἀρραβῶνος ποῦ μᾶς εἶχε δώσει μὲ τὸ ποίημα «Μήτηρ Θεοῦ» ἀλλ' ἔχω καὶ ἀπέναντί του τὸν σεβασμὸ, τὸν ὁποῖον θὰ εἶχε κανεὶς ἀπέναντι σὲ μιὰν ἑλληνικὴ προσωπικότητα. Δὲν ἤμπορῶ νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος μου, καὶ μάλιστα δὲν τὸ πιστεύω ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ κ. Σικελιανοῦ μᾶλλον: ὅμως ἐγὼ «ἀγαπῶ τὸ πάθος μου»...

Στὸ δρόμο τοῦ ποιητοῦ, ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» εἶν' ἓνα ἄρτιο ἔργο. Θαυμάζω, ὡσὰν θεατῆς, τὴ λαμπρότητά του. Θαυμάζω τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν τέχνην τῆς ὑπαμοιβῆς, στὸν διάλογο μεταξὺ Κορυφαίου καὶ Ὁρφέα. Θαυμάζω τὴ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ κ. Σικελιανοῦ: γιατί, ἀπὸ ἓνα θεατρικὸ εἶδος, τοῦ ὁποῖου δὲν ἔχουν περισωθῆ καθόλου πρότυπα, κατάρθρωσε νὰ δημιουργήσῃ, — καθ'αυτὸ νὰ δημιουργήσῃ, —κάτι τὸ ἱκανοποιητικώτατα ἀλληθοφανές.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κρίνουμε ἀπ' ὅσα λαβαίνουμε δυὸ ἀντίτυπα)

- Θεοδώρου Εὐδή: «*Ἀδερφὴ Ψυχὴ*». (ποιήματα).
- Γιάννη Σφακιανᾶκη: «*Διηγήματα*». (Ἡράκλειο).
- Δημ. Π. Πασχάλη: «*Αἰ εἰς τὸν Ἐθαγγελιστὴν Λουκᾶν ἀποδιδόμεναι εἰκόνες εἰς Παναγίας*». (Ἀθῆναι 1933).
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσοῦλη: «*Ἡ Ἰθάκη καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Βουλκάρον*» (1933).
- Γεράσ. Σπαταλά: «*Ὁμήρου Ὀδύσσεια*». Τεύχος Α'. (Ραψ. Α. Β. Γ.), τεύχος Β'. (Ραψ. Δ. Ε. Ζ.) — Μετάφρ. Ἀθῆναι 1932—33.
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσοῦλη: «*Ὁ καπετὰν μοναχὸς*» καὶ ἄλλα διηγήματα. Ἀθῆναι 1933, δρχ. 25.
- *Διογραφία*. — Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Διογραφικῆς Ἑταιρείας. Τόμ. Ι, Τεύχος Γ. Δ. — Θεσσαλονίκη 1932, δρχ. 60.
- Γεωργ. Λαμπελέτ: «*Ἡ γένεσις τῆς ὁμοικαταληξίας εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν μουσικὴν*». Αἰσθητικὴ μελέτη. — Ἀθῆναι 1932.
- Γεωργ. Λαμπελέτ: «*Τὸ δραματικὸν θέατρον*». (Τὸ θέατρο τοῦ Ντανούντιο, ἡ ἀντίθεσις του μὲ τὸ Ἰψενικό).
- Costis Palamas: «*Les douzes paroles du Tzigane*». Articles et notices de L. Roussel, Bidou, Daudet, Hesselting, Unamuno, Segur, Bolander. Athenes, 1933.
- Giorgio Zoras: «*La Costituzione della Grecia*» (giugno 1927) Roma 1933, lire 10.
- Λευτέρη Ξανθοῦ: «*Παράφρονες ἱστορίες*». Ἀθῆναι 1933.
- Δημ. Μ. Σάρρου: «*Σοφοκλῆς — Ἀντιγόνη, σὲ δημοτικοὺς στίχους, μὲ προλόγους καὶ σημειώματα ἐρμηνευτικά*». Ἀθῆναι, 1932, δρχ. 40.
- Γεωργ. Σ. Ἀνδρεάδου: «*Ἡ Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*». Θεσσαλονίκη, 1932.
- Ἀγγελου Τεζάκη: «*Δεσμώτης*». (Μυθιστόρημα). Τόμ. 2. Ἀθῆναι, 1933, δρχ. 50. Ἐκδότης Ἀρ. Μαυρίδης.

- Γιάννη Φλιάσιου: «*Ποιητικὲς Δοξαριές*». Ἀθῆναι, 1933.
- Μ. Καλλοναίου: «*Μαχαραβάτα* — τὸ παλιὸ τραγοῦδι τοῦ Γάγγη» μὲ πρόλογο τοῦ κ. Ρουσσέλ. Ἀθῆναι, 1932.
- Διον. Π. Καλογεροπούλου: «*Αἱ προκηρύξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ ἡ γνησιότης τῆς ὑπογραφῆς του*». Ἀθῆναι, 1933.
- Δημ. Μάργαρη: «*Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν*». «*Ἐν-τέρπη*». «*Χρυσόλλης*». (Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ ἡμερ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος).
- Σίλλερ: «*Μαρία Στούαρτ*», δράμα σὲ πέντε πράξεις, μεταφ. Θρασύβουλου Σταύρου. Ἀθῆναι 1932, δρχ. 50.
- Σπυρ. Θεοτόκη: «*Ἡ συμβολὴ τῆς Ἰθάκης κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος*». Ἀθῆναι, 1932.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὸ «*Messenger d' Athenes*» (31 Δεκ.): «*Forclore zacynhien*». «*Pourquoi les amandiers fleurissent en Janvier*». — 6 Ἰαν. «*Les Phota a Zante*». — 11 Φεβρ. «*Les legendes des mois Fevrier*». — 3 Μαρτ. «*Mars au bon coeur*» τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου. — Ἐπίσης ὁ κ. Θεόδ. Βελλιανίτης στὶς *Souvenirs Atheniennes* μιλά γιὰ τὸν Τρικούπη, τὸ Λομβάρδο καὶ τὸ Θεοτόκη. — Στὶς 29 Ἰαν. «*Le pretre Seraphin*, πολὺ ἐνδιαφέρον. Στὶς 29 Ἰαν. ἡ διάλεξις τοῦ κ. Καιροφύλα στὸν Παρυσσό: «*L'arrivee du premier roi de la Grece libre*». — Ἐπίσης «*Cephalonie a l'eroque mycienne*». — «*Le premier journaliste grec*» (Θεοκλ. Φαρμακίδης), «*un bel hommage aux Sikelianos*» τοῦ Fr. Choisy κ.τ.λ.
- Στὴν *Πρωτὰ* ἐξακολουθοῦν οἱ ἐκφυλλίδες τοῦ Βλαχογιάννη: «*Τὰ κάλ-λαντα καὶ τὰ θεοφάνεια στὸν Ὀλυμπ, στὴν Εὐβοία καὶ Κρήτη*». — «*Καραϊ-σκάκης*». — «*Ἡ δίκη του περὶ προδοσίας*». — «*Βασιλέας Καθολικός*» κ.τ.λ. Πλατεία ἄρθρα γιὰ τὶς διαλέξεις τοῦ Μαινεττί ἀπὸ τὸν κ. Πράτσια.
- Στὴν «*Κυθηραϊκὴ*» (16 Ἰαν.): «*Κυθέρεια καὶ Χάριτες*», τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — (15 Φεβρ.): «*Ἐπιφανεῖς Κυθῆριοι*» τοῦ κ. Λ. Ζώη.
- Στὸ «*Ἐλεύθερο Βῆμα*» (πρωτοχρονιά): «*Ἡ λιτανεία καὶ οἱ τρεῖς ζω-γράφοι της, Κρητῆς, Κουτούρης, Καντύνης*» ὡραιότατο ἄρθρο τοῦ κ. Παπαντωνίου. — Τοῦ ἴδιου: «*Ἡ τέχνη τοῦ Φουτουρισμοῦ*». — «*Ἡ ἔκθεσις τῶν Φου-τουριστῶν*», «*Ἡ μάσκα ὡς τέχνη*».
- Στὴν «*Ἐστία*»: «*Παριπέτεια ἐφημερίδος*», «*Τὸ βουλευτήριον τοῦ 1832*», «*Μιά περιεργὸς ὑποψηφιότης*», «*Ἐπὶ τῆς Μαδαγασκάρης*», «*Ἐπιθεσις κατὰ Συνελευσεως*», «*Ἡ καρδιά τοῦ φιλέλληνος Βάσιγκτων*» τοῦ κ. Γατοπούλου. Ὠραιότατα καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀνανδρομάρη: «*Τὰ λουτρά τῶν Ἀθηνῶν*», «*Σκηναὶ τοῦ λουτροῦ*», «*Αἰ ἐπισκέψεις τοῦ Ὀθωνος*» κλπ.
- Στὸ «*Νεολόγο*» (Πατρῶν): «*ἀνέκδοτα ἐγγραφα Πατρῶν*» τοῦ κ. Ζώη.
- Στὴ «*Δημοκρατία*» ἓνα νοστιμώτατο ἄρθρο τοῦ Μυριβήλη γιὰ τὸν κ. Μαινεττί: «*Ἐνας τραγικὸς φασαρίας*». Ἐπίσης «*Ὁ παράδεισος τῆς Ἀμαρ-τίας*» «*Οἱ κάλπιδες*» λεσβιακὰ διηγήματα. — Ὠραῖες φιλολογικὲς καὶ κριτικὲς ἐκφυλλίδες. — Στὶς 5 Μαρτ. ἄρχισε ἡ ἱστορικὴ μελέτη τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. «*Τὸ ρεμπέλι τῶν ποπολάρων* — ἡ πρώτη βικινιτικὴ ἐπανάστασις ποῦ γίνε-θηκε στὴν Ἑλλάδα.
- Στὴν «*Ἐσπερίου*» (1 Φεβρ.): «*Ἐντυπώσεις, σκέψεις γιὰ τὴν φουτουρι-στικὴν ἔκθεσιν*» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — Ἐπίσης περιγραφή τοῦ φουτουρι-στικῆ ἔκθεσιν.

κοῦ γέφυματος πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Μαρινέτι καὶ ἡ πρόποση τοῦ κ. Σ. Μινώτου ἐκ μέρους τῆς Ἴονίου Ἀνθολογίας.

— Στὴ «*Ζάκυνθος*» (Σικάγου) (Ἰαν.) Πολὺ ἐνδιαφέρον σὲ πληροφορίες γιὰ τὰ κάλαντα, τὶς σερινάτες κτλ. τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπ. Σαφροῖδη. «Ἀναυνήσεις ἀπὸ τὴν πατρίδα».

— Στὴν «*Ἀνατολή*» (Ζακύνθου) ἐν ὠραῖο ἄρθρο τοῦ κ. Γούναρη : «Ἡ εἰρήνη καὶ τὸ σχολεῖο». Διαβάζομε ἐπίσης πὼς θὰ ἐκδοθεῖ σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος ἡ ἐπιθεώρηση «*Ζακυνθινιά*» τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ κ. Ζώντου, πού παίχτηκε τσουρουτεμένη στὸ θέατρο στὴ Ζάκυνθο.

— Ἡ «*Ἀνατολή*» καὶ «*Ἑπτανησιακὴ Ἠχώ*» συγχωνεύθηκαν σὲ μιὰ καθημερινὴν ἐφημερίδα στὴν «Πρόοδο».—Μακάρι νὰ σταθεῖ γιατί κ' οἱ δυὸ διευθυντές της εἶναι ἐπαγγελματίες δημοσιογράφοι προοδευτικοὶ καὶ μ' ἀγάπη στὰ γράμματα καὶ στὸν τόπο.

— Στὴν «*Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*» ἐξακολουθοῦν τὰ ἐπτανησιακὰ σεμειώματα τοῦ κ. Μαράτου.

— Στὴν «*Κραυγὴ*» (Μεσολογγίου) ἐν ὠραῖο πεζογράφημα : «Τὸ ἐρείπιο».

— Στοὺς «*Παξοὺς*» ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ ἐπισκόπου Ἀμικλων Ἰωακ. Μεστορά (1692 - 1774).

— Στὸν «*Παρατηρητὴ*» (Χανίων) δημοσιεύεται ἡ «θυσία τοῦ Ἀβραάμ».

— Στ' «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» δημοσιεύτηκε σὲ συνέχειες ἡ ὠραία βιογραφία τῆς πρώτης Ἑλληνίδας ζωγράφου Ἑλένης Ἀλταμούρα ἀπὸ τὴν ἀκούραστη λογία κ. Ἀθηνᾶ Ταρσούλη. Μετάφραση τῆς βιογραφίας δημοσιεύτηκε καὶ στὸ

— Τὸ περιοδικὸ «*Κύκλος*» ἀφιέρωσε ἓνα τεῦχος στὸν ποιητὴ Καβάφη : «*Message*».

Στὸ τεῦχος (5—6) ὠραιότατη μετάφραση τοῦ 1, 2, 3 κάντου τῆς Κόλασης τοῦ Δάντη ἀπὸ τὸν Κατσαντζάκη.

— Στὴν «*Ἐλευθερία*» (Κερκύρας) : «Ταξιδεύοντες στὴν Ἑλλάδα.— Ζάκυνθος» τοῦ Κ. Δαφνῆ.

— Στὶς «*Μοῦσες*» (Ζακύνθου) ὁ κ. Λ. Ζώης ἀναγγέλει τὴν προσεχῆ ἔκδοση στὴν Ἀμερικὴ περιληπτικῆς ἱστορίας του τῆς νήσου Ζακύνθου.

— Ὁραιοτάτο τὸ Χριστουγεννιάτικο τῆς «*Νέας Ἑστίας*». Διαβάζομε ἐν ἄρθρο τοῦ κ. Κσιροφύλα : «Τὰ βάσανα τῶν Ἑβραίων» καὶ τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη : «Παλᾶ Χριστουγεννιάτικη φιλολογία».—Τοῦ κ. Ζώη : «Ἡ ἀμνηστία ἐπὶ Βενετοκρατίας». Ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιά ἡ «*Νέα Ἑστία*» βγαίνει μὲ νέα Διεύθυνση, τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ τοῦ κ. Πέτρου Χάρη. Ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ξενοπούλου ἡ «*Ἀνέξια*» πού παίχτηκε τὸ καλοκαίρι. Στὶς 15 Ἰαν. ἡ διάλεξις τοῦ κ. Ἀνδρέαδου. «*Ὁ Ὄθων καὶ ἡ Ἀμαλία εἰς τὸ Βάμβερν*».— Σὲ παράρτημα δίνει ἡ «*Ν. Ἑστία*» τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλ. λογοτεχνίας τοῦ κ. Ἀ. Καμπάνη.

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ «*Δελτίου λαογραφίας*» : 31—*Παραμῦθια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο*— τὸ πρῶτο μέρος τῆς ὀγκώδους λαογραφικῆς συλλογῆς—περὶ τῆς 1000 σελίδες—τῆς κ. Μαριέτας Μινώτου, πού περιέχει δημοτικὰ τραγούδια, παραμῦθια, θρύλους καὶ παραδόσεις, ἔθιμα τοῦ νησιοῦ αἰνίγματα λαϊκὰ, τοπωνυμίες κτλ.—ἀπ' τὶς ὠραιότερες λαογραφικῆς συλλογῆς πού ἔχουν φανεῖ ποτέ.

Ζητοῦνται ἀντιπρόσωποι τῆς «*Ἴονίου Ἀνθολογίας*» σ' ὅλα τὰ μέρη μὲ πολὺ συμφέροντες ὄρους.

Ἡ «*Ἀνθολογία*» δὲ στέλνεται δωρεὰν σὲ κανένα.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ τῆς

Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 31η Δεκεμβρίου 1932) » 7.841.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ἵποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ἵποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ :
Κάιρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζικ
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους. Λέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμαῖς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἴδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Κεφάλαια ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

ΘΑ ΕΧΕΤΕ
ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

... ΜΕ ΤΟ ΚΟΔΑΚ
ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Όταν ή μηχανή σας έχει

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Μπορείτε να είσθε βέβαιοι ότι θα σάς αποδώσει τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα, και μάλιστα όταν ο καιρός είναι σκοτεινός, συνεφώδης, χειμωνιάτικος.

Βάλτε στη μηχανή σας

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Τὰ Φωτογραφικά Καταστήματα διαθέτουν όλα τὰ μεγέθη τῶν φίλμ

ΚΟΔΑΚ - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΣ: Α. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ - ΣΟΛΩΝΟΣ 101